BURMISTRZ JEDWABNEGO

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

GMINY I MIASTA JEDWABNE

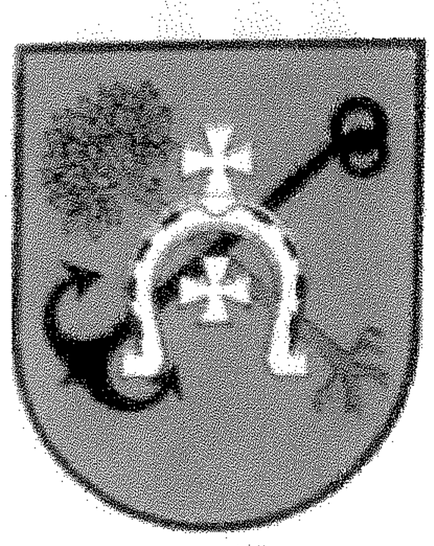

Diagnoza

ŁOMŻYŃSKI ZESPÓŁ PROJEKTOWO - INWESTYCYJNY

ZESPÓŁ AUTORSKI

Główny Projektant:

mgr inż. arch. Elżbieta Jabłońska upr. urb. Nr 1134/90

Współpraca:

mgr inż. arch. Alicja Mieszkowska - upr. urb. Nr 242/88

Projektanci:

Struktura funkcjonalno - przestrzenna, środowisko kulturowe:

mgr inż. arch. Elżbieta Jabłońska upr. urb. Nr 1134/90

Środowisko przyrodnicze:

mgr Andrzej Lewandowski upr. urb. Nr 1671/02

Obsługa ludności, demografia, rynek pracy i mieszkalnictwo:

inż. Maria Piątkowska

Rolnictwo i gospodarka gruntami:

inż. Tadeusz Borowski

Komunikacja:

mgr inż. Jerzy Przybyłowicz

Zaopatrzenie w wodę, odprowadzenie ścieków,

zaopatrzenie w ciepło i gaz:

mgr inż. Hanna Konarzewska

Elektroenergetyka:

inż. Krystyna Fronczek

Grafika komputerowa:

lic. Zbigniew Bargielski

Prace techniczne:

stud. arch. Joanna Jabłońska

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JEDWABNE

A. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Łomżyński Zespół Projektowo-Inwestycyjny w Łomży

Łomża, 2003 rok

ZAWARTOŚĆ CZĘŚCI I

WPROWADZENIE

A. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Zawierające część opisową i załączniki graficzne dotyczące uwarunkowań rozwoju Gminy i Miasta Jedwabne w regionie i województwie podlaskim.

B. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

Zawierające diagnozę stanu istniejącego gminy i miasta w części opisowej i graficznej w następujących działach:

I. STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA
II. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE
III. ŚRODOWISKO KULTUROWE
IV. SFERA SPOŁECZNA
V. SFERA GOSPODARCZA
VI. KOMUNIKACJA
VII. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
VIII. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU

C. SPIS MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

WPROWADZENIE

Podstawę prawną opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Jedwabne stanowią:

- ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 - tekst jednolity; zmiany; Dz.U. z 1999 r Nr 41, poz. 412, Nr 111, poz. 1279; Dz.U. z 2000 r Nr 12, poz. 136, Nr 109, poz. 1157 i Nr 120, poz. 1268; z 2001 r. Nr 5, poz. 42, Nr 14 poz. 124, Nr 100, poz. 1085, Nr 115, poz. 1229 i Nr 154, poz. 1804 oraz z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 113, poz. 984, Nr 130, poz. 1112;),
- uchwała Nr X/49/99 Rady Miejskiej w Jedwabnem z dnia 28 grudnia 1999 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Jedwabne,
- umowa o dzieło Nr 1/02 z dnia 18.11. 2002 roku.

Przedmiotem opracowania studium jest **Gmina i Miasto Jedwabne** w granicach administracyjnych.

Zakres studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy obejmuje uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej.

W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- prawa własności gruntów,
- jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

W studium określa się w szczególności:

- obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych,
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
- obszary zabudowane, ze wskazaniem, w miarę potrzeby, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę, ze wskazaniem, w miarę potrzeby obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikające z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,
- kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary, na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków, a także tereny niezbędne do wytyczania ścieżek rowerowych,
- obszary, dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania,
- obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających ze strategii rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Opracowanie ma na celu zapewnienie prawidłowej realizacji struktury funkcjonalno - przestrzennej i zobowiązuje organy samorządowe w ich działalności.

Części składowe opracowania:

Część I - Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne - DIAGNOZA,

Część II - Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.

SPIS TREŚCI

A. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Część opisowa

Załączniki graficzne:

- Obszary Funkcjonalne Województwa Podlaskiego
- Systemy Transportowe Województwa Podlaskiego
- Środowisko przyrodnicze - powiązania
- Infrastruktura techniczna - powiązania

A. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Do opracowania uwarunkowań zewnętrznych wykorzystano materiały, wytyczne i ustalenia zawarte w opracowaniach w skali kraju, makroregionu, regionu i województwa.

Gmina Jedwabne zlokalizowana jest w zachodniej części województwa podlaskiego, administracyjnie wchodzi w skład powiatu łomżyńskiego.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2010 przyjętą przez Sejmik Województwa w sierpniu 2000 roku, gmina położona jest w obszarze funkcjonalnym "Zachodnim". Obszar ten ukierunkowany jest na rozwój nowoczesnego rolnictwa oraz przemysłu przetwórczego.

Powiat łomżyński dzięki sprzyjającym warunkom glebowym w sposób szczególny predysponowany jest do rozwoju wysokotowarowego rolnictwa opierającego się na nowoczesnych technologiach przemysłu rolno - spożywczego.

Miasto Jedwabne - wielofunkcyjny gminny ośrodek rozwoju pełnić będzie funkcję usługową na poziomie gminnym w zakresie administracji, ochrony zdrowia i opieki socjalnej, edukacji, kultury i sportu, obsługi rolnictwa oraz funkcje gospodarcze i mieszkalnictwa.

Ponadto miasto pełnić będzie funkcję o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie oświaty oraz kultury jako miejsce pamięci narodowej (martylorogii).

Ważniejsze uwarunkowania zewnętrzne wpływające na rozwój gminy:

- położenie na Obszarze "Zielonych Płuc Polski",
- występowanie na obszarze gminy Biebrzańskiego Parku Narodowego stanowiącego obszar węzłowy Europejskiej Sieci Ekologicznej EECONET i NATURA 2000,
- przebieg drogi wojewódzkiej nr 668 Piątnica - Osowiec,
- szlaki turystyczne pieszo-rowerowe i samochodowe oraz wodne Biebrzy.

Uwarunkowania zewnętrzne w zakresie środowiska przyrodniczego, systemów transportowych oraz infrastruktury technicznej określone zostały na załącznikach graficznych.

OBSZARY FUNKCJONALNE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

WYCIĄG Z UWARUNKOWAŃ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Infrastruktura techniczna - powiązania

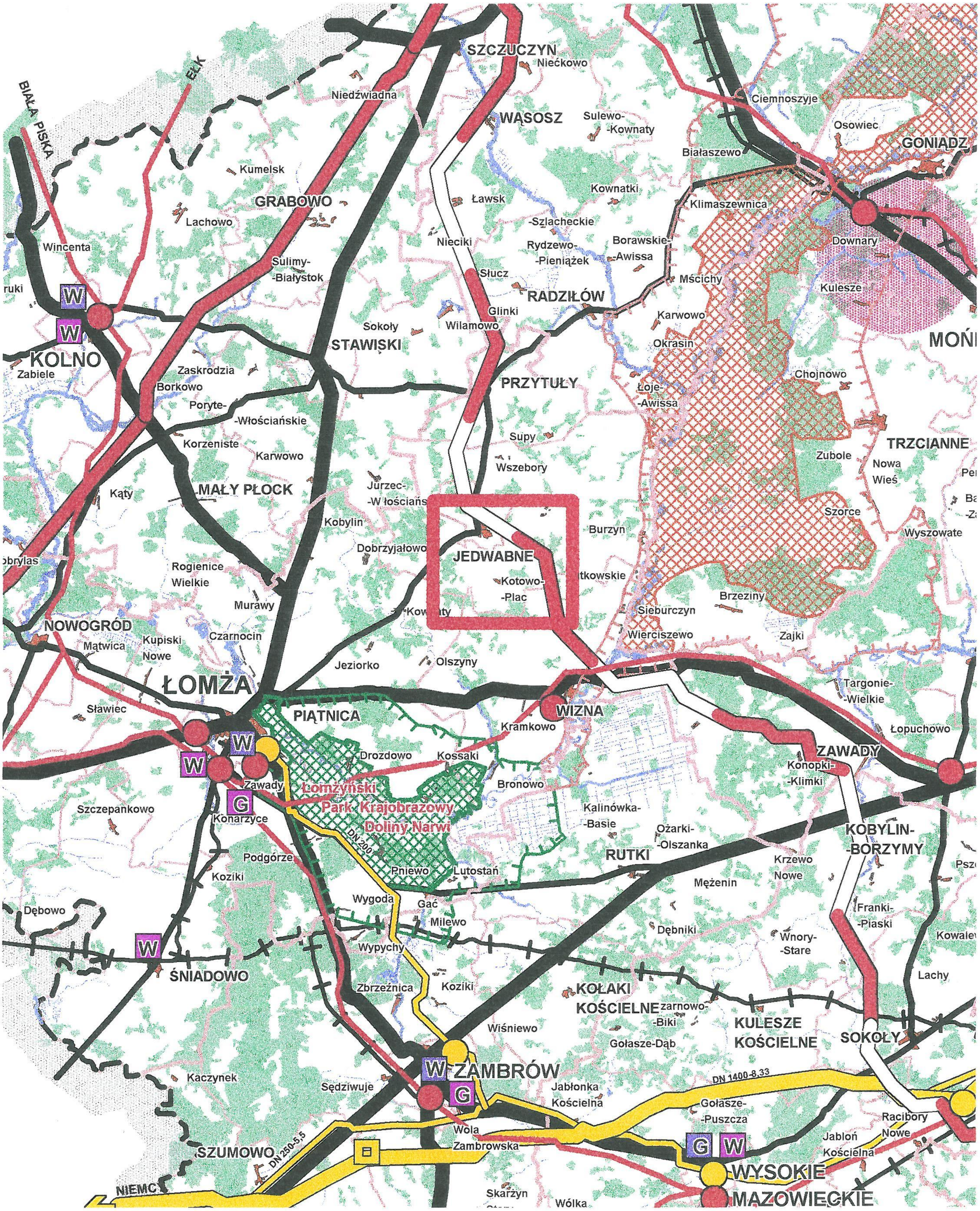

WYCIĄG Z UWARUNKOWAŃ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Środowisko przyrodnicze - powiązania

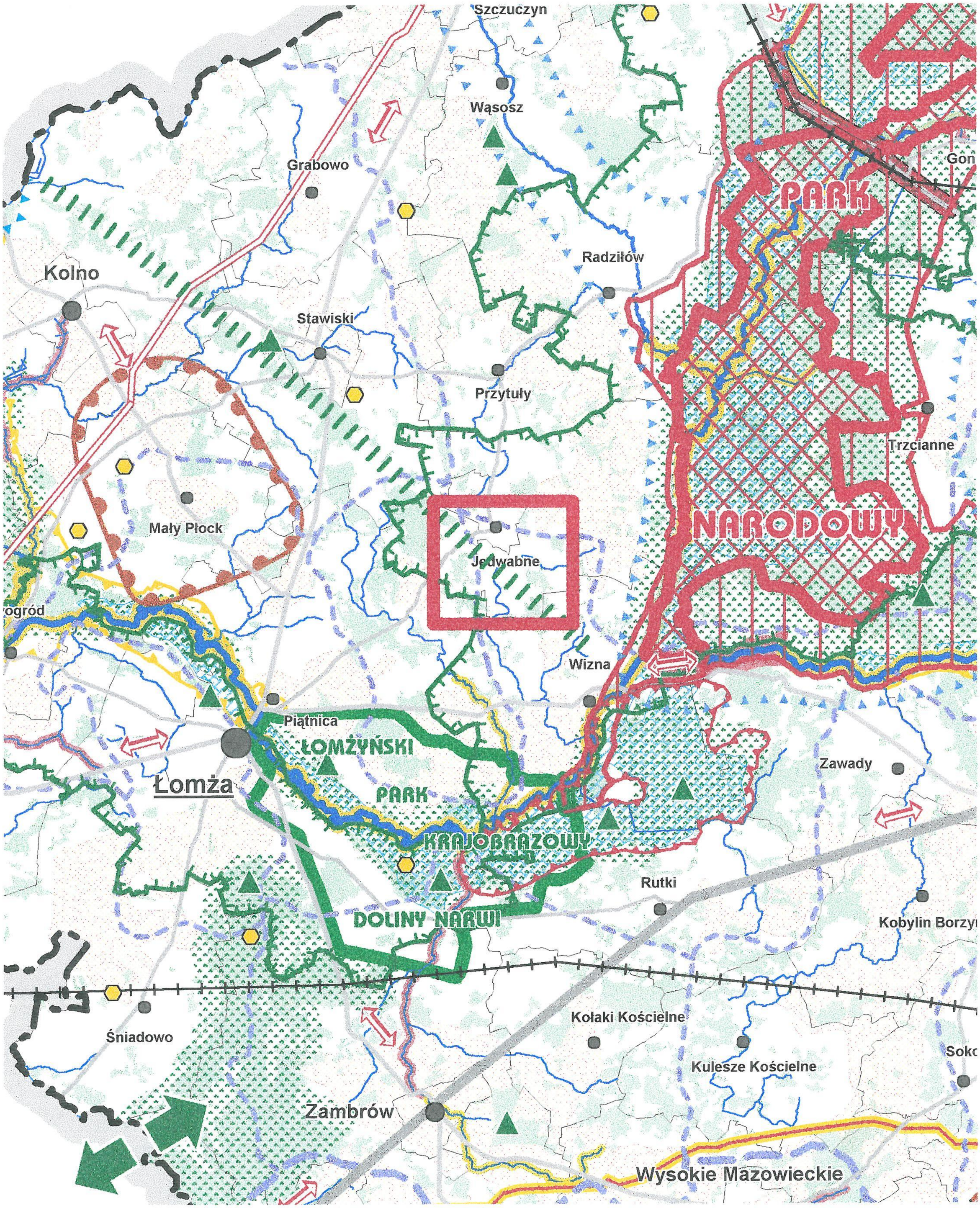

SYSTEMY TRANSPORTOWE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

LEGENDA

- drogi krajowe ekspresowe priorytetowe
- drogi krajowe ekspresowe
- drogi krajowe
- projektowane drogi ekspresowe
- 8, 63 — numery dróg krajowych (wg Zarządz. nr 6 Grn. Dyr. Dr. Publ. z dn. 9.05.2000 r.)
- drogi wojewódzkie
- 647, 689 — numery dróg wojewódzkich
- przejścia graniczne
- przejścia graniczne o ograniczonej funkcji
- lotniska istniejące do czasowego wykorzystania komunikacyjnego

projektowane docelowe lotniska:

- regionalne
- lokalne i sportowe

Linie kolejowe

- magistralne do modernizacji
- magistralne projektowane
- pierwszorzędne do modernizacji
- pierwszorzędne ewentualnie do modernizacji
- pozostałe linie
- projektowana obwodnica Białegostoku - perspektywiczna

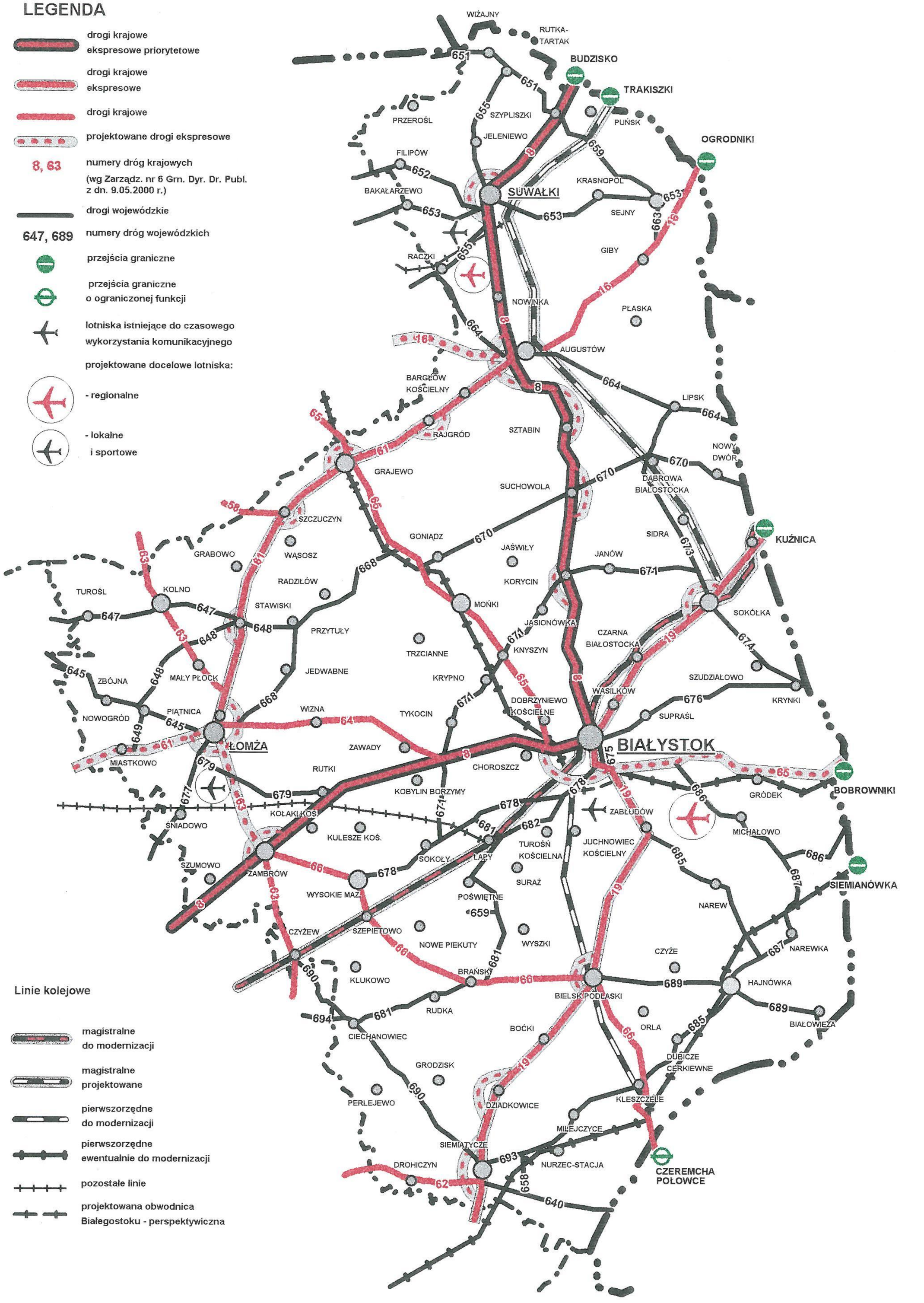

SPIS TREŚCI

Nr strony

I. **STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA** 7
1. Położenie i ogólna charakterystyka gminy 7
2. Sieć osadnicza..... 8
3. Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy Jedwabne 9
3.1 Jednostka miejska I- miasto Jedwabne 11
3.2 Jednostka II rolnicza 18
3.3 Jednostka III ekologiczno-turystyczna 21
II. **ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE**.....16
1. Lokalne zasoby środowiska 24
2. Obiekty i obszary chronione 35
3. Powiązania w systemie przyrodniczych obszarów chronionych 35
4. Zagrożenia środowiska przyrodniczego 36
5. Uwarunkowania fizjograficzne rozwoju przestrzennego gminy 40
III. **ŚRODOWISKO KULTUROWE**.....42
1. Zasoby środowiska kulturowego.....42
2. Zasady ochrony konserwatorskiej.....47
IV. **SFERA SPOŁECZNA** 52
1. Obsługa ludności 52
2. Ludność i zatrudnienie.....56
3. Mieszkalnictwo.....59
V. **SFERA GOSPODARCZA**.....62
1. Pozarolnicza działalność gospodarcza 62
2. Rolnictwo.....64
3. Gospodarka leśna 76
4. Turystyka i wypoczynek 77
VI. **KOMUNIKACJA**.....80
1. Komunikacja drogowa 80
2. Układ komunikacyjny miasta Jedwabne 82
VII. **INFRASTRUKTURA TECHNICZNA** 85
1. Zaopatrzenie w wodę..... 85
2. Odprowadzenie ścieków..... 86
3. Zaopatrzenie w gaz.....88
4. Elektroenergetyka..... 88
VIII. **SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU**..... 90

Część graficzna

- Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy Jedwabne - rysunek na mapie w skali 1 : 25 000,
- Struktura funkcjonalno - przestrzenna miasta Jedwabne - rysunek na mapie w skali 1 : 5 000,
- Środowisko kulturowe - miasto Jedwabne - rysunek na mapie w skali 1 : 5 000,

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JEDWABNE

B. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

Łomżyński Zespół Projektowo-Inwestycyjny w Łomży

Łomża, 2003 rok

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JEDWABNE

I. STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA

Łomżyński Zespół Projektowo-Inwestycyjny w Łomży

Łomża, 2003 rok

I. STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA

1. Położenie i ogólna charakterystyka gminy

Układ funkcjonalno - przestrzenny:

Gmina miejsko - wiejska Jedwabne położona jest w zachodniej części województwa podlaskiego w powiecie łomżyńskim.

W podziale fizyczno-geograficznym obszar gminy położony jest w granicach mezoregionu Wysoczyzny Kolneńskiej oraz Kotliny Biebrzańskiej wchodzących w skład makroregionu Niziny Północnopodlaskiej.

Gmina położona jest w obszarze Zielonych Płuc Polski.

Sąsiaduje z gminami: od północy - Przytuły i Radziłów, od wschodu - Trzcianne, od południa - Wizna i Piątnica, od zachodu - Piątnica i Stawiski.

- **powierzchnia ogólna gminy ..... 15 942 ha**

(w tym miasto ..... 1 147 ha)

w tym:

- użytki rolne .....12 531 ha
  - grunty orne - 9 436 ha
  - sady - 37 ha
  - łąki - 823 ha
  - pastwiska - 1 999 ha
  - grunty rolne zabudowane - 209 ha
  - stawy, rowy - 27 ha
- lasy i grunty zadrzewione ..... 2 688 ha
  - lasy - 2 577 ha
  - grunty zadrzewione - 111 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane .....532 ha
  - tereny zabudowane i zurbanizowane - 98 ha
  - tereny komunikacyjne - 400 ha
  - użytki kopalne - 34 ha

- grunty pod wodami ..... 29 ha
- nieużytki ..... 160 ha
- tereny różne ..... 2 ha

- **ludność gminy ogółem..... 6 066 osób**

2. Sieć osadnicza i funkcje gminy

Sieć osadnicza gminy liczy 43 jednostki osadnicze i miasto Jedwabne z trzema przysiółkami. Wsie są równomiernie rozmieszczone a średnia ich wielkość mierzona ilością mieszkańców wynosi 98 osób.

Podział gminy pod względem ilości zaludnienia:

- liczba ludności powyżej 200 osób - 1 wieś Orlikowo;
- liczba ludności od 150 do 200 osób - 6 wsi w tym:
  Karwowo, Mocarze, Kucze Wielkie, Pluty, Kotowo Plac, Biodry;
- liczba ludności od 100 do 150 osób - 10 wsi w tym:
  Bronaki Pietrasze, Witynie, Brzostowo, Siestrzanki, Kubrzany, Nadbory, Makowskie, Biodry, Przestrzele, Koniecki i Pieńki Borowe;
- liczba ludności od 50 do 100 osób - 19 wsi;
- liczba ludności do 50 osób - 7 wsi.

Większość jednostek osadniczych posiada zabudowę o charakterze zwartym. Zabudowa o charakterze kolonijnym występuje głównie we wsiach: Biodry, Bronaki Pietrasze, Mocarze i Orlikowo.

Funkcje gminy

- **Podstawowa funkcja gminy** - rolnictwo
- **Funkcje ośrodka gminnego - miasta Jedwabne:**
  - mieszkaniowo - usługowa,
  - edukacyjna,
  - rolnicza,

Jednostki osadnicze gminy to wsie typowo rolnicze. Pozarolnicze funkcje wsi rozwinięte są w niewielkim stopniu.

Głównym ośrodkiem jest miasto Jedwabne - siedziba gminy, obecnie w systemie osadniczym województwa podlaskiego ośrodek o znaczeniu lokalnym. W ośrodku gminnym zlokalizowane są liczne usługi z zakresu obsługi ludności, obsługi rolnictwa oraz zakłady produkcyjne.

Struktura funkcjonalno - przestrzenna miasta została scharakteryzowana i przedstawiona graficznie odrębnie.

Miasto Jedwabne jako ośrodek gminny położone jest peryferyjnie w stosunku do wschodniego obszaru gminy.

Ośrodkami wspomagającymi miasto Jedwabne w zakresie obsługi ludności wiejskiej są wsie o największej liczbie ludności i koncentracji usług z zakresu obsługi ludności oraz usług na rzecz rolnictwa:

Dla północno - zachodniej części gminy:

- wieś **Orlikowo i Karwowo,**

Dla wschodniej części gminy:

- wsie **Burzyn i Szostaki.**

Funkcja usługowa występuje głównie we wsiach: Janczewo, Kotowo Plac, Kucze Wielkie, Makowskie i Pluty. W pozostałych wsiach występują pojedyńcze usługi typu sklep, remiza, zlewnia mleka.

Funkcja turystyczna występuje we wsiach położonych w sąsiedztwie Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny - Burzyn, Szostaki i Brzostowo. Baza turystyczna jest słabo rozwinięta i występuje sporadycznie jako zabudowa letniskowa i agroturystyczna.

Funkcja produkcyjno-usługowa występuje we wsi Kaimy.

Wsie, w których występują obiekty zabytkowe wpisane do rejestru to: Borawskie, Burzyn, Makowskie i Orlikowo.

3. Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy Jedwabne

Gmina Jedwabne to głównie obszar produkcji rolnej. Grunty orne oraz użytki zielone zajmują 76,9 % powierzchni gminy. Jakość gleb jest dobra i charakteryzuje się średnią przydatnością do rolnictwa ekologicznego. Udział użytków rolnych gleb klas III i IV wynosi 48,5 %. Przewagę stanowią kompleksy rolnicze słabe o przydatności do prowadzenia produkcji rolnej o niższej intensywności. Powyższe czynniki charakteryzują obszar przestrzeni produkcyjnej jako średnio dobry. Lasy zajmują ok. 16,16 % powierzchni gminy i są

w miarę równomiernie rozłożone, z nieznaczną ich przewagą w środkowej i południowej części gminy.

Przestrzeń gminy rozgranicza system naturalnych powiązań przyrodniczych, wytworzony wzdłuż cieków wód powierzchniowych - rzeka Biebrza przepływająca wzdłuż wschodniej granicy gminy wraz z dopływami oraz rzeki Przytulanka i Jedwabianka. Obszar obejmujący dolinę Biebrzy objęty jest ochroną prawną i wchodzi w skład ekologicznego systemu obszarów chronionych w kraju. Obszar stanowi fragment Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny,

Tkanka osadnicza gminy ukształtowana została w układzie pasmowym, przebiegającym wzdłuż ciągu ekologicznego Biebrzy oraz głównych ciągów komunikacyjnych.

Zainwestowanie wsi stanowi zabudowa zagrodowa. W uzupełnieniu występują pojedyncze obiekty usługowe oraz zabudowa letniskowa. Zabudowa wsi ukształtowana została głównie w formie zabudowy „ulicowej". Niewielki udział stanowi zabudowa rozproszona, kolonijna (na gruntach wsi Biodry, Bronaki Pietrasze, Mocarze i Orlikowo).

Sieć drogowa gminy ukształtowana została w układzie promienistym. Głównym elementem sieci jest droga wojewódzka Nr 668 Łomża – Jedwabne – Osowiec przebiegająca przez gminę w kierunku południe – północ. Droga wojewódzka łączy sieć dróg powiatowych z koncentracją włączeń w rejonie Jedwabnego.

Gmina Jedwabne pod względem strukturalnym stanowi obszar, w którym można wyróżnić trzy zasadnicze funkcje - **usługową** - ośrodek gminny miasto Jedwabne, **rolniczą** na przeważającej części obszaru gminy oraz **ekologiczną** we wschodniej części obszaru gminy położonej w Biebrzańskim Parku Narodowym i jego strefie ochronnej.

W strukturze funkcjonalno - przestrzennej gminy - ze względu na walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe znaczącą rolę posiada obszar gminy położony w dolinie rzeki Biebrzy w Biebrzańskim Parku Narodowym i jego strefie ochronnej. Obszar ten obejmuje tereny położone po prawej stronie powiatowej nr 23 506 relacji Wizna - Radziłów wyróżniające się walorami krajobrazowymi - z jednej strony drogi typowy krajobraz wiejski, z drugiej rozległa dolina rzeki Biebrzy wraz z rozlewiskami i bagnami.

Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze oraz istniejące zainwestowanie na obszarze gminy wydzielono następujące jednostki strukturalne:

- **Jednostka I - miejska** – obejmuje zainwestowaną część obszaru miasta oraz tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącego zainwestowania,
- **Jednostka II – rolnicza** – obejmuje tereny gminy położone poza terenami chronionymi,
- **Jednostka III – ekologiczno – turystyczna** – obejmuje tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego wraz ze strefą ochronną.

Strukturę funkcjonalno - przestrzenną gminy przedstawiono na mapie w skali 1 : 25 000.

3.1. Jednostka I – miejska - miasto Jedwabne

Położenie i ogólna charakterystyka

Miasto Jedwabne położone jest w środkowo - zachodniej części gminy, przy drodze wojewódzkiej Piątnica - Osowiec. Znaczną część obszaru jednostki zajmują grunty rolne. Tereny zurbanizowane obejmują ....% i rozmieszczone są nierównomiernie:

- w południowo środkowej części - miejskie,
- w części północnej - kolonia Biczki,
- w części północno-zachodniej - kolonia Kossaki
- w części wschodniej - kolonia Kajetanowo.

Zachodnia część obszaru położona jest w dolinie rzeczki Jedwabianki. Najstarsza, centralna część miasta stanowi historyczny układ przestrzenny wpisany do rejestru zabytków.

Ranga ośrodka gminnego:

- lokalny ośrodek rozwoju

Główna funkcja:

- mieszkaniowo - usługowa

Liczba ludności:

- 2 013 osób (stan 2002 r)

Struktura funkcjonalno-przestrzenna w układzie rejonów urbanistycznych

Diagnoza struktury funkcjonalno-przestrzennej została terenów zainwestowania przedstawiona w układzie rejonów urbanistycznych A, B, C i D.

Podział na rejony uwzględnia jednorodność struktur przestrzennych i zagospodarowania obszarów, oparty jest o naturalne bariery, które stanowią drogi krajowe i kolonie zabudowy.

- **A - Rejon zainwestowania miejskiego,**
  - **A 1 - jednostka mieszkaniowo -usługowa,**
  - **A2 - jednostka produkcyjno-usługowa,**
- **B - Rejon północny - kolonia Biczki,**
- **C - Rejon północno-zachodni - kolonia Kossaki,**
- **D - Rejon wschodni - kolonia Kajetanowo.**

A - REJON ZAINWESTOWANIA MIEJSKIEGO

Strukturę funkcjonalno – przestrzenną rejonu zainwestowania miejskiego przedstawiono na mapie w skali 1 : 5 000.

Jednostka A1

Położenie:

Jednostka położona jest w centralnej i południowej części miasta, zawarta pomiędzy drogą do Stawisk, ul. Przytulską, ul. M. Curie-Skłodowskiej, ul. Polną i drogą przy cmentarzu w kierunku Radziłowa. Centralną część obszaru miasta stanowi historyczny układ przestrzenny, objęty strefą ochrony konserwatorskiej "B" oraz strefą ochrony ekspozycji "E" i ochrony krajobrazu "K".

Podstawowe funkcje:

Mieszkaniowa, usługowa i produkcyjna.

Użytkowanie obszaru:

Obszar jednostki w części centralnej zainwestowany jest zabudową mieszkaniowo-usługową oraz usługami ogólnomiejskimi. Przez zachodnią część obszaru jednostki przepływa rzeczka Jedwabnianka, która wraz z rowami i stawami tworzy dolinę z użytkami zielonymi. W części zachodniej zainwestowanie jest znikome. Pozostałe tereny stanowią użytki rolne.

Charakterystyka zainwestowania

Tereny zabudowy mieszkaniowej:

- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami w formie zwartej i półzwartej stanowiąca pierzeje rynku,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa przy ul. Przytulskiej,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wzdłuż ul. M. Curie-Skłodowskiej,
- zabudowa zagrodowa przy ul. Polnej,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa pomiędzy ulicami Cmentarną i Przestrzelską,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca i bliźniacza pomiędzy ulicami Przestrzelską, Sadową, Wojska Polskiego i Mickiewicza - osiedle "250-lecia",
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami wzdłuż ul. Mickiewicza,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wzdłuż ul. Wojska Polskiego,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wzdłuż ul. Wesołej,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca pomiędzy ulicami Łomżyńską, Wesołą, Piękną oraz Żwirki i Wigury,
- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna pomiędzy ulicami Żwirki i Wigury i Wojska Polskiego,
- zabudowa zagrodowa kolonijna przy drodze do Stawisk.

Tereny usług:

- administracji publicznej i samorządowej - Urząd Gminy i Miasta wraz z instytucjami towarzyszącymi,
- zespół zabytkowego kościoła parafialnego wraz z plebanią,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych:
  - liceum ogólnokształcące,
  - technikum handlowe,
- szkoła podstawowa i gimnazjum,
- podstawowy ośrodek zdrowia,
- miejsko-gminny ośrodek kultury z biblioteką - obiekt zabytkowy,
- bank spółdzielczy,
- usługi zlokalizowane w parterach budynków mieszkalnych położonych w pierzejach rynku,

- bar gastronomiczny "Relax",
- zakłady handlowo - usługowe na terenie byłej bazy GS (sklep spożywczy, gastronomia, sala bankietowa),
- strażnica OSP,
- liczne usługi handlu i obsługi ludności wolnostojące i zlokalizowane w parterach budynków mieszkalnych.

Tereny produkcyjno - usługowe:

- trzy piekarnie,
- zakład obróbki drewna,
- z zakresu obsługi rolnictwa m.in.:
  - młyn gospodarczy,
  - targowica gminna,
  - punkt skupu ziemniaków,
  - lecznica weterynaryjna,
  - zlewnia mleka,
- liczne zakłady produkcyjno - usługowe i drobnej wytwórczości.

Tereny urządzeń infrastruktury technicznej

- oczyszczalnia ścieków,
- stacja wodociągowa wraz z ujęciem,

Tereny zieleni:

- "Rynek - Plac Jana Pawła II" - zagospodarowany zielenią urządzoną teren placu rynkowego,
- plac na "Osiedlu 250 - lecia",
- park przy Domu Kultury - park podworski objęty ochroną konserwatorska,
- pracownicze ogrody działkowe,

Tereny inne

- cmentarz grzebalny - zabytkowy,
- cmentarz żydowski - zabytkowy,
- cmentarz wojenny,
- mogiła ludności żydowskiej z okresu II wojny światowej - teren zabytkowy,

Obsługa komunikacyjna:

- dostępność do terenów zabudowanych z istniejących ulic,
- parking urządzony na części "Placu Jana Pawła " oraz przed budynkiem Urzędu Gminy i Miasta,

Infrastruktura techniczna:

- dobra dostępność do podstawowych sieci infrastruktury technicznej, za wyjątkiem sieci gazowej

Funkcje kolizyjne, tereny wymagające przekształceń:

- lokalizacja piekarni (przy ul. Wesołej) na obszarze o niekorzystnych dla zabudowy warunkach fizjograficznych oraz na terenie obszaru naturalnych powiązań przyrodniczych,
- lokalizacja piekarni przy Placu Jana Pawła II, na zapleczu pierzei rynkowej, w strefie zabudowy mieszkaniowej,
- lokalizacja młyna gospodarczego w narożniku ulic, o złej dostępności komunikacyjnej, w strefie zabudowy mieszkaniowej,
- lokalizacja zakładu obróbki drewna - (stolarstwo) przy Placu Jana Pawła II, na zapleczu pierzei rynkowej, w strefie zabudowy mieszkaniowej,
- lokalizacja zakładu obróbki drewna - tartaku przy ul. Wojska Polskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru zabytkowego i zespołu szkół, w strefie niekorzystnych kierunków wiatrów,
- tereny w sąsiedztwie zabudowy wielorodzinnej, i parku (przedszkole w budowie) - wymagają przekształceń i porządkowania.

Rezerwy terenowe:

- tereny przeznaczone w miejscowym planie pod osiedla zabudowy mieszkaniowej (wymagające przygotowania w zakresie podziału terenu, komunikacji i infrastruktury technicznej)
- tereny przeznaczone w miejscowym planie pod zabudowę mieszkaniową plombowe i wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Ocena realizacji ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

- realizacja zgodna z ustaleniami planu, za wyjątkiem lokalizacji zakładu obróbki drewna przy ul. Wojska Polskiego.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

- brak opracowań planów miejscowych sporządzonych zgodnie z Ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 r.

Jednostka A2

Położenie:

Jednostka położona jest północnej części miasta, zawarta pomiędzy ul. Przytulską, ul. M. Curie-Skłodowskiej, ul. Polną i drogą przy cmentarzu w kierunku Radziłowa.

Podstawowe funkcje:

Produkcyjno - usługowa i rolnicza..

Użytkowanie obszaru:

Obszar zainwestowany jedynie w rejonie byłych baz GS i SKR. Pozostałe tereny stanowią użytki rolne.

Charakterystyka zainwestowania

Tereny zabudowy mieszkaniowej:

- zabudowa mieszkaniowa w ramach zakładów rzemieślniczych przy ul. M. Curie - Skłodowskiej - w realizacji,
- dwa siedliska rolnicze przy ul. Przytulskiej,
- siedlisko przy ul Polnej.

Tereny produkcyjno - składowo - usługowe:

- Zakłady zlokalizowany na terenie byłej bazy GS m. in.:
  - zakład produkcji okien ""Sonarol",
  - stacja paliw "Orlen",
  - skup pojazdów do złomowania,
  - dystrybucja gazu,
  - mechanika pojazdowa,
  - wieża GSM,
- Zakłady zlokalizowany na terenie byłej bazy SKR m. in.:
  - zakład produkcjno - usługowy,
  - stacja paliw,
  - siedziba "Szeptel",

- bar gastronomiczny,
- wieża telefonii komórkowej,
- zakłady produkcyjno - usługowe drobnej wytwórczości.

Tereny urządzeń infrastruktury technicznej

- komunalny zakład budżetowy - ujęcie wody,

Obsługa komunikacyjna:

- dostępność do zabudowy produkcyjnej i usługowej z istniejących ulic,
- dostępność do zakładów usługowo-produkcyjnych zlokalizowanych na terenie byłych baz GS i SKR z istniejących ulic poprzez dojazdy wewnętrzne,

Infrastruktura techniczna:

- dobra dostępność do podstawowych sieci infrastruktury technicznej, za wyjątkiem sieci kanalizacji sanitarnej i gazowej.

Tereny wymagające przekształceń, pustostany:

- teren wraz z obiektami po byłej masarni,
- teren wraz z obiektami na byłej bazie SKR - wymaga zagospodarowania i doinwestowania,
- teren wraz z obiektami po byłej Centrali Nasiennej,
- teren wraz z obiektami po Zakładach Zbożowych,
- teren po byłej bazie Rejonu Dróg Publicznych.
- lokalizacja piekarni (przy ul. Wesołej) na obszarze o niekorzystnych dla zabudowy warunkach fizjograficznych oraz na terenie obszaru naturalnych powiązań przyrodniczych,
- lokalizacja piekarni (przy ul. Jana Pawła II) na zapleczu pierzei rynkowej, w strefie zabudowy mieszkaniowej,
- lokalizacja młyna gospodarczego w narożniku ulic, o złej dostępności komunikacyjnej, w strefie zabudowy mieszkaniowej,
- lokalizacja zakładu obróbki drewna - tartaku przy ul. Wojska Polskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru zabytkowego i zespołu szkół, w strefie niekorzystnych kierunków wiatrów,
- tereny w sąsiedztwie zabudowy wielorodzinnej, i parku (przedszkole w budowie) - wymagają przekształceń i porządkowania.

Rezerwy terenowe:

- tereny niezainwestowane przeznaczone w planie pod rozbudowę SKR,
- tereny przeznaczone w planie pod zabudowę produkcyjno-usługową z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej przy ul. M.Curie - Skłodowskiej, Przytulskiej i drodze do Stawisk,
- teren pomiędzy ul. Polna i drogą przy cmentarzu przeznaczony w planie pod zabudowę produkcyjno - usługową.

Ocena realizacji ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

- realizacja zgodna z ustaleniami planu miejscowego,
- brak realizacji na terenach przewidzianych pod rozwój funkcji produkcyjno - usługowej.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

- brak opracowań planów miejscowych sporządzonych zgodnie z Ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 r.

B - REJON PÓŁNOCNY - KOLONIA BICZKI

- Zabudowa zagrodowa o charakterze zwartym położona satelitarnie w stosunku do miasta,

C - REJON PÓŁNOCNO-ZACHODNI - KOLONIA KOSSAKI

- Zabudowa zagrodowa o charakterze zwartym położona satelitarnie w stosunku do miasta,

D - REJON WSCHODNI - KOLONIA KAJETANOWO

- Zabudowa zagrodowa o położona satelitarnie w stosunku do miasta,
- Teren byłego SKR i POHZ.

3.2 Jednostka II – rolnicza

W jednostce dominuje gospodarka rolna. Obszar charakteryzuje się dobrą jakością przestrzeni produkcyjnej. W zachodniej części jednostki występuje znaczny udział terenów leśnych. Na terenie jednostki prowadzona jest również produkcja mleka głównie we wsiach Olszewo Góra, Plewki, Kubrzany, Konopki Tłuste, Konopki Chude, Janczewko, Kotówek,

Przestrzele, Witynie, Nadbory, Mocarze i Siestrzanki i produkcja zwierzęca we wsiach Olszewo Góra, Koniecki, Nadbory i Pluty.

Sieć osadniczą jednostki tworzą 43 wsie, w których mieszka 70 % ludności gminy.

Sieć osadnicza jest równomierna pod względem rozmieszczenia, nieznaczne dysproporcje występują w wielkości jednostek zarówno w zainwestowaniu jak i liczbie ludności.

Największe pod względem liczby mieszkańców to: Orlikowo (215 osób), Karwowo (196 osób), Biodry (157 osób), Kucze Wielkie (153 osoby), Kotowo Plac (151 osób), Bronaki Pietrasze (136), Witynie (133 osób), Sistrzanki (116 osób), Kubrzany (112 osób), Nadbory (110 osób), Makowskie (108 osób), Przestrzele (103 osoby), Konieckie (102 osoby) i Pieńki Borowe (102 osoby).

Wszystkie jednostki osadnicze to wsie typowo rolnicze.

Funkcja usługowa rozwinięta jest w ograniczonym zakresie i odgrywa małą rolę w strukturze funkcjonalnej jednostki.

Największe wsie, w których zlokalizowane są funkcje pozarolnicze:

- **Orlikowo** - 215 osób - zabudowa zagrodowa, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zabudowa usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolniczo - usługowa;**
  - szkoła podstawowa,
  - cmentarz wojenny zabytkowy;
- **Karwowo** - 196 osób - zabudowa zagrodowa i jednorodzinna oraz usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolniczo - usługowa**;
  - szkoła podstawowa,
  - świetlica wiejska,
  - placówka OSP,
  - zakłady produkcyjno - usługowe (m.in. remontowo-budowlane);
- **Kucze Wielkie** - 153 osób - zabudowa zagrodowa i jednorodzinna oraz usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolniczo - usługowa**;
  - szkoła podstawowa,
  - usługi handlu - sklep ogólnospożywczy,
  - usługi z zakresu obsługi rolnictwa - zlewnia mleka,
  - zakłady produkcyjno - usługowe (m.in. mechanika pojazdowa);

- **Kotowo Plac** - 151 osób - zabudowa zagrodowa i jednorodzinna oraz usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolniczo - usługowa**;
  - usługi z zakresu obsługi rolnictwa - zlewnia mleka,
  - świetlica wiejska,
  - placówka OSP;
- **Bronaki Pietrasze** - 136 osób - zabudowa zagrodowa oraz usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolnictwo;**
  - zakład eksploatacji kruszywa;
- **Witynie** - 133 osoby - zabudowa zagrodowa oraz usługowa;
  - usługi handlu (sklep spożywczo - przemysłowy);
- **Siestrzanki** - 116 osób - zabudowa zagrodowa i jednorodzinna oraz usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolniczo - usługowa**;
  - usługi z zakresu obsługi rolnictwa - zlewnia mleka;
- **Nadbory** - 110 osób - zabudowa zagrodowa i jednorodzinna oraz usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolniczo - usługowa**;
  - szkoła podstawowa;
- **Makowskie** - 108 osób - zabudowa zagrodowa i jednorodzinna oraz usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolniczo - usługowa**;
  - szkoła podstawowa,
  - usługi handlu - sklep ogólnospożywczy,
  - usługi z zakresu obsługi rolnictwa - zlewnia mleka;

Placówki usługowe zlokalizowane są ponadto w następujących wsiach:

- z zakresu obsługi ludności:
  - Grądy Wielkie (strażnica OSP),
  - Janczewo (sklep ogólnospożywczy),
  - Kamianki (strażnica OSP),
  - Konopki Chude (szkoła podstawowa),
  - Korytki Borowe (gminne wysypisko śmieci),
  - Pieńki Borowe (strażnica OSP),
  - Stryjaki (sklep ogólnospożywczy),
  - Pawełki (strażnica OSP),
- z zakresu obsługi rolnictwa:

- Grądy Małe (skup mleka),
- Kaimy (skup mleka),
- Stryjaki (skup mleka),

Zakłady produkcyjno - usługowe zlokalizowane są w następujących wsiach:

- Kaimy - Zakład Produkcji Elementów Budowlanych i Kruszywa,
- w pozostałych wsiach głównie z zakresu usług remontowo-budowlanych i transportowych.

3.3 Jednostka III - ekologiczno-turystyczna

Jednostka charakteryzuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego, w tym urozmaiconą rzeźbą terenu (strefy krawędziowe dolin), obecnością wód rzek Biebrzy wraz z rozlewiskami, rozległą pradoliną ze znacznym udziałem łąk i pastwisk oraz terenów bagiennych. Podstawową funkcją jednostki jest funkcja ekologiczna (ochronna) w oparciu o Biebrzański Park Narodowy ze strefą ochronną, które wchodzą w skład Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET PL, stanowiącej jednocześnie fragment Europejskiej Sieci Ekologicznej EECONET.

Jednostka wyróżnia się wysokimi walorami krajobrazu naturalnego - wysokie wzniesienia i rozległa dolina Biebrzy, malowniczy widok na rozlewiska i bagna, bogactwo roślinności i ptactwa oraz zabudowa wkomponowana w naturalne środowisko.

Na obszarze jednostki występuje bardzo duży udział gleb IV klas bonitacyjnych o wysokiej przydatności rolniczej z przewagą gruntów z dużym udziałem użytków zielonych położonych w dolinie Biebrzy.

W symbiozie z przyrodą funkcjonuje rolnictwo tradycyjne wykorzystujące uwarunkowania środowiska przyrodniczego i naturalne tereny trwałych użytków zielonych.

Funkcją uzupełniającą jest turystyka, głównie krajoznawcza i kwalifikowana dla użytkowników BPN (ornitolodzy, miłośnicy krajobrazu naturalnego, kajakarstwa) oraz pobytowa o charakterze letniskowym i wypoczynku weekendowego. Baza turystyczna jest słabo rozwinięta, głównie w postaci sporadycznej zabudowy letniskowej i gospodarstw agroturystycznych we wsiach Brzostowo i Burzyn, oraz szlakami turystyki wodnej.

Przez teren gminy i jednostki przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- szlak pieszo - rowerowy "Biebrzński" - żółty - na trasie: Wizna - Burzyn - Osowiec - Goniądz,

- szlak samochodowy na trasie: Łomża - Jedwabne - Radziłów - Osowiec,
- szlak wodny Biebrzy.

Obszar jednostki , ze względu na wysokie walory przyrodnicze i kulturowe oraz już istniejącą bazę ma predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznej gminy, która powinna mieć znaczącą rangę w rozwoju gminy.

Sieć osadniczą jednostki tworzy 6 wsi: Pluty, Chyliny, Brzoatowo, Mocarze, Szostaki i Burzyn. Największą wsią są Mocarze (174)) położone w środkowej części jednostki oraz zespół wsi Szostaki i Burzyn (74 + 96), które pełnią funkcję ośrodka wspomagającego miasto Jedwabne dla zachodniej części gminy i jednostki. Występuje tutaj największa koncentracja usług podstawowych z zakresu obsługi ludności i obsługi rolnictwa.

- **Burzyn** - 96 osób - zabudowa zagrodowa, jednorodzinna, letniskowa oraz usługowa;
  - **funkcja podstawowa - usługowa- rolnicza**;
  - **funkcja uzupełniająca - turystyka;**
  - szkoła podstawowa,
  - kościół,
  - cmentarz (zabytkowy),
  - sklep ogólnospożywczy,
  - placówka OSP,
  - wieża widokowa BPN,
  - stacja wodowskazowa wód Biebrzy,
  - pole biwakowe przy trasie spływu Biebrzą,
  - zakłady produkcyjno - usługowe (m.in. remontowo-budowlane);
- **Szostaki** - 74 osób - zabudowa zagrodowa, jednorodzinna, letniskowa i agroturystyczna oraz usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolniczo - usługowa**;
  - **funkcja uzupełniająca - turystyka;**
  - usługi handlu - sklep ogólnospożywczy,
  - usługi z zakresu obsługi rolnictwa - punkty skupu płodów rolnych (ziemniaków i buraków) punkt skupu żywca,
  - stacja paliw,
  - zakłady produkcyjno - usługowe (m.in. transportowe);

- **Mocarze** - 174 osoby - zabudowa zagrodowa oraz usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolniczo - usługowa**;
  - usługi z zakresu obsługi rolnictwa - zlewnia mleka,
  - usługi handlu - sklep ogólnospożywczy;
- **Brzostowo** - 120 osób - zabudowa zagrodowa i agroturystyczna;
  - **funkcja podstawowa - rolnictwo;**
  - pole biwakowe przy trasie spływu Biebrzą,
  - wieża widokowa BPN;
- **Chyliny** - 54 osoby - zabudowa zagrodowa;
  - **funkcja podstawowa - rolnictwo;**
  - sklep ogólnospożywczy;
- **Pluty** - 151 osób - zabudowa zagrodowa i usługowa;
  - **funkcja podstawowa - rolnictwo;**
  - szkoła podstawowa,
  - sklep ogólnospożywczy,
  - usługi z zakresu obsługi rolnictwa - zlewnia mleka;

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JEDWABNE

II. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Łomżyński Zespół Projektowo-Inwestycyjny w Łomży

Łomża, 2003 rok

II. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

1. Lokalne zasoby środowiska

1.1 Położenie geograficzne

W podziale fizyczno-geograficznym obszar gminy położony jest w granicach mezoregionu Wysoczyzny Kolneńskiej oraz Kotliny Biebrzańskiej wchodzących w skład makroregionu Niziny Północnopodlaskiej.

1.2 Rzeźba terenu

Rzeźba terenu ukształtowana została w wyniku akumulacyjnej działalności lodowca i jego wód w czasie stadiału Wkry zlodowacenia środkowopolskiego, a następnie podlegała procesom denudacji i niszczenia form wskutek erozji wodnej, wietrznej itp.

Dominującą jednostka geomorfologiczną jest wysoczyzna morenowa, w granicach której wyróżnia się:

- Plateau morenowe położone na wysokości 185-190 m n.p.m. charakteryzujące się płaską powierzchnią z nachyleniem do 2 % urozmaicone pagórkami kemowymi oraz dolinkami. Plateau morenowe występuje w pasie od wsi Orlikowo do wsi Olszewo Góra.
- Morenę ablacyjną (denną) wyniesioną do wysokości 110-160 m n.p.m. o silnie urozmaiconej pod względem hipsometrycznym powierzchni, w obrębie której występują dolinki erozyjno-denudacyjne i wytopiskowe. Przeważa nachylenie terenu do 5 %, choć miejscami w strefach brzeżnych dochodzi do 5-10 %. Morena ablacyjna rozpowszechniona jest na prawie całym obszarze gminy.
- Pagórki martwych lodów stanowiące niewielkie wzniesienia o wysokościach względnych 4-10 m i nachyleniach stoków do 5 %, rzadziej powyżej 5 %.
- Stożki wodnolodowcowo-wytopiskowe powstałe na skutek usypywania materiału spływającego z lądolodu. Powierzchnie stożków są lekko nachylone w granicach 2-3 % w kierunku przeciwnym do drogi wycofującego się lądolodu. Na terenie gminy stożki spotyka się w rejonie plateau morenowego Orlikowo- Olszewo Góra i w okolicach wsi Mocarze, Makowskie, Przestrzele, Jedwabne i Grądy Wielkie.

- Tarasy kemowe położone przeważnie na obrzeżeniu dolin lub w sąsiedztwie pagórków i wałów kemowych. Tarasy tworzą płaskie powierzchnie wzdłuż doliny Przytulanki oraz Biebrzy i jej dopływów w okolicach wsi Pluty, Kąty, Biodry, Brzostowo, Mocarze, Siestrzaki, Witynie.
- Stożki sandrowe usypane przez wody roztopowe u podnóża lądolodu zalegającego w dolinie Biebrzy w rejonie wsi Szostaki, Burzyn, Brzostowo.
- Strefy kontaktu lodowego reprezentowane przez stożki o charakterze wyraźnych krawędzi o nachyleniach do 10 %, lokalnie 10-15 % i powyżej 15 %. Krawędzie są charakterystyczne dla stożków fluwialno-ablacyjnych i występują w rejonie wsi: Kąty, Orlikowo, Mocarze, Burzyn, Szostaki, Bartki, Kamionka, Grądy Wielkie.
- Formy akumulacji szczelinowej, jak: pagórki, wzgórza i wały kemowe o wysokościach 4-30 m i zróżnicowanych wymiarach. Posiadają powierzchnie nachylone w granicach 5-10 % i powyżej 10 %. Najczęściej występują w okolicach wsi Olszewo Góra, gdzie osiągają najwyższe wysokości.
- Doliny małych rzek o płaskim, często podmokłym lub lokalnie zabagnionym dnie ze stałym odpływem wód powierzchniowych.
- Obniżenia wytopiskowe o duzych rozmiarach, płaskie, podmokłe i zabagnione, najczęściej bezodpływoe lub sztucznie wciągnięte w odpływ. Obniżenia występują głównie w południowej części gminy w rejonie Jedwabnego, wsi Grabniki, Bronaki Pietrasze, Rostki, Kotowo.
- Dolinki boczne suche lub czasami podmokłe o zróżnicowanych długościach, lekko wcięte w powierzchnię wysoczyzny, powszechnie występujące na całym analizowanym obszarze.

Po ustąpieniu lądolodu z Kotliny Biebrzańskiej powstały najmłodsze formy związane z akumulacyjną działalnością wód rzecznych:

- Taras nadzalewowy rzeki Biebrza położony na wysokości 105,0-107,5 m n.p.m. występujący lokalnie w postaci listew lub izolowanych płatów w rejonie wsi Pluty, Brzostowo, Mocarze.
- Taras zalewowy wyższy rzeki Biebrza usytuowany na wysokości 102,5-105 m n.p.m., płaski, lokalnie podmokły lub zabagniony.
- Taras zalewowy niższy rzeki Biebrza leżący na poziomie 100,0-102,5 m n.p.m., płaski, podmokły i zabagniony.

- Stożki napływowe powstałe u wyloty dopływów Biebrzy spotykane w rejonie wsi Pluty i Mocarze.
- Starorzecza Biebrzy występujące w obrębie tarasu zalewowego niższego wypełnione zazwyczaj wodą lub silnie zabagnione.

Do współczesnych form morfologicznych zaliczyć trzeba liczne formy pochodzenia antropogenicznego, jak: wyrobiska poeksploatacyjne, wcięcia i nasypy budowlano-drogowe.

1.3 Budowa geologiczna i surowce mineralne

Pod względem budowy geologicznej gmina położona jest w obrębie platformy wschodnioeuropejskiej na aneklizie mazursko-białoruskiej

Krystaliczne podłoże występuje na głębokości około 1000 m pod pokrywą młodszych skał osadowych paleozoicznych i mezozoicznych. Na powierzchni kredy zalegają utwory trzeciorzędowe z osadami paleocenu (piaski i piaskowce glaukonitowe oraz gezy), oligocenu (piaski, iły i piaskowce) i miocenu.

Utwory czwartorzędowe reprezentowane są przez osady zlodowacenia podlaskiego, środkowopolskiego i południowopolskiego. Miąższość czwartorzędu szacowana jest od 200 m na południe od Jedwabnego, 180 m w rejonie Orlikowa i 80 m w dolinie Biebrzy.

Na powierzchni ziemi występują osady związane ze zlodowaceniem środkowopolskim, stadiałem północnomazowieckim. Wśród nich najstarszym utworem są gliny piaszczyste o znacznej miąższości z wkładkami piasków gliniastych oraz dużą zawartością głazów, otoczaków i żwirów. Powierzchnia glin jest silnie zdenudowana i zniszczona w wyniku procesów erozyjnych. Gliny występują nierozdzielnie w formie pokrywy lub w podłożu, głównie w rejonie wsi: Wagi, Trzaski, Orlikowo, Kubrzany, Jedwabne, Przestrzele, Chrostowo, Siestrzanki, Bartki, Kamianka, Koniecki.

W obrębie osadów akumulacji szczelinowej (kemy) występują piaski drobne i średnie oraz żwiry i żwiry piaszczyste o miąższości kilku i kilkunastu metrów. Spotyka się je w okolicach wsi Orlikowo, Kotowo, Jedwabne, Kubrzany, Janczewo, Witynie, Brzostowo, Pluty, Borawskie.

Piaski różnoziarniste, żwiry i żwiry piaszczyste oraz pyły akumulacji lodowcowej z dużą zawartością głazów i otoczaków spotyka się wyspowo w obrębie wsi Pieńki Borowe, Korytki Borowe, Grądy Małe.

Osady wodnolodowcowe stożków sandrowych wykształcone w postaci piasków śred-

nich z otoczakami oraz żwiry o dużej miąższości występują w sąsiedztwie doliny Biebrzy we wsi Burzyn i Szostaki.

Pod względem przydatności dla budownictwa utwory akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej należą do gruntów nośnych, a stopień ich nośności uzależniony jest od stopnia zagęszczenia gruntów piaszczystych oraz od stopnia skonsolidowania glin i piasków gliniastych.

Utwory holoceńskie reprezentowane są przez osady rzeczne, bagienne i aluwialno-deluwialne wykształcone jako gliny pylaste, piaski, pyły, namuły organiczne pylaste lub piaszczyste oraz torfy o miąższości od 1 m do powyżej 4 m. Osady holceńskie występują powszechnie w dolinach rzecznych, dolinkach denudacyjno-erozyjnych, dolinkach bocznych, obniżeniach wytopiskowych. i aluwialno-deluwialne. Lokalnie w obrębie głębokich dolin denudacyjnych w podłożu zalegają utwory deluwialne (pyły, piaski pylaste i piaski drobne o miąższości około 1 m.

Osady holoceńskie należą do kategorii gruntów słabonośnych lub nienośnych, silnie nawodnionych i nieskonsolidowanych.

Na obszarze gminy powszechnie występują gliny oraz piaski i żwiry. Gliny ze względu na dużą zawartość frakcji piaszczystej oraz domieszki otoczaków i głazów nie przedstawiają większej wartości użytkowej dla celów budowlanych i ceramicznych.

Surowce okruchowe, do których należą piaski, żwiry i pospółka mają charakter izolowanych powierzchni w postaci drobnych gniazd. Większe ilości tych surowców stwierdzono w okolicach wsi Burzyn i Szostaki, Chyliny, Kamianki, Pluty, Orlikowo i Olszewo Góra oraz w rejonie Jedwabnego.

Obecnie w granicach gminy występuje jedno udokumentowane i koncesjonowane złoże kruszywa naturalnego „Kaimy".

W okolicach wsi Pieńki Borowe występuje część złoża „Dobrzyjałowo", w obrębie którego występują piaski drobne o średniej miąższości 9,0 m i zasobach szacunkowych 36 mln m^3 oraz piaski ze żwirem o zasobach szacunkowych 7,3 mln m^3. Złoże „Dobrzyjałowo" zalega na obszarze leśnym i dotychczas nie było eksploatowane.

1.4 Wody powierzchniowe

Gmina położona jest w zlewni Biebrzy, która od wschodu stanowi granicę gminy. Nieuregulowane koryto rzeczne sprawia, że Biebrza w okresie roztopów wiosennych corocznie wylewa na tereny terasy zalewowej. Profil podłużny doliny charakteryzuje mini-

malny spadek nie przekraczający 2 %. Dno doliny leży na wysokości 100,0-102,5 m npm. W tej części doliny rzeka silnie meandruje, a jej koryto nabiera malowniczego charakteru krajobrazowo-przyrodniczego. Liczne zakola i starorzecza tworzą bogatą sieć hydrograficzną. Wahania stanów wód w rzece dla wielolecia dla stacji wodowskazowej w Burzynie zawierają się pomiędzy maksimum 385 cm i minimum 178 cm, przy średnim rocznym stanie 288 cm. Najwyższe stany przypadają na okres listopad - luty, a najniższe na wrzesień i październik.

Do Biebrzy uchodzi kilka drobniejszych cieków, z których największym dopływem jest rzeczka Przytulanka. W strefie krawędziowej pojawiają się inne drobne bezimienne cieki o charakterze epizodycznym. Pozostałe obszary wysoczyznowe odwadniane są przez rowy włączone w systemy melioracyjne.

Południowa część gminy położona jest w zlewni Narwi. Największym dopływem rzeki jest Jewabnianka przepływająca przez Jedwabne i uchodząca do Narwi poniżej Wizny.

W gminie brak jest większych zbiorników wodnych. Naturalne oczka wodne spotyka się w obrębie lasów, między innymi w okolicach wsi Pieńki Borowe, Borawskie, Konopki Tłuste, Karwowo Polki oraz w dolinkach i obniżeniach (Jedwabne, Jedwabne Biczki, Pawełki, Olszewo Góra, Kamianki Chmielewo). W kilku miejscowościach występują niewielkie stawy, między innymi we wsi Orlikowo, Kossaki, Kubrzany, Kamianki.

1.5 Wody gruntowe

Pod względem warunków hydrogeologicznych obszar gminy zróżnicowany jest na dwa rejony o odmiennych warunkach występowania wód gruntowych.

Pierwszy rejon obejmuje tereny, gdzie wody gruntowe tworzą ciągły i swobodny poziom utrzymujący się w łatwo przepuszczalnych zasilany wodami opadowymi, infiltracyjnymi i spływem podziemnym z sąsiednich obszarów. Wody tego poziomu powiązane są ze stanami wód rzecznych, a wahania zwierciadła wód gruntowych uzależnione są od wysokości terenu i intensywności opadów. Rejon ten obejmuje swoim zasięgiem doliny rzeczne i obniżenia oraz części wysoczyzny zbudowanej z utworów łatwo przepuszczalnych (kemy i tarasy kemowe, stożki sandrowe).

W dolinach i obniżeniach wytopiskowych wody gruntowe występują najpłycej, poniżej 1 m, stanowiąc tam ograniczenia dla budownictwa. Na obszarach wysoczyznowych wody gruntowe zalegają głębiej, 2-10 m p.p.t.

Odmienne warunki hydrogeologiczne panują na obszarach, gdzie zasadniczy poziom wód gruntowych zalega pod warstwą trudno przepuszczalnych utworów gliniastych Na terenach tych swobodne rozprzestrzenianie się ciągłego poziomu wód może ulegać zakłóceniom i tworzyć zwierciadło o napiętym charakterze. Zwierciadło występuje zwykle poniżej 2-3 m p.p.t., ale w okresie wysokich stanów wód mogą w przypowierzchniowych warstwach gruntu tworzyć się tzw. wierzchówki. Mają one niekorzystny wpływ na zmianę konsystencji glin oraz ograniczenia budowlane.

1.6 Wody podziemne

Zaopatrzenie gminy w wodę następuje poprzez ujęcia wody zlokalizowane w Jedwabnem. przy ulicy Mickiewicza, gdzie woda ujmowana jest ze studni głębinowej ze 146 m. o wydajności 12,2 m3/h oraz z ujęcia przy ul. Przytulskiej ze studni głębinowej o głębokości 53 m. i wydajności 26,8 m3/h. Użytkowe warstwy wodonośne związane są z piaskami i żwirami i występują między glinami.

Dla obu ujęć ustanowiono strefy ochrony bezpośredniej o promieniu 10 m. Ponadto dla ujęcia wody przy ul. Przytulskiej ze względu niedostateczną warstwę izolacyjną ustanowiono strefę ochrony pośredniej (obszar ograniczonego użytkowania).

Wodociagiem objęta jest ludność Jedwabnego oraz wsi: Przestrzele, Kotowo Plac, Kucze Wielkie, Grądy Małe i Grądy Wielkie.

Znaczna jednak część gminy pozbawiona jest jeszcze możliwości korzystania z wodociągów wiejskich i zaopatruje się w wodę ze studni kopanych ujmujących wody gruntowe z pierwszego poziomu wodonośnego. Poziom ten utrzymuje się głównie na głębokości kilku metrów. Wody gruntowe podlegają łatwej infiltracji różnego rodzaju zanieczyszczeń bytowych i gospodarczych.

Pod względem hydrogeologicznym wschodnia część gminy Jedwabne znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrza". Powierzchnia zbiornika rozciągającego się wzdłuż zlewni Biebrzy, Wissy, Ełku i dolnej Jegrzni oraz Kanału Augustowskiego wynosi około 1295 km^2. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika kształtują się w wielkości około 200 tys. m^3/dobę, przy średniej 50 m głębokości ujęć. Na przeważająca części obszaru brak jest dostatecznie wykształconej warstwy izolacyjnej z uwagi na zaleganie w podłożu osadów torfowych i piaszczystych charakteryzujących się dużą infiltracją. Z tego względu zbiornik narażony jest na zanieczysz-

czenie wód podziemnych i wymaga szczególnej ochrony, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

1.7 Gleby

Gleby wykształciły się z utworów czwartorzędowych, plejstoceńskich piasków, glin i pyłów polodowcowych, oraz holoceńskich utworów rzecznych i bagiennych. Zróżnicowanie pokrywy glebowej jest znaczne i wiąże się z różnym składem mechanicznym gleb i stosunkami wodnymi.

Najwyższe walory w skali gminy posiadają gleby brunatne i bielicowe pszenne dobre lub pszenno-żytnie o składzie mechanicznym glin całkowitych lub piasków gliniastych na glinach. Gleby te należą do IIIa-IIIb klasy bonitacyjnej. Charakteryzują się one znaczną zasobnością w składniki pokarmowe, dobrymi warunkami wodno-powietrznymi, dobrą strukturą i są łatwe do uprawy. Przy prawidłowym gospodarowaniu pozwalają uzyskiwać wysokie plony wszystkich gatunków uprawnych. Gleby te występują w okolicach wsi: Chrostowo, Makowskie, Przestrzele, Grądy, Witynie oraz na wschód i południe od Jedwabnego.

W klasie IVa-IVb pozostają czarne ziemie należące do kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego. Dorównują wyżej wymienionym glebom zawartością składników pokarmowych, ale z uwagi na wadliwe stosunki wodne (okresowe nadmiary lub niedobory wilgotności) ich bonitacja jest niższa. Gleby zbożowo-pastewne mocne wymagają specjalnego doboru gatunków oraz odmian o znacznej tolerancji stosunków wodnych i przy sprzyjającej pogodzie dają bardzo wysokie plony. Po uregulowaniu stosunków wodnych mogą awansować do wyższego kompleksu. Kompleks zbożowo-pastewny mocny występuje w obrębie wsi: Chrostowo, Przestrzele, Kucze.

Średnio korzystne warunki do uprawy stwarzają gleby brunatne i bielicowe wykształcone z piasków gliniastych całkowitych lub na glinach w kompleksie żytnio-ziemniaczanym dobrym oraz w mniejszym stopniu w kompleksie zbożowo-pastewnym słabym w IVa-IVb klasie bonitacyjnej. Gleby te są mniej zasobne w składniki pokarmowe i bardziej wrażliwe na przesuszanie. Najbardziej nadają się pod uprawy owsa, jęczmienia, koniczyny, saradeli, niektórych warzyw, zwłaszcza marchwi. Występują powszechnie na terenie całej gminy z większą koncentracją w rejonie wsi: Kamianka, Konopki Tłuste, Kubrzany, Karwowo Wszebory, Olszewo Góra i Kąty.

Rejony występowania powyższych gleb w klasach bonitacyjnych III-IV predysponowane są do wysokotowarowej produkcji roślinnej. Formy pozarolniczego zagospodarowania tych gleb nie powinny być uwzględniane.

Pozostałe gleby nie podlegające ochronie prawnej przed zmianą sposobu użytkowania na nierolniczy wykazują mniejszą przydatność rolniczą. W grupie tych gleb wyróżniono m.in. gleby brunatne lub bielicowe 6 kompleksu żytnio-ziemniaczanego słabego wytworzonych z piasków gliniastych na piaskach luźnych z niewielkim udziałem gleb zbożowo-pastewnych w V klasie bonitacyjnej charakteryzujące się małą zawartością składników pokarmowych, niezbyt korzystnymi warunkami powietrzno-wodnymi, okresowym niedoborem lub nadmiarem wilgoci. Podniesienie stopnia ich kultury jest bardzo trudne i wymaga melioracji oraz stosowania znacznych ilości nawozów. Przydatne są jedynie pod uprawę żyta, ziemniaków i łubinu żółtego, a na glebach wilgotnych kapusty, brukwi i innych roślin pastewnych. Występowanie tej kategorii gleb koncentruje się we wsiach: Grabniki i Kotowo.

Ponadto wymienić należy najuboższe gleby, do których zaliczono gleby brunatne wyługowane żytnio-łubinowe VI klasy bonitacyjnej. Gleby te są bardzo przepuszczalne i ubogie pokarmowo. Brak jest tutaj praktycznych możliwości podniesienia ich wartości rolniczej. Nadają się gównie pod uprawę żyta i łubinu. W warunkach gospodarki drobnotowarowej uprawa tych gleb jest nieopłacalna i w pierwszej kolejności winny być przeznaczane na cele nierolnicze. Zajmują powierzchnie we wsiach: Szostaki, Rostki, Korytki Borowe, Pieńki Borowe, i Orlikowo.

Spośród użytków zielonych przeważającą powierzchnię na wysoczyźnie zajmują gleby murszowe, torfowe i czarne ziemie w kompleksie średniej przydatności rolniczej, w IV klasie bonitacyjnej. Są glebami stwarzającymi dość korzystne warunki do wysokotowarowej produkcji paszy, zwłaszcza w rejonie wsi: Bronaki Pietrasze, Janczewo, Przestrzele, Grądy Wielkie, Makowskie, Kubrzany, Olszewo, Jedwabne.

W obrębie doliny Biebrzy występują użytki zielone słabe w V i VI klasie bonitacyjnej. Użytki zielone słabe położone są na bardzo lekkich glebach murszowych lub torfowych. Na ogół wymagają poprawy stosunków wodnych. Pasze z nich uzyskiwane są gorszej jakości, a plony niższe. Mogą one jednak zaspokajać potrzeby gospodarstw w skali lokalnej. Celowe jest pozostawienie ich w dotychczasowym użytkowaniu ze względu na specyfikę gleb hydrogenicznych oraz rolę jaką odgrywają w funkcjonowaniu biologicznym ekosystemów łąkowo-pastwiskowych w Biebrzańskim Parku Narodowym.

1.8 Lasy

Pod względem lesistości gmina należy do obszarów słabo zalesionych, a odsetek lasów w strukturze użytkowania wynosi nieco ponad 16 % ogólnej jej powierzchni, przy 29,5 % w województwie podlaskim.

W strukturze własności lasy prywatne stanowią aż 95 % ogólnej powierzchni leśnej, a tylko 151 ha należy do Nadleśnictwa Łomża.

Lasy rozmieszczone są nierównomiernie. Największe kompleksy występują w zachodniej części gminy w rejonie wsi: Janczewo, Korytki Borowe, Pieńki Borowe, Orlikowo, Olszewo Góra), południowej (Bronaki Olki, Stare Kotowo, Grądy Małe, Grądy Wielkie i Kamianki) i środkowej (Kubrzany, Konopki Tłuste, Borawskie).

Największe powierzchnie zajmuje siedlisko boru mieszanego świeżego z sosną i domieszką świerka, brzozy i dębu. Wiek drzewostanów jest młody w przedziale 40-60 lat. W podszycie występuje brzoza, dąb, buk, jałowiec, kruszyna. Runo jest słabo wykształcone i ubogie. Bór mieszany świeży występuje powszechnie na terenie całej gminy, chociaż na szczególną uwagę zasługują kompleksy leśne w części zachodniej.

Na siedlisku boru świeżego gatunkiem dominującym jest sosna z nieznaczną domieszka świerka, brzozy, buka i dębu. Wiek drzewostanu zazwyczaj poniżej 40 lat. Zwarcie duże lub całkowite, podszyt i runo słabo rozwinięte. Bór świeży odznacza się równomiernym rozmieszczeniem.

Siedliska boru mieszanego świeżego i świeżego oraz lasu mieszanego są na ogół korzystne dla rekreacji. Tylko drzewostany młode do lat 40 wymagają wyznaczenia dróg do penetracji ze względu na małą odporność drzew na zniszczenie.

Siedliska wilgotne występują w dolinach rzecznych i obniżeniach terenowych. Należą do nich: bór mieszany wilgotny, bór wilgotny, las wilgotny i ols.

Bór mieszany wilgotny i bór wilgotny porastają gleby torfowo-murszowe. W wielogatunkowym drzewostanie występuje świerk, sosna i dąb z domieszką brzozy, olsu i grabu, a w podszycie rośnie leszczyna i wierzba. Runo jest obfite z borówką czarną, konwalią, szczawikiem zajęczym. Największe powierzchnie zajmuje w okolicach wsi Konopki Tłuste i Karwowo Wszebory.

Olsy występują na glebach mułowo-torfowych w dolinach rzecznych i obniżeniach terenowych. Drzewostan tworzy olcha z domieszką brzozy. Obfity podszyt składa się z porzeczki czerwonej i czarnej, kaliny i wierzby karłowatej.

Obszary leśne posiadają różne znaczenie wśród których wymienić trzeba: gospodarcze, turystyczne i ekologiczne .

Gospodarcze znaczenie lasów jest niewielkie. Na stan taki wpływ mają przede wszystkim: niska lesistość gminy, duże rozdrobnienie powierzchni leśnych, młoda struktura drzewostanów, małe zróżnicowanie gatunków, niska odporność siedliskowa, a przede wszystkim struktura własności. Gospodarcza rola lasów ogranicza się zatem do prac pielęgnacyjnych i bieżących potrzeb prywatnych właścicieli.

Małe jest również znaczenie turystyczno-wypoczynkowe. Najbardziej predysponowane do tych celów są kompleksy leśne położone w okolicach wsi: Pieńki Borowe, Korytki Borowe, Olszewo Góra, Grądy Małe, Szostaki,

Specyfika środowiska przyrodniczego sprawia, że największe znaczenie posiada ekologiczna funkcja lasów (glebochronna, wiatrochronna, klimatyczna) i dotyczy to zwłaszcza olsów występujących w dolinach rzecznych i obniżeniach terenowych. Roślinność odznacza się tutaj znacznym zróżnicowaniem i pełni funkcję stabilizującą stosunki wodne oraz procesy glebotwórcze. Panuje tu niekorzystny mikroklimat, a środowisko siedliskowe odznacza się małą odpornością. Lasy tego typu poprzez swoją odmienność florystyczną i ekologiczną stanowią istotny element wzbogacający otwarty krajobraz wiejski.

Dla podniesienia walorów krajobrazowych i klimatycznych tereny o niskich klasach bonitacyjnych oraz dużych nachyleniach powierzchni wskazane są do zalesień. Są to głównie stoki wysoczyzny polodowcowej w południowo-wschodniej części gminy. Obok funkcji klimatyczno -krajobrazowej lasy te pełnić będą także funkcje glebochronne.

W gminie Jedwabne za lasy ochronne należące do kategorii lasów w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych uznano oddziały nr 19,20,24, 158 w obrębie Jedwabne Nadleśnictwo Łomża. Są to siedliska lasu świeżego, boru mieszanego świeżego i boru świeżego z drzewostanem sosnowym i dębowym w II-III klasie wieku. Lasy te zajmują łączną powierzchnię około 6 ha.

1.9 Klimat

W podziale klimatycznym Polski gmina zaliczana jest do dzielnicy podlaskiej charakteryzującej się średnią roczną temperaturą powietrza 6,5^{o} C, z najcieplejszym lipcem – 17,0^{o} C i najzimniejszym styczniem –5,7^{o} C. Wysoka amplituda temperatur wynosząca 22,7^{o} C świadczy o wpływie kontynentalizmu wschodniego. W ciągu roku notuje się śred-

nio 59 dni mroźnych z temperaturą poniżej 0° C oraz 26 dni gorących z temperaturą powyżej 25° C. Przeciętnie obserwuje się 127 dni z przymrozkiem, najwięcej w styczniu. Okres wegetacji trwa tutaj około 210 dni, rozpoczynając się około 5 kwietnia i kończąc się 25 października. Lato trwa 85 dni, a zima 105 dni.

Wilgotność względna powietrza wykazuje przebieg podobny do przeciętnego w kraju i w skali rocznej wynosi 81 %. Najwyższe wartości występują w okresie październik - marzec, z maksimum w listopadzie - 90 %, a najniższe w czerwcu - 72 %. Z przebiegiem wilgotności związana jest częstotliwość występowania mgieł - 42 dni w roku z maksimum ich pojawiania się w październiku.

Średnioroczne zachmurzenie wynosi 6,5° w 11-stopniowej skali, tj. nieco niżej niż w kraju. Najwięcej chmur pojawia się w listopadzie - 8,1°, a najmniej we wrześniu - po 4,8°. Łącznie w roku notuje się 146 dni pochmurnych.

Gmina posiada bardzo dobre warunki solarne, przeciętnie lepsze niż w kraju. Maksymalne nasłonecznienie przypada na czerwiec - 8,6 godzin na dobę oraz przeciętnie 4,4 godzin w ciągu całego roku.

Obszar otrzymuje średnio 562 mm opadu, z czego 367 mm przypada na okres wegetacyjny. Najwięcej opadów notuje się w lipcu i sierpniu, najmniej w lutym. Opady letnie są krótkotrwałe z dużym natężeniem i towarzyszą im często burze (średnio 18 razy w roku). Pokrywa śnieżna zalega przeciętnie przez 91 dni, od listopada z przerwami do kwietnia, z maksimum w styczniu.

W rozkładzie wiatrów dominuje sektor południowo-zachodni (15,9 %) i zachodni (15,4 %). Najrzadziej wieją wiatry północno-wschodnie i północne. Cisze atmosferyczne są notowane w 13,4 % w ciągu roku, najczęściej latem, najrzadziej jesienią.
Średnie prędkości wiatrów wynoszą 3,8 m/s. Najsilniejsze są wiatry południowo-zachodnie, a najsłabsze wiatry wieją z północnego-wschodu.

Należy zaznaczyć, ze ogólne warunki klimatyczne modyfikowane są przez lokalne czynniki fizjograficzne. Największy wpływ na zmiany klimatu lokalnego mają: rzeźba terenu, rodzaj gruntu, stosunki wodne oraz pokrycie roślinne.

2. Obszary i obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody - Biebrzański Park Narodowy

Biebrzański Park Narodowy powstał na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1993 roku (Dz. U. Nr 86, poz. 399 z dnia 17 września 1993 roku).

Park bezpośrednio sąsiaduje z gminą Jedwabne i zasadniczo położony jest poza jej granicami administracyjnymi. Granica parku przebiega wzdłuż prawego brzegu Biebrzy na odcinku Pluty-Burzyn, obejmując również liczne starorzecza znajdujące się w jej dolinie.

Wokół parku utworzono strefę ochronną zwaną otuliną, w skład której weszły grunty wsi: Pluty, Chyliny, Brzostowo, Mocarze, Szostaki, Burzyn. Granica otuliny biegnie drogą powiatową Wizna-Radziłów.

Zasady gospodarowania w Parku i jego otulinie określone są w rozporządzeniu Rady Ministrów i są wiążące dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jedwabne. Aktualnie sporządzany jest plan ochrony parku, który określi zasady gospodarowania na obszarze parku i otuliny.

3. Powiązania w systemie przyrodniczych obszarów chronionych

Biebrzański Park Narodowy wraz ze strefą ochronną wchodzi w skład Krajowej Sieci Ekologicznej - ECONET PL. stanowiącej jednocześnie fragment Europejskiej Sieci Ekologicznej EECONET. Głównym celem utworzenia sieci jest zintegrowanie obszarów chronionych istniejących w poszczególnych krajach europejskich i potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w spójny system, zgodnie z międzynarodowymi kryteriami i standardami.

Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu przypisano rolę obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym. W obszarze wyróżniono biocentra koncentrujące największe walory przyrodnicze oraz otaczające je strefy buforowe określające zasięg przestrzennych powiązań funkcjonalnych, biotycznych i abiotycznych.

Obszary dolin rzecznych oraz obniżeń terenowych wypełnionych często siecią mniejszych cieków i rowów melioracyjnych pełnią funkcję ekologiczną tworząc na terenie gminy system lokalnych powiązań przyrodniczych w postaci korytarzy ekologicznych. W skład systemu wchodzą biocenozy łąkowo-pastwiskowe, leśne, bagienne i wodne skupiające obszary biologicznie czynne. Wyszczególnione powyżej tereny tworzą korytarze ekologiczne umożliwiające prawidłowe przewietrzanie, pełnią zasadniczą rolę w systemie stosunków wodnych, skupiają bogatą ilość gatunków roślin i zwierząt, umożliwiają im

migrację itp. Ze względu na funkcje ekologiczne jakie pełnią, wskazane są do pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu.

4. Zagrożenia środowiska przyrodniczego

4.1 Degradacja powierzchni ziemi

Podstawowym czynnikiem degradującym powierzchnię ziemi była dotychczas niekontrolowana eksploatacja kopalin, w wyniku której znacznej dewastacji uległo kilkadziesiąt hektarów użytków rolnych i leśnych.

Na terenie gminy zlokalizowano kilkadziesiąt punktów po eksploatacji surowców mineralnych w rejonie miejscowości: Borawskie, Burzyn, Chyliny, Jedwabne Biczki, Jedwabne, Kaimy, Kamianki, Grądy Małe i Grądy Wielkie, Karwowo, Kubrzany, Kąty, Kucze Małe i Kucze Wielkie, Nadbory, Orlikowo, Pluty, Szostaki. Wszystkie punkty poeksploatacyjne poboru kruszywa winny być przywrócone do pierwotnego stanu użytkowania.

Procesom erozji wodnej i wietrznej podlega pokrywa glebowa. Na obszarze gminy przeważa erozja wodna słaba. Tylko na niewielkiej powierzchni w strefie krawędziowej doliny Biebrzy oraz w strefie moren czołowych i pagórków kemowych obserwuje się erozję umiarkowaną.

Skutki erozji wietrznej notuje się na terenach bezleśnych, przede wszystkim w partiach szczytowych i na dowietrznych stokach pagórków i wzniesień.

Dość powszechnym zjawiskiem są dzikie wysypiska, na które wywożone są śmieci, między innymi do lasu, w przydrożne rowy i zagłębienia terenowe. Jest to zjawisko negatywne, niekorzystnie wpływające na estetykę krajobrazu oraz na stan sanitarny środowiska. Uciążliwość ta przejawia się przede wszystkim poprzez zanieczyszczenie gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza atmosferycznego, niszczenie walorów estetycznych i krajobrazowych, a także wyłączanie z użytkowania terenów rolnych i leśnych, które są zajmowane przez składowane odpady.

4.2 Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych

Stan sanitarny wód powierzchniowych jest zróżnicowany, a źródła zanieczyszczeń są różnego pochodzenia.

Biebrza prowadzi wody na ogół w III klasie czystości. Według metody stężeń gwarantowanych i kryteriów fizykochemicznych w punkcie pomiarowym w Rutkowskich (gm. Wizna) wody osiągają II klasę czystości. Głównym źródłem ich zanieczyszczeń są zrzuty

nieoczyszczonych ścieków socjalno-bytowych i gospodarczych, związki organiczne pochodzące z torfów i murszów zalegających na dnie kotliny oraz w mniejszym stopniu gospodarka rolna (spływy powierzchniowe nawozów i środków ochrony roślin).

Na pozostałych ciekach wodnych, w tym Jedwabnianki i Przytulanki, nie prowadzi się badań kontrolno-pomiarowych.

Głównym źródłem zanieczyszczeń drobnych cieków pozostaje gospodarka rolna (spływy powierzchniowe nawozów i środków ochrony roślin) oraz związki organiczne pochodzące z torfów i murszów zalegających w dnach dolin rzecznych i obniżeń terenowych.

W ostatnich latach wzrosło zagrożenie dla wód w małych ciekach oraz wód gruntowych ze względu na wodociągowanie terenów wiejskich, przy jednoczesnym braku kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków. Nieczystości powstające w gospodarstwach rolnych i domowych kierowane są w stanie nieoczyszczonym do często nieszczelnych szamb lub bezpośrednio do wód i gruntu.

Częściowo rozwiązaną gospodarkę ściekową opartą na zbiorczym systemie odprowadzenia ścieków posiada jedynie miasto Jedwabne. Oczyszczone ścieki w ilości 350 m^3/d odprowadzane są do rowu melioracyjnego, dopływu rzeki Jedwabnianki. Oczyszczalnia wymaga modernizacji polegającej na redukcji związków biogennych azotu i fosforu.

Na podstawie analiz fizyczno-chemicznych Sanepidu stwierdzono zanieczyszczenie wód gruntowych pierwszego poziomu zwiększona ilością chlorków, azotanów oraz związków żelaza. Gospodarka wodno-ściekowa wymaga zatem radykalnego i systemowego rozwiązania na terenie całej gminy.

4.3 Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Gmina Jedwabne posiada charakter wybitnie rolniczy, stąd źródła powstających tam zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego związane są z gospodarką komunalną, transportem oraz gospodarką rolną. Do głównych źródeł zanieczyszczeń należy wymienić:

- kotłownie lokalne i paleniska domowe zlokalizowane na terenie całej gminy,
- kotłownie zakładowe (obiekty użyteczności publicznej, zakłady produkcyjne i usługowe),
- komunikacja samochodowa własna i tranzytowa,
- stacje paliw (Jedwabne, Szostaki),

- większe obiekty inwentarskie (obory: Olszewo Góra, Plewki, Kubrzany, Konopki Tłuste, Konopki Chude, Janczewko, Kotówek, Przestrzele, Witynie, Nadbory, Mocarze, Siestanki) chlewnie: Olszewo Góra, Koniecki, Nadbory, Pluty),
- gminne wysypisko śmieci Korytkach Borowych i oczyszczalnia ścieków w Jedwabnem.

W ostatnich latach utrwaliła się stała tendencja do obniżania emisji oraz zwiększania redukcji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Na stan ten wpływ mają:

- ograniczenie ilości spalanych paliw w wyniku działań oszczędnościowych,
- poprawa jakości spalanych paliw (niższa zawartość siarki i popiołu),
- restrukturyzacja lokalnych systemów grzewczych polegająca na eliminacji tradycyjnych kotłowni węglowych na rzecz instalacji olejowo-gazowych.

4.4 Zagrożenia powodziowe

Do terenów zalewowych zaliczane są użytkowane rolniczo łąki i pastwiska w dolinie Biebrzy, Przytulanki i Jedwabnianki oraz w dolinach mniejszych cieków wodnych. W większości przypadków cykliczne zalewy wiosenne nie powodują większych strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone, bądź nieużytki. W sporadycznych przypadkach okresowym podtopieniom ulega zabudowa gospodarcza zlokalizowana zbyt blisko brzegów rzeki. Generalnie okresowe zalewy dotyczą terenów rolnych i nie zagrażają wsiom położonym w sąsiedztwie cieków wodnych.

4.5 Hałas

Do najważniejszych czynników mających wpływ na klimat akustyczny miasta i gminy zaliczyć należy komunikację drogową, ze szczególnym udziałem w niej ruchu pojazdów ciężarowych i autobusowych, maszyn i sprzętu rolniczego oraz hałas przemysłowy.

Największym źródłem hałasu drogowego jest ruch samochodowy odbywający się na drodze wojewódzkiej nr 668 Piątnica-Jedwabne-Radziłów-Osowiec. Droga przebiega przez tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej wsi: Janczewo, Jedwabne. Ruch samochodowy ma charakter lokalny z uzupełnieniem tranzytu o znaczeniu wojewódzkim.

Hałas przemysłowy posiada charakter punktowy i dotyczy kilku obiektów produkcyjno-usługowych. Są to najczęściej zakłady ślusarskie, mechaniczne, stolarnie, tartaki. Po-

przez analogię z innymi obiektami tego typu należy przypuszczać, że w porze dziennej emitują one do atmosfery hałas o natężeniu przekraczającym dopuszczalne normy.

4.6 Gospodarka odpadami

Składowanie odpadów odbywa się na gminnym wysypisku śmieci zlokalizowanym na gruntach wsi Korytki Borowe, przy drodze Jedwabne-Stawiski. Wysypisko posiada powierzchnię 3,84 ha oraz pojemność 131 857 m^3. Obiekt jest wyposażony w folię PCV izolującą dno wysypiska, wały ziemne, rów opaskowy, zbiornik na odprowadzane odcieki, piezometry oraz drogę dojazdową i pod tymi względami spełnia wymogi ochrony środowiska.

W czasie wizji terenowej stwierdzono jednak złą eksploatację, na którą składają się: deponowanie przywożonych odpadów przed wysypiskiem i zaśmiecanie terenu bezpośrednio przylegającego, brak ogrodzenia obiektu, zaniechanie systematycznego zagęszczania odpadów i stosowania piaszczystych przewarstwień.

System gromadzenia odpadów opiera się o sieć pojemników 110 l w ilości 140 sztuk rozmieszczonych na terenie całej gminy. Od 2001 roku rozpoczęto wdrażanie selektywnej zbiórki odpadów. Ich transport odbywa się przy pomocy ciągnika z przyczepą. Gmina uczestniczy w pracach Stowarzyszenia Samorządów Dorzecza Biebrzy.

4.7 Zakłady produkcyjno-usługowe mogące pogorszyć stan środowiska

Na terenie miasta i gminy Jedwabne znajdują się zakłady produkcyjno-usługowe, które ze względu na charakter działalności gospodarczej oraz generowanie zanieczyszczeń gleb, wody, powietrza atmosferycznego (ścieki, pyły, gazy, hałas i wibracje) mogą pogorszyć stan środowiska. Są to:

1. Sonarol" - produkcja okien w Jedwabnem.
2. Zakład Produkcji Elementów Budowlanych i Kruszywa w Jedwabnem.
3. Zakład Betoniarsko-Kamieniarski - wyrób Nagrobków w Jedwabnem.
4. Zakład stolarski – Jedwabne ul. Rembielińskiego.
5. Piekarnia – Jedwabne ul. Jana Pawła II.
6. Zakład stolarski – Jedwabne ul. Jana Pawła II.
7. Zakład mechaniki pojazdowej – Jedwabne ul. Polna.
8. Zakład betoniarsko-kamieniarski, wyrób art. ściennych – Jedwabne ul. Jana Pawła II.
9. Zakład mechaniki pojazdowej – Jedwabne ul. Rembielińskiego.

10. Zakład wulkanizacyjny – Jedwabne ul. Wojska Polskiego.
11. Zakład ślusarski w Przestrzelach,
12. Sprzedaż materiałów budowlanych i rolniczych – Jedwabne, ul. Przytulska.
13. Handel materiałów do produkcji rolnej – Jedwabne ul. Wesoła 13.
14. Sprzedaż maszyn rolniczych – Jedwabne ul. Konopnickiej.
15. Zakład mechaniki pojazdowej – Kucze Wielkie.
16. Piekarnia – Jedwabne ul. Wojska Polskiego.
17. Zakład stolarski – Jedwabne ul. Przestrzelska.

5. Uwarunkowania fizjograficzne rozwoju przestrzennego gminy

Kompleksowa ocena warunków fizjograficznych pod kątem naturalnych predyspozycji terenów do pełnienia określonych funkcji w aspekcie ochrony środowiska przyrodniczego pozwala na wyróżnienie w obrębie gminy następujących obszarów:

5.1 Obszary o wysokich walorach przyrodniczych prawnie chronione wskazane do pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu, w tym:

- Obszary gleb o najwyższych walorach przyrodniczych podlegające ochronie przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze, przydatne do wszystkich upraw oraz sadownictwa i warzywnictwa. Dobre gleby występują w pasie środkowym gminy i obejmują: 2 pszenny dobry i 3 pszenno-żytni (obręby wsi: Chrostowo, Makowskie, Przestrzele, Grądy, Witynie oraz na wschód i południe od Jedwabnego).
- Obszary leśne pełnią funkcje ekologiczne, klimatyczne, ochronne dla gleb, wód oraz turystyczno - wypoczynkowe, wskazane są do bezwzględnej ochrony przed degradacją. Z uwagi na stosunkowo młode drzewostany, małą odporność na antropopresję oraz duże zagrożenie pożarowe nie przedstawiają większych wartości gospodarczych. Największe kompleksy położone są w zachodniej części gminy w rejonie wsi: Janczewo, Korytki Borowe, Pieńki Borowe, Orlikowo, Olszewo Góra), południowej (Bronaki Olki, Stare Kotowo, Grądy Małe, Grądy Wielkie i Kamionki) i środkowej (Kubrzany, Konopki Tłuste, Borawskie).
- Obszary dolin rzecznych i obniżeń spełniające funkcje ekologiczne, wskazane do pozostawienia jako tereny otwarte w strukturze przestrzennej gminy. Pełnią one ważną rolę w systemie powiązań przyrodniczych w skali krajowej i regionalnej (dolina Biebrzy) i w skali lokalnej (pozostałe formy dolinne). Obszary te stanowią

zbiorniki retencyjne o dużych zasobach wodnych, tworzą układ naturalnego przewietrzania, posiadają bogate i zróżnicowane zbiorowiska roślinności łąkowej i bagiennej, zajęte są przez trwałe użytki zielone w III i IV klasie bonitacyjnej, przydatne dla rolnictwa. Jednocześnie ze względu na złe warunki gruntowo - wodne, parametry geotechniczne i walory klimatyczne (tereny inwersji termicznych i częstego zalegania wilgotnego powietrza) powinny być wykluczone z zabudowy.

- Obszary szczególnej ochrony środowiska, do których zliczyć należy Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną.

5.2 Obszary nie podlegające ochronie prawnej przed zmianą użytkowania wskazane do różnych form zagospodarowania, w tym:

- Tereny o najkorzystniejszych dla zabudowy warunkach fizjograficznych, odznaczające się płaską rzeźbą z nachyleniem do 5 %, głęboko zalegającą wodą gruntową poniżej 2,0 m, nośnymi gruntami piaszczysto - żwirowymi, słabymi glebami w V i VI klasie bonitacyjnej oraz dobrymi warunkami klimatu lokalnego, w tym dostatecznym przewietrzaniem, niską wilgotnością względną i dobrą termiką oraz dużym nasłonecznieniem.
- Tereny o mniej korzystnych warunkach fizjograficznych dla zabudowy z uwagi na stosunki wodne i klimatyczne. Obok obniżonych walorów klimatu lokalnego (zwiększona wilgotność, pogorszona termika, częstsze zaleganie mgieł i spływy zanieczyszczeń powietrza) występują zmienne warunki gruntowo-wodne z wodą gruntową płycej niż 2,0 m oraz zaleganiem w podłożu w domieszce z gruntami mineralnymi gruntów organicznych odznaczających się słabą nośnością. Posadowienie zabudowy możliwe jest bez podpiwniczeń i przy zastosowaniu izolacji przeciwwilgociowej. Tereny te położone są na obrzeżu terenów najkorzystniejszych dla zabudowy oraz w sąsiedztwie dolin rzecznych i obniżeń terenowych.
- Strefy krawędziowe tworzone przez zbocza doliny Biebrzy o wysokości względnej 30-40 m i spadkach terenu w granicach 10-15 %, a czasami ponad 15 % oraz zbocza dolinek rzecznych w obrębie wysoczyzny o wysokościach kilku metrów i nachyleniach terenu. Obszary te stanowią atrakcyjny walor krajobrazu naturalnego i z uwagi na duże spadki stale podlegają procesom erozyjno-denudacyjnym naruszającym stateczność skarp. Strefy krawędziowe winny być chronione przed zabudową i zagospodarowane zielenią niską, zadrzewiane i zalesiane, stosownie do lokalnych warunków siedliskowych.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JEDWABNE

III. ŚRODOWISKO KULTUROWE

Łomżyński Zespół Projektowo-Inwestycyjny w Łomży

Łomża, 2003 rok

III. ŚRODOWISKO KULTUROWE

1. Zasoby środowiska kulturowego

1.1 Rozwój miasta i jego układu historycznego

- 1455 r - pierwsze wzmianki o istnieniu kościoła we wsi Jedwabne;
- 1494 - mieszkało 20 poddanych z rodzinami;
- 1687 r - właściciel Jan Jedwabiński uzyskał w kancelarii koronnej przywilej na targi;
- 1736 r - Jedwabne otrzymuje prawo miejskie magdeburskie;
- 1799 r - miasto liczy 52 domy i 481 mieszkańców;
- 1822 r - w mieście były: karczma, gorzelnia i browar, cegielnia, fabryka świec, 56 warsztatów rzemieślniczych (1 złotniczy, 3 farbiarskie, tkacki, szewskie i krawieckie) oraz lekarz;
- koniec XVIII w. powstała pierwsza manufaktura sukna, której założycielem był Stanisław Rębieliński;
- 1856 r - założono 2 fabryki włókiennicze;
- I wojna Światowa - upadek rozwijającego się przemysłu.

1.2 Obiekty i tereny zabytkowe oraz obiekty kulturowe na obszarze miasta Jedwabne

Na terenie miasta Jedwabne występują następujące **obiekty i tereny zabytkowe** świadczące o tożsamości miasta, wg wykazu Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków w Białymstoku - Delegatura w Łomży wpisane do rejestru zabytków województwa podlaskiego:

Obiekty zabytkowe:

1. Zabytkowy układ urbanistyczny XVIII/XIX w. - nr rej. A - 397,
   obejmujący Rynek - wraz przyległą zabudową bloków przyrynkowych i Zespołem Dworskim,
2. Zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Apostoła - nr rej. A 398 obejmujący:
   - kościół , mur., 1926 - 1935 r,
   - plebania, mur., k. XIX w,
3. Zespół dworski obejmujący:

- dwór, mur., k. XVIII - pocz. XIX w , - nr rej. A - 36,
- czworak, ul. Wesoła 15, mur., pocz. XX w,
- park - nr rej. A - 465,

4. Cmentarz rzymskokatolicki - nr rej. A - 291,
5. Cmentarz żydowski - nr rej. A - 374,
6. Mogiła ludności żydowskiej z okresu II wojny światowej - nr rej. A - 438,

Obiekty o wartościach kulturowych:

ul. Cmentarna

1. Dom nr 3, mur., lata 30 XX w,
2. Dom nr 8 drew., lata 20 XX w,
3. Dom nr 10 drew .,lata XX w,

ul. Kościuszki

4. Dom nr 8 drew., lata 20 XX w,
5. Dom nr 10 mur., lata 30 XX w,
6. Dom nr drew., lata 30 XX w,

ul. Kościelna

7. Dom nr 2 drew., lata 30 XX w,
8. Dom nr 5 drew., lata 20 XX w,
9. Dom nr 7 drew., lata 20 XX w,

ul. Łomżynska

10. Dom nr 13 drew., lata 20 XX w,
11. Dom nr 16 mur., XIX/XX w,

ul. 3 Maja

12. Dom nr 5 drew., lata 20 XX w,
13. Dom nr 6 mur., lata 30 XX w,
14. Dom nr 10 mur., lata 30 XX w,
15. Dom nr 11 drew., lata 20 XX w,
16. Dom nr 13 drew., lata 20 XX w,

ul. Nowa

17. Dom nr 9, drew., lata 20 XX w,

18. Dom nr 12 drew., lata 30 XX w,
19. Dom nr 13 drew., lata 20 XX w,

ul. Ogrodowa

20. Dom nr 3 mur., lata 30 XX w,
21. Dom nr 5 drew., lata 30 XX w,
22. Dom nr 15 A drew., lata 20 XX w,
23. Dom nr 16 mur., lata 20 XX w,
24. Dom nr 20 mur., lata 20 XX w,
25. Dom nr 21 mur., lata 20 XX w,

ul. Polowa

26. Dom nr 5 mur., lata 20 XX w,

ul. Poświętne

27. Dom nr 1 mur., lata 10 XX w,
28. Dom nr 3 mur., lata 10 XX w,
29. Dom nr 5 mur., lata 10 XX w,

ul. Przestrzelska

30. Dom nr 4 mur., pocz. XX w,
31. Dom nr 9 mur., pocz. XX w,
32. Dom nr 10 mur., pocz. XX w,
33. Dom nr 12 -14 drew., pocz. XX w,
34. Dom nr 21 mur., pocz. XX w,

ul. Sadowa

35. Dom nr 3 drew., lata 20 XX w,
36. Dom nr 9 mur., lata 20 XX w,
37. Dom nr 15 mur., lata 30 XX w,
38. Dom nr 18 drew., lata 10 XX w,

ul. Stary Rynek

39. Dom nr 5 mur., 1 ćw. XX w,

ul. Jana Pawła II

40. Dom nr 3 mur., ok. 1850 r,
41. Dom nr 5 mur., pocz. XX w,

42. Dom nr 7 mur., pocz. XX w,
43. Dom nr 8., lata 20 XX w,
44. Dom nr 9 mur., pocz. XX w,
45. Dom nr 11, lata 20 XX w,
46. Dom nr 14 mur., k. XIX w,
47. Dom nr 15, mur., pocz. XX w,
48. Dom nr 17 mur., pocz. XX w,
49. Dom nr 18 mur., pocz. XX w,
50. Dom nr 20 drew., k. XIX w,
51. Dom nr 22 mur., ok. 1840 r,
52. Dom nr 24 mur., lata 20 XX w,
53. Dom nr 25 mur., lata 20 XX w,

ul. Wesoła

54. Dom nr 7 mur., pocz. XX w,
55. Dom nr 11 mur., pocz. XX w,

Ul. Wojska Polskiego (dawniej Dworna)

56. Dom nr 4 drew., lata 20 XX w,
57. Dom nr 7 mur., lata XX w,
58. Dom nr 10 mur., 1930 r,
59. Dom nr 13 mur., lata 20 XX w.

1.3 Obiekty i tereny zabytkowe na obszarze gminy Jedwabne

Obiekty zabytkowe

Borawskie

- Cmentarz z okresu I Wojny Światowej nr rej. A - 256,

Burzyn

- Cmentarz rzymskokatolicki - nr rej. A - 299,

Makowskie

- Cmentarz z okresu I Wojny Światowej - nr rej. A - 254,

Orlikowo

- Cmentarz z okresu I Wojny Światowej - nr rej. A -255.

Obiekty i tereny o wartościach kulturowych na obszarze gminy Jedwabne

Burzyn

1. Szkoła mur., 1914 r,

Grądy Duże

2. Dom nr 5 drew., 1918 r,
3. Dom nr 25 drew., 1919 r,

Kaimy

4. Dom nr 3 drew., 1926 r,

Kotowo Plac

5. Dom nr 17 drew., 1919 r,
6. Dom nr 27 drew., 1906 r,
7. Dom nr 28 drew., 1888 r,
8. Dom nr 29 drew., 1924 r,
9. Dom nr 30 drew., 1924 r,

Kotówek

10. Dom nr 8 drew., 1918 r,
11. Dom nr 9 drew., 1918 r,
12. Dom nr 16 drew., pocz. XX w,

Kubrzany

13. Dom nr 23 drew., 1924 r,

Jurzec Włościański

14. Dom nr 44 mur., ok. 1900 r,

Kucze Wielkie

15. Dom nr 7 drew., 1920 r,
16. Dom nr 16 drew., 1923 r,

Przestrzele

17. Dom nr 13 drew., 1918 r,

Rostki

18. Dom nr 4 drew., 1915 r,
19. Dom nr 5 drew., 1918 r,

Stryjaki

20. Dom nr 7 drew., 1918 r,
21. Dom nr 11 drew., 1901 r,
22. Dom nr 14 drew., k. XIX w.

Wykaz stanowisk archeologicznych podlegających ochronie

1. Jedwabne - Biczki, obszar 34-78 nr 15, neolit/brąz, późn.średn./nowoż. - osada,
2. Grabnik, obszar 34-78 nr 28, neolit/brąz - osada,
3. Witynie, obszar 34-79 nr 28, epoka kam./późn.średn. - osada,
4. Witynie, obszar 34-79 nr 44, epoka kam./późn.średn. - osada,
5. Kotówek, obszar 35-78 nr 15, epoka wcz.średn. - cmentarzysko,
6. Kotówek, obszar 35-78 nr 16, epoka wcz.średn. - osada,
7. Grądy Małe, obszar 35-79 nr 2, epoka wcz.średn. - osada,
8. Grądy Wielkie, obszar 35-79 nr 7, staroż./średn./nowoż. - osada,
9. Kamianki, obszar 35-79 nr 15, nowoż.. - osada,
10. Kniecki, obszar 35-79 nr 17, staroż./wcz.średn./średn. - osada.

2. Zasady ochrony konserwatorskiej

2.1 Historyczny układ przestrzenny miasta i strefy ochrony konserwatorskiej

Układ przestrzenny miasta Jedwabne zachował typowe cechy miejskiego rozplanowania nadane w czasie lokacji ok. 1738 r., w wyniku regulacji rozplanowania wsi powstałej ok. 1410-25 roku. Centrum rozplanowania stanowi duży, zbliżony do prostokąta Rynek z dominantą architektoniczną układu - neobarokowym kościołem parafialnym wzniesionym w pierzei północnej w latach 1926 - 25 w miejscu wcześniejszego kościoła drewnianego. Rozmiary placu oraz usytuowanie kościoła w pierzei północnej nadaje mu bardziej reprezentacyjny, zgodny z duchem urbanistyki nowożytnej charakter. Z narożników rynku wychodzą cztery główne ulice: ul. Przestrzelska i ul. Dworna zostały prawdopodobnie nałożone na starszy układ dróg; ul. Łomżyńska wyznaczona w czasie lokacji; ul. Stary Rynek stanowiąca zapewne pozostałości placu targowego wytyczonego pod koniec XVII w., gdy wieś uzyskała przywilej na targi. Ulica Buczka (Poświętna) wychodząca z północno-zach. narożnika rynku jako wewnętrzna droga jurydyki kościelnej, powstała pod koniec XIX i na pocz. XX wieku. Ulica Żwirki i Wigury komunikująca

miasto z zespołem dworskim stanowi element współczesny. Pierwotnie jej funkcję pełniła droga wychodząca z południowo-wsch. narożnika rynku. Droga ta znikła w 2 połowie XIX w., kiedy dojazd na tereny dworskie wiódł ulicą Dworną i dalej Kasztanową Aleją wytyczoną na osi zespołu Pierwotny zasięg miasta lokacyjnego ograniczały ulice od zachodu - Przytulska, od wschodu - Sadowa oraz od północy - zespół kościoła i od południa - zespół dworski. Obecnie miasto i zespół dworski są luźno sprzężone, bez wyraźnych powiązań przestrzennych. W okresie międzywojennym na wschód od rynku wyznaczono regularną siatkę ulic stanowiącą rozwinięcie układu historycznego. Zabudowa historycznego centrum miasta w większości z 2 poł. XIX w. i 1 poł XX w. zachowała cechy tradycyjnego budownictwa małomiasteczkowego.

Układ przestrzenny miasta obejmuje dawny Rynek - ulice wokół placu, ulice wylotowe: Łomżyńska, Przytulska, Przestrzelska, Dworska i Żwirki i Wigury oraz obszar zawarty pomiędzy ulicami Sadową i Spółdzielczą, trenami przyległymi do ul. Przytulskiej i tereny zespołu kościoła z zabudową północnego bloku przyrynkowego oraz tereny przyległe, objęte strefami ochrony konserwatorskiej..

Strefa "B-" ochrony konserwatorskiej:

obejmuje układ lokacyjny - Rynek i ulice wokół placu, ulice wylotowe: Łomżyńska, Przytulska, Przestrzelska, Dworska i Żwirki i Wigury oraz obszar zawarty pomiędzy ulicami Sadową i Spółdzielczą, trenami przyległymi do ul. Przytulskiej i tereny zespołu kościoła z zabudową północnego bloku przyrynkowego, gdzie ochronie podlegają zachowane elementy zabytkowe oraz układ przestrzenny w zakresie rozplanowania, skali i brył zabudowy.

Ochrona obszarów strefy "B" polega na:

- zachowania historycznego rozplanowania układu i jego historycznych elementów ulic i placu, a w szczególności przebiegu ulic w obecnych liniach rozgraniczających oraz zachowaniu historycznych (utrwalonych w zabudowie historycznej) linii zabudowy w pierzejach placu rynkowego;
- utrzymaniu rangi kościoła p.w. Jakuba Apostoła - obecnie parafialnego jako dominanty przestrzennej i architektonicznej;
- restauracji i modernizacji technicznej obiektów zabytkowych oraz obiektów o wartościach kulturowych;

- kształtowaniu nowych elementów układu przestrzennego z uwzględnieniem jego historycznej skali, kompozycji i dyspozycji funkcjonalno - przestrzennej,
- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły i detalu.

Strefa "E" - ekspozycji zabytkowego zespołu miejskiego;

Obejmuje część układu przestrzennego miasta położonego na przedpolu układu lokacyjnego, wzdłuż ulic Wiejskiej, Pięknej, M. Konopnickiej, Nowej aż do ul. Sadowej.

Ochrona obszarów strefy "B-2" polega na:

- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznego kontekstu przestrzennego w zakresie sytuacji, skali i bryły.

Strefa "K" ochrony konserwatorskiej:

Obejmuje obszary krajobrazu naturalnego i urządzonego związanego przestrzennie z historycznym założeniem urbanistycznym, czyli zespołem dworskim i parkiem.

Ochrona obszarów strefy "K" polega na:

- zachowaniu i ochronie zabytkowego parku dworskiego,
- konserwacji krajobrazu naturalnego - ukształtowania terenu, stawów i cieków wodnych, zieleni, szczególnie starodrzewu,
- wprowadzeniu nowych elementów krajobrazowych, podnoszących wartość estetyczną terenu i podkreślających ich związek przestrzenny z założeniem urbanistycznym.

Ochrona historycznego układu przestrzennego miasta polega na:

- zachowania historycznego rozplanowania układu i jego historycznych elementów (np. zespół kościoła, cmentarze, zespół dworski wraz z towarzyszącą im zielenią, krzyże i kapliczki przydrożne) historycznego układu komunikacyjnego i parcelacyjnego, a w szczególności przebiegu ulic w obecnych liniach rozgraniczających i zabudowy;
- zachowaniu otwartego charakteru historycznych placów targowych;
- kształtowaniu nowych elementów układu przestrzennego w dostosowaniu do historycznej kompozycji i dyspozycji funkcjonalno - przestrzennej układu oraz jego poszczególnych elementów;

- zachowaniu zbliżonej do historycznej skali układu;
- zachowaniu historycznych dominant wysokościowych, przestrzennych i architektonicznych np. kościoła parafialnego;
- zachowaniu, restauracji i modernizacji technicznej zabudowy historycznej;
- dostosowaniu nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie sytuacji, skali i bryły, oraz w nawiązaniu do lokalnej tradycji budowlanej, przy lokalizacji nowych obiektów mieszkalnych i gospodarczych winna być zachowana tradycyjna dyspozycja funkcjonalno - przestrzenna zagrody;
- ochronie krajobrazu urządzonego i naturalnego związanego historycznie i przestrzennie z założeniem urbanistycznym, a także ekspozycji układu.

2.2 Obiekty zabytkowe

Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków objęte są ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na ich zachowaniu i konserwacji. Wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2.3 Obiekty kulturowe

Pozostałe obiekty figurujące w spisie stanowią przedmiot zainteresowania konserwatorskiego, podlegają zachowaniu i ochronie. Prace przy obiektach kulturowych winny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach (zły stan zachowania) za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2.4 Zabytkowe założenia dworsko - ogrodowe

Ochrona zabytkowych założeń dworsko - ogrodowych polega na:

- zachowaniu i restauracji dworu oraz zabudowy podworskiej,
- restauracji i rekonstrukcji elementów zabytkowych układu terenu
  - układ komunikacyjny,
  - podział funkcjonalno - przestrzenny,
  - osie kompozycyjne i widokowe,

- cieki i zbiorniki wodne,

- zachowanie i konserwacja starodrzewu,
- usunięciu elementów zniekształcających kompozycję zieleni (np. samosiewy) i odtworzeniu elementów zniszczonych (uzupełnianie nasadzeń),
- zakazie lokalizowania na terenie założenia i w jego otoczeniu inwestycji o charakterze uciążliwym - mogącym przyczynić się do zniszczenia zabytku, a także obiektów zasłaniających widok na zabytek, czy też dysharmonizujących z jego elementami,
- wszelkie prace przy zabytku oraz działalność inwestycyjna na jego terenie powinny być uzgadniane ze służbą konserwatorską.

2.5 Cmentarze

Ochrona cmentarzy i mogił historycznych polega na:

- wyłączeniu ich spod wszelkiej działalności inwestycyjnej nie związanej z ich rewaloryzacją,
- zachowaniu i konserwacji historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarzy (nasypy, wały, układ alejowy, układ kwater i mogił),
- zachowaniu i konserwacji starodrzewu,
- zachowaniu i konserwacji zabytkowych nagrobków, krzyży oraz innych elementów małej architektury (bramy, ogrodzenia),
- usuwaniu elementów zniekształcających (np. samosiewy, wysypiska śmieci, wyrobiska),
- zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok na cmentarz, czy też dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z jego elementami.

2.6 Zabytki archeologiczne

Zabytki archeologiczne objęte są ścisłą ochroną konserwatorską, która polega na zakazie prowadzenia na terenie zabytku wszelkiej działalności inwestycyjnej nie związanej z jego rewaloryzacją.

2.7 Stanowiska archeologiczne

Stanowiska archeologiczne objęte są obserwacją archeologiczną. Wszelka działalność inwestycyjna na ich terenie może być prowadzona pod nadzorem archeologiczno - konserwatorskim. W przypadku stwierdzenia reliktów archeologicznych prace powinny być przerwane a teren udostępniony do badań archeologicznych, których wyniki zadecydują o możliwości ich kontynuowania.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

JEDWABNE • ŚRODOWISKO KULTUROWE

SKALA 1:5000

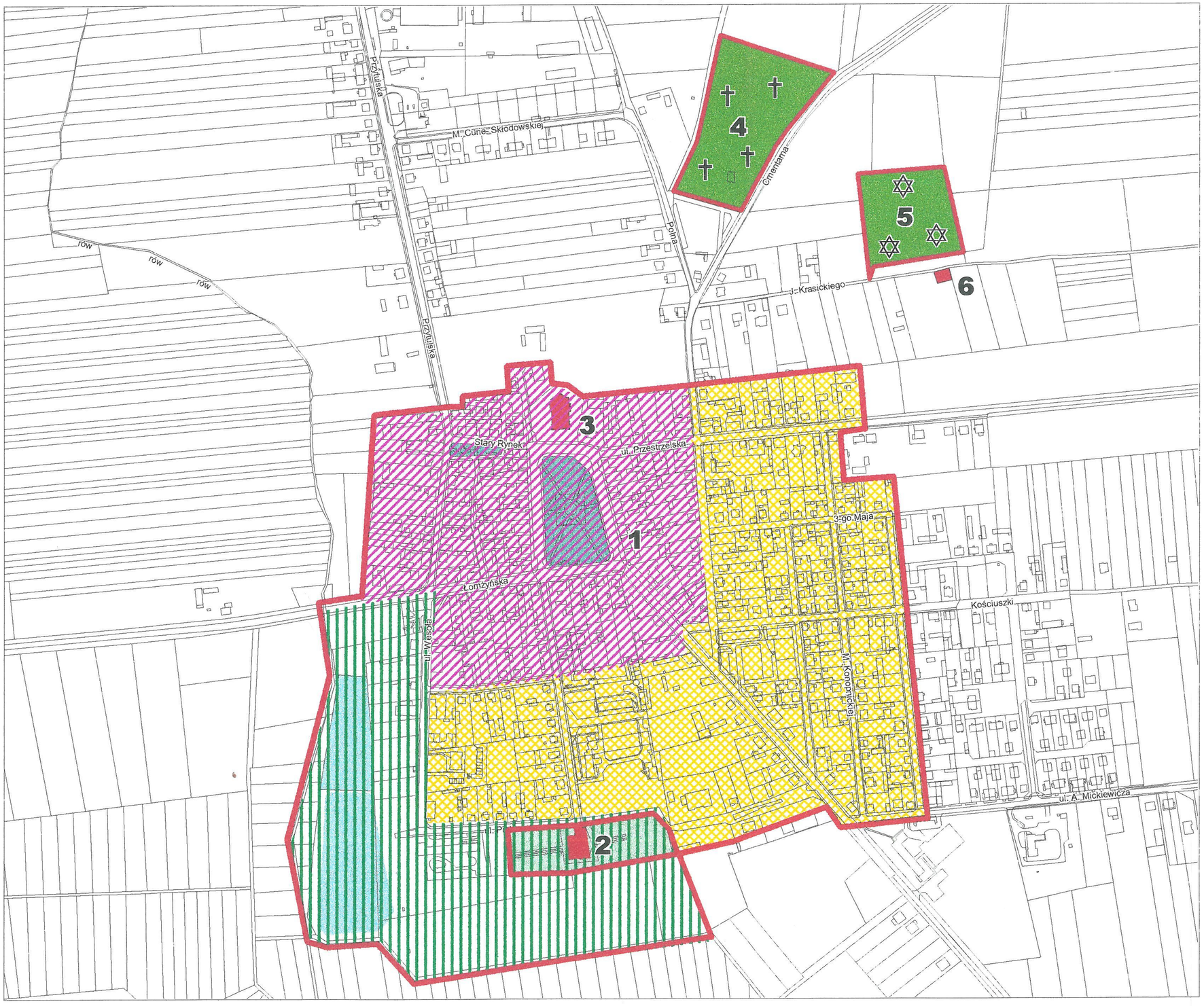

LEGENDA:

obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków

obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków

Strefy ochrony konserwatorskiej

strefa "B" zachowanych elementów zabytkowych oraz układu przestrzennego

strefa "E" ekspozycji zabytkowego zespołu miejskiego

strefa "K" ochrony krajobrazu

Obiekty zabytkowe

1 układ urbanistyczny (nr rej. A-397)

2 zespół dworski (nr rej. A-36)

3 zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Apostoła (nr rej. A-398)

† † 4 cmentarz rzymsko-katolicki (nr rej. A-291)

✡ 5 cmentarz żydowski (nr rej. A-374)

6 mogiła ludności żydowskiej z okresu II wojny światowej (nr rej. A-438)

ŁOMŻYŃSKI ZESPÓŁ PROJEKTOWO-INWESTYCYJNY W ŁOMŻY

18 - 400 Łomża, ul. Poznańska 141 A, Tel. (086) 218-31-02, 218-34-39

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA JEDWABNE

Opracowanie merytoryczne:	mgr inż.arch. Elżbieta Jabłońska Upr. urban. nr 1134/90 mgr Andrzej Lewandowski
Opracowanie graficzne:	lic. Zbigniew Bargielski
DIAGNOZA	GŁÓWNY PROJEKTANT: mgr inż.arch. Alicja Mieszkowska Nr uprawnień urbanistycznych 242/88

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JEDWABNE

IV. SFERA SPOŁECZNA

Łomżyński Zespół Projektowo-Inwestycyjny w Łomży

Łomża, 2003 rok

IV. SFERA SPOŁECZNA

1. OBSŁUGA LUDNOŚCI

1.1. Szkolnictwo podstawowe

Na terenie gminy i miasta Jedwabne w roku szkolnym 2002/2003 funkcjonuje dziewięć szkół podstawowych w następujących miejscowościach: Karwowo-Wszebory, Pluty, Konopki Chude, Orlikowo, Burzyn, Nadbory, Makowskie, Kucze Wielkie i Jedwabne. W wyniku reformy oświatowej likwidacji uległa szkoły filialna w Janczewie.

W szkołach podstawowych znajduje się 56 pomieszczeń do nauczania. Do szkół uczęszcza 505 uczniów z terenu całej gminy. Na 1 pomieszczenie do nauczania przypada 9 uczniów (średnia terenów wiejskich województwa podlaskiego wynosi 11 uczniów). Zajęcia w szkołach prowadzi 75 nauczycieli pełnozatrudnionych. Na 1 nauczyciela przypada 7 uczniów – średnia w województwie wynosi 11. Na 1 szkołę przypada 56 uczniów, zaś w województwie 176 uczniów. Oznacza to, że w gminie i mieście Jedwabne występuje duża ilość szkół małych (8 szkół poniżej 42 uczniów). Czyni to funkcjonowanie tych placówek nieefektywnym i nadmiernie kosztownym. W przypadku gdy odległości od szkoły dzieci młodszych w klasach 0 - IV jest większa od 3 km i dzieci starszych w klasach V - VI przekracza 4 km, zapewniony jest dowóz. Do szkoły podstawowej w Jedwabnem dowożone są dzieci z następujących miejscowości: Janczewo, Janczewko, Bronaki-Olki, Bronaki-Pietrasze, Korytki, Kaimy, Stryjaki, Kubrzany, Grądy Małe, Grądy Wielkie, Stare Kotowo, Kotowo-Plac, Kotówek.

1.2. Szkolnictwo gimnazjalne

Na terenie gminy i miasta Jedwabne funkcjonuje 1 szkoła gimnazjalna. Uczniowie z całej gminy uczęszczają do gimnazjum znajdującego się w budynku szkoły podstawowej w Jedwabnem. W roku szkolnym 2002/2003 do gimnazjum uczęszcza 281 uczniów z terenu całej gminy w wieku od 13 do 16 lat. Zajęcia w gimnazjum prowadzi 21 nauczycieli. Na 1 nauczyciela przypada 13 uczniów.

Ze wsi oddalonych powyżej 4 km od miasta, zapewniony jest dowóz dzieci do gimnazjum (zakup biletów miesięcznych – komunikacja PKS).

1.3. Wychowanie przedszkolne

W gminie wychowanie przedszkolne odbywa się w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych. W roku szkolnym 2002/2003 do 8 oddziałów przedszkolnych, zlokalizowanych w szkołach podstawowych w miejscowościach: Karwowo-Wszebory, Pluty, Konopki Chude, Orlikowo, Burzyn, Nadbory, Makowskie i Jedwabne uczęszcza 75 dzieci w wieku 6 lat. Z uwagi na dużą liczbę szkół, w oddziałach przedszkolnych jest bardzo mało dzieci. W szkole w Orlikowie w tym roku szkolnym nie ma dzieci, natomiast w Makowskich zaledwie troje dzieci.

1.4. Szkolnictwo ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne

W gminie funkcjonuje Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych, który mieści się w budynku szkoły podstawowej w Jedwabnem. W skład zespołu szkół wchodzą:

- Liceum Ogólnokształcące – 3 letnie (31 uczniów);
- Technikum Handlowe – 4 letnie (23 uczniów);
- Liceum Ogólnokształcące – III i IV klasa ponadpodstawowe (50 uczniów);
- Liceum Handlowe – ponadpodstawowe (44 uczniów).

Kształci się tu młodzież z gminy Jedwabne oraz sąsiednich (gmina Wizna, Przytuły, Radziłów). W roku szkolnym 2002/2003 kształci się 177 uczniów. Szkoła dysponuje 7 pomieszczeniami do nauczania. Zajęcia w szkołach oraz w internacie prowadzi 23 nauczycieli. Przy szkole funkcjonuje internat dla młodzieży dla 40 osób. Obecnie zamieszkuje 29 uczniów.

1.5. Ochrona zdrowia i pomoc socjalna

Na terenie gminy funkcjonuje jedna placówka lecznictwa otwartego – podstawowy ośrodek zdrowia w Jedwabnem. Dysponuje gabinetami lekarskimi: ogólnym, stomatologicznym i poradnia dla kobiet. Ponadto wykonywane tu są szczepienia ochronne. Obecnie ośrodek obsługuje całą gminę. Podstawowy ośrodek zdrowia w Burzynie został zlikwidowany. Mieścił się w budynku prywatnym.

W zakresie lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego gmina obsługiwana jest przez szpital i poradnie specjalistyczne w Łomży, Białymstoku.

W 2002 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jedwabnem obejmował pomocą społeczną 438 osób w 311 rodzinach z ogólną liczbą osób w tych rodzinach 1363. Pomocą objęto 28% mieszkańców gminy. W stosunku do roku 2001 liczba osób objętych pomocą

znacznie się zwiększyła (185 osób w 179 rodzinach z ogólną liczbą osób w tych rodzinach 677). Świadczy to o bardzo złej sytuacji społeczno-gospodarczej gminie.

Dominującą przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, alkoholizm oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

1.6. Kultura

Na terenie gminy i miasta Jedwabne funkcjonują następujące placówki kultury:

- miejsko-gminny ośrodek kultury w Jedwabnem,
- biblioteka w Jedwabnem (mieści się w budynku MGOK),
- świetlice w miejscowościach: Jedwabne, Kotowo-Plac, Kamianki, Karwowo-Wszebory.

Do upowszechniania kultury wykorzystane są także remizy straży pożarnej we wsiach: Jedwabne, Grądy Wielkie, Kamianki, Burzyn, Karwowo-Wszebory, Pieńki Borowe.

Wyposażenie gminy w placówki kultury jest typowe dla terenów wiejskich. Występują niedobory placówek upowszechniających kulturę. Jest to efektem występujących od kilku lat tendencji ograniczania wydatków na kulturę, a także gwałtownie rozwijającej się sieci oddziaływania różnorodnych środków masowego przekazu.

Jedną z najbardziej podstawowych i powszechnych form uczestnictwa w kulturze jest czytelnictwo. W ostatnich latach w sposób zasadniczy spadło zainteresowanie czytelnictwem. W 1991 roku na terenie gminy i miasta było 8 placówek bibliotecznych (1 biblioteka w mieście i 7 punktów bibliotecznych na terenie gminy), zaś w 2002 pozostała biblioteka na terenie miasta, wszystkie punkty biblioteczne w gminie zlikwidowano. Na przestrzeni analizowanych lat zmniejsza się nieco liczba czytelników. W stosunku do 1991 roku ich liczba zmalała z 1001 do 615 w 2001 roku.

1.7. Handel i gastronomia

W zakresie usług handlowych ludność gminy obsługiwana jest przez sieć sklepów, których liczba w 2001 roku wynosiła 39; w mieście 28, na terenie gminy 11 sklepów (dane Urzędu Statystycznego). Powierzchnia sprzedażowa tych sklepów wynosi 2470 m^2; miasto

1815 m^2, gmina 655 m^2. Na 1000 mieszkańców miasta i gminy przypada 7,7 sklepów, średnia terenów województwa podlaskiego wynosi 9,8, zaś powiatu łomżyńskiego 6,5. Znaczna większość placówek handlowych to sklepy są wyrobami spożywczo-przemysłowymi – 49%. Stosunkowo dobrze przedstawia się rozmieszczenie przestrzenne punktów sprzedaży. Sklepy znajdują się w następujących miejscowościach: Stryjaki, Makowskie, Burzyn, Mocarze, Janczewo i Pluty. Wszystkie wsie w zakresie usług handlu są właściwie wyposażone. W przypadku braku sklepu zapewniony jest handel obwoźny. W ostatnich latach znacznie zmieniła się struktura własności placówek handlowych. Obecnie wszystkie sklepy są prywatne.

Na terenie miasta funkcjonują cztery bary gastronomiczne.

1.8 Ochrona przeciwpożarowa

Ochronę przeciwpożarową w gminie i mieście Jedwabne pełnią jednostki straży pożarnej w następujących miejscowościach: Jedwabne, Grądy Wielkie, Kamianki, Burzyn, Pluty, Kucze Wielkie, Karwowo-Wszebory, Pawełki, Pieńki Borowe, Kotowo-Plac. Jednostka straży w Jedwabnem wchodzi w skład krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Rozmieszczenie przestrzenne placówek jest prawidłowe. Remizy strażackie posiadają prawie wszystkie jednostki straży. Poprawa stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego winna następować w wyniku poprawy wyposażenia w sprzęt.

Zaopatrzenia w wodę dla celów ochrony przeciwpożarowej odbywa się z: wodociągów (Jedwabne, Grądy Wielkie, Grądy Małe) oraz istniejących zbiorników wodnych i rzek.

1.9. Administracja

W zakresie usług administracji państwowej, gospodarczej, wymiaru sprawiedliwości, finansowej i ubezpieczeniowej ludność gminy obsługiwana jest przez placówki zlokalizowane w mieście Jedwabne. Na terenie gminy z zakresu placówek administracji funkcjonują parafie rzymskokatolickie w Burzynie i Jedwabnem.

1.10. Sport

W gminie i mieście są następujące placówki sportowe:

- sala gimnastyczna przy szkole podstawowej w Jedwabnem (łącznie dla gimnazjum i ponadgimnazjalnych szkół),
- boisko sportowe przy szkole podstawowej w Jedwabnem.

2. LUDNOŚĆ I ZATRUDNIENIE

2.1. Dane ogólne

Wg danych Urzędu Gminy i Miasta w Jedwabnem w dniu 31 grudnia 2002 roku gminę zamieszkiwało ogółem 6066 osób, z tego w mieście 2013 i na terenie gminy 4053. W okresie od 1980 roku liczba ludności zmalała o 2560 osób. Na obszarze gminy największy spadek liczby ludności nastąpił w latach 1980-1985 (o 2256 osób). Od 1985 roku liczba ludności na obszarze gminy pozostaje na jednakowym poziomie. W mieście Jedwabne na przestrzeni analizowanych lat – od 1980 roku - zaludnienie utrzymuje się na jednakowym poziomie, co oznacza stagnację demograficzną. Liczbę ludności w gminie i mieście Jedwabne w latach 1980-2000 przedstawiono na wykresie: (dane Urzędu Statystycznego – lata 1980-2000, 2002 rok – dane Urzędu Gminy i Miasta w Jedwabnem).

Ludność w latach 1980 - 2002

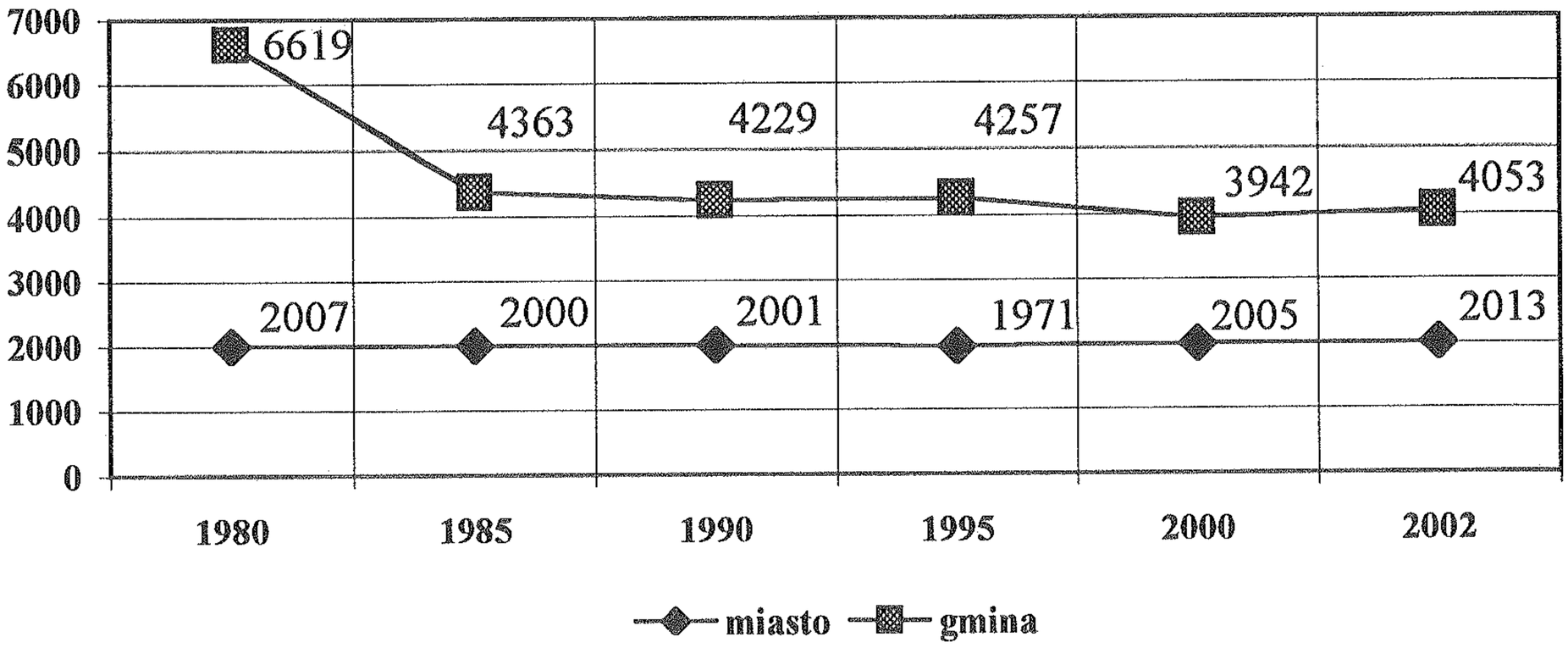

Czynnikiem decydującym o stałym zmniejszaniu się corocznych przyrostów ludności jest duży spadek liczby urodzeń. Współczynnik dzietności wciąż się obniża. Czynnikiem demograficznym, który z pewnością wpływa na niski poziom dzietności kobiet jest

liczba zawieranych małżeństw, która w analizowanym okresie od 1980 roku zmalała trzykrotnie.

Rozwój demograficzny gminy i miasta Jedwabne w latach 1980-2000 przedstawia tabela: (dane Urzędu Statystycznego).

Wyszczególnienie	1980 rok		1985 rok		1990 rok		1995 rok		2000 rok	
	miasto	gmina	miasto	gmina	miasto	gmina	miasto	gmina	miasto	gmina
Liczba ludności:	2007	6619	2000	4363	2001	4229	1971	4257	2005	3942
w tym kobiety	1038	3206	1010	2097	1033	2060	1005	2051	1039	1921
w tym mężczyźni	969	3413	990	2266	968	2159	966	2206	966	2021
współczynnik feminizacji	107,1	93,9	102,0	92,5	106,7	95,0	104	93	108	95
napływ	68	108	65	72	33	59	31	45	36	25
odpływ	66	287	91	175	58	95	30	100	25	77
saldo migracji	2	-179	-26	-103	-25	-36	1	-55	11	-52
małżeństwa	14	37	9	38	11	39	7	34	4	23
urodzenia	38	124	38	97	18	97	18	74	25	46
przyrost naturalny	19	31	16	78	1	27	3	11	6	-11

2.2. Struktura płci

Struktura płci kształtuje się mniej bardziej korzystnie niż na terenach wiejskich województwa podlaskiego. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) w gminie kształtuje się na poziomie 95 – tereny wiejskie województwa 97,0, zaś w mieście przypada 108 kobiet na 100 mężczyzn (średnia miast województwa wynosi 109). Struktura płci w gminie i mieście na przestrzeni analizowanych lat pozostaje na jednakowym poziomie.

2.3. Rozmieszczenie ludności

W skład obszaru gminy wchodzi miasto Jedwabne i 43 wsie. Średnia wielkość wsi wynosi 94 osoby (tereny wiejskie powiatu łomżyńskiego – 155, województwo – 128 osób). Najwięcej ludności zamieszkuje w następujących miejscowościach: Karwowo-Wszebory, Kotowo-Plac, Kucze Wielkie, Mocarze, Orlikowo – wsie powyżej 150 mieszkańców.

Na terenie gminy znajduje się 7 wsi małych poniżej 50 mieszkańców – Borawskie, Bronaki-Olki, Kolonia Grabnik, Kotówek, Kuczewskie, Rostki, Stare Kotowo

Średnia gęstość zaludnienia terenów wiejskich wynosi 27 osób/1km^2 (średnia gęstość zaludnienia terenów wiejskich województwa wynosi 26 osób/1km^2, powiat łomżyński – 36 osób/km^2). Gęstość zaludnienia miasta wynosi 167 osób/km^2, (średnia gęstość zaludnienia miast województwa 791 osób/1km^2, miasta powiatu łomżyńskiego – 121osób/km^2).

Siedziba gminy znajduje się w wielofunkcyjnym lokalnym (ponadgminnym) ośrodku równoważenia rozwoju – mieście Jedwabne, które pełni funkcję usługową na poziomie gminnym w zakresie administracji, ochrony zdrowia i opieki społecznej, edukacji, kultury i sportu oraz funkcje gospodarcze.

2.5. Zatrudnienie

Do pracujących zaliczono: osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, pracodawców i pracujących na własny rachunek, osoby wykonujące pracę nakładczą, agentów, członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie. Gmina Jedwabne jest gminą wiejską, typowo rolniczą, zatem liczba osób wykonujących inną pracę przynoszącą dochód jest stosunkowo niewielka. Liczba osób pracujących w 2000 roku wynosiła 74 osoby, co stanowi 1,7% ogółu ludności (na terenach wiejskich województwa podlaskiego osób pracujących jest 5,9%, zaś w powiecie łomżyńskim 5,9%). Najwięcej pracującej ludności wiejskiej jest w dziale usług nierynkowych (administracja, opieka socjalna, edukacja, ochrona zdrowia) 59 osób oraz w dziale przemysł i budownictwo pracujących jest 11 osób.

Liczba osób pracujących w 2000 roku w mieście Jedwabne wynosiła 193 osoby, co stanowi 10,5% ogółu ludności (na terenach miast województwa podlaskiego osób pracujących jest 23,9%, zaś w powiecie łomżyńskim 9,6%). Najwięcej zatrudnionych jest w dziale usługi nierynkowe (administracja, opieka socjalna, edukacja, ochrona zdrowia) pracujących jest 92 osób, następnie w usługach rynkowych (handel, transport, pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości, pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna) – 65 osób oraz w przemyśle i budownictwie – 36 osób.

2.6. Bezrobocie

Według stanu na dzień 31 grudnia 2002 roku Powiatowy Urząd Pracy na terenie gminy i miasta Jedwabne zarejestrował 317 osób pozostających bez pracy. Z tego 155 kobiet

i 162 mężczyzn. Bezrobotni stanowią 5,2% ogółu ludności gminy (tereny wiejskie województwa 5,8%, tereny wiejskie powiatu łomżyńskiego – 7,2%). Ponad połowa osób bezrobotnych pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy.

W porównaniu do czerwca 2001 roku liczba bezrobotnych się zwiększyła o 17 osób.

Struktura wiekowa bezrobotnych przedstawia się następująco: wśród bezrobotnych najwięcej jest ludzi młodych w przedziale wiekowym 18-24 lata – aż 35%; w przedziale wiekowym 25-34 lata – 29,7%; w przedziale wiekowym 35-44 lata – 18,3% oraz w wieku 45-54 lata – 14,5%. Najmniej 2,5% bezrobotnych jest w wieku 55-59 lat i powyżej 60 lat.

Według poziomu wykształcenia największą liczbę osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym – 36,3%, zasadniczym – 32,5% oraz policealnym i średnim zawodowym – 21,1% ogółu liczby bezrobotnych. Najmniej jest osób z wykształceniem ogólnokształcącym – 6,9% i wyższym – 3,2% ogółu bezrobotnych.

Ze względu na staż pracy najliczniejszą grupę stanowią osoby z krótkim stażem pracy do 1 roku – 26,5% oraz bez stażu pracy – 37,5%. Mniejszą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby, które posiadają większy staż pracy: od 1 do 5 lat pracy – 12,6%, od 5 do 10 lat pracy – 9,1%, od 10 do 20 lat pracy – 9,8%. Osób z długim stażem pracy powyżej 20 lat pracy jest 4,4%.

Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest fakt długiego okresu czasu pozostawania bez pracy. Najwięcej jest osób bezrobotnych, które pozostają bez pracy przez okres powyżej 24 miesięcy – 37,9%, od 12 do 24 miesięcy jest 16,4% ogółu bezrobotnych.

3. MIESZKALNICTWO

Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w 2001 roku w gminie Jedwabne stanowi 1087 mieszkań dysponujące 4060 izbami mieszkalnymi o łącznej powierzchni użytkowej 91,5 tysięcy m^2. W mieście jest 613 mieszkań z 2487 izbami o łącznej powierzchni 47,2 tysięcy m^2. Tempo przyrostu zasobów mieszkaniowych zarówno na wsi jak i w mieście było umiarkowane. Wzrost wielkości zasobów mieszkaniowych oraz ich charakterystykę na przestrzeni analizowanych lat przedstawia tabela:

Wyszczególnienie	1980		1985		1990		1995		2001	
	miasto	gmina	miasto	gmina	miasto	gmina	miasto	gmina	miasto	gmina
Mieszkania	524	1564	574	1196	586	1059	588	1079	613	1087

Izby	1801	5110	2047	4200	2290	3877	2312	3993	2487	4060
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m^2	30,1	74,8	32,6	82,2	42,6	86,3	43,1	89,7	47,2	91,5
Przeciętna pow. użytkowa mieszkania w m^2	57,4	47,8	56,8	68,7	72,7	81,5	73,3	83,1	77,0	84,2
Przeciętna liczba osób w mieszkaniu	3,73	4,23	3,39	3,65	3,41	3,99	3,35	3,95	3,27	3,63
Przeciętna liczba osób na izbę	1,09	1,3	0,95	1,04	0,87	1,09	0,85	1,07	0,81	0,97
Przeciętna pow. użytkowa na osobę w m^2	14,9	11,3	16,7	18,8	21,3	20,4	21,9	21,1	23,5	23,2

Na przestrzeni badanych lat warunki mieszkaniowe ulegały znacznej poprawie. W analizowanym okresie zaobserwowano wzrost powierzchni użytkowej mieszkań, ilości izb. Poprawa warunków zamieszkania charakteryzuje się wielkością przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań, która w 1980 roku wynosiła w mieście 57,4 m^2 zaś na wsi 47,8 m^2, obecnie wynosi w mieście 77,0 m^2, na wsi 84,2 m^2.

Przeciętna liczba osób w mieszkaniu od 1980 roku zmniejszyła się i wynosi obecnie na terenach wiejskich - 3,63 przy średniej wojewódzkiej terenów wiejskich 3,33, w mieście zaś 3,27 – średnia miast województwa 2,98.

Charakterystyka zasobów mieszkaniowych w gminie w porównaniu z terenami wiejskimi województwa podlaskiego i powiatu łomżyńskiego przedstawia się następująco:

	gmina Jedwabne		powiat łomżyński		województwo	
Wyszczególnienie	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na osobę w m^2	23,2	23,5	21,1	21,6	22,7	19,4
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,63	3,27	3,75	3,26	3,33	2,98
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,97	0,81	0,97	0,85	0,88	0,81
przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania w m^2	84,2	77,0	79,1	70,2	75,5	57,7

Przedstawiona analiza pozwala stwierdzić, że warunki zamieszkania w gminie i mieście Jedwabne są zbliżone do występujących na terenach województwa podlaskiego i powiatu łomżyńskiego.

Zasoby mieszkaniowe stanowiące własność gminy to 104 mieszkania w mieście i 7 mieszkań na obszarach wiejskich. Izb w tych mieszkaniach jest odpowiednio 221 i 20. Są to małe mieszkania o przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania 41,3 m^2.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JEDWABNE

V. SFERA GOSPODARCZA

Łomżyński Zespół Projektowo-Inwestycyjny w Łomży

Łomża, 2003 rok

V. SFERA GOSPODARCZA

1. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Według danych Urzędu Statystycznego w 2001 roku w gminie i mieście pozarolniczą działalność prowadziło 246 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON (przez podmioty gospodarki narodowej rozumie się osoby prawne, samodzielne jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Struktura podmiotów gospodarki narodowej według sektorów własności przedstawia się następująco: 17 podmiotów jest publicznych, zaś 229 prywatnych (w tym 188 zakłady osób fizycznych). Według wybranych sekcji Europejskiej Klasyfikacji Działalności najwięcej jest podmiotów zarejestrowanych w następujących działach:

- handel i naprawy – 75 podmiotów (30,5%),
- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo – 42 podmioty (17,1%),
- przetwórstwo przemysłowe – 23 podmioty (9,3%),
- budownictwo – 20 podmiotów (8,1%),
- hotele i restauracje – 5 podmiotów (2%),
- edukacja – 11 podmiotów (4,5%),
- pośrednictwo finansowe – 11 podmiotów (4,5%),
- ochrona zdrowia i opieka społeczna – 10 podmiotów (4,1%),
- obsługa nieruchomości – 9 podmiotów (3,6%),
- transport gospodarka magazynowa i łączność – 7 podmiotów (2,8%).

W pozostałych sekcjach EKD zarejestrowanych jest 33 podmioty - 13,5%.

Według danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku, w dniu 31.12.2000 roku na terenie gminy i miasta Jedwabne pracujących było 267 osób. Stanowiło to 4,3% ogółu liczby ludności gminy. Najwięcej - 56,6% to pracujący w usługach nierynkowych.

Na terenie gminy występują następujące większe zakłady produkcyjno-usługowe:

1. „Sonarol" – spółka jawna - produkcja okien; Jedwabne,
2. Zakład Produkcji Elementów Budowlanych i Kruszywa; Jedwabne,
3. Przedsiębiorstwo Produkcyjno -Handlowo-Usługowe „Viga", Eksport-Import; Jedwabne,
4. Zakład Betoniarsko-Kamieniarski; Wyrób Nagrobków; Jedwabne.

Ponadto zarejestrowane są następujące zakłady gospodarcze:

1. stolarstwo – Jedwabne ul. Rembielińskiego,
2. piekarstwo (wypiek pieczywa) – Jedwabne ul. Jana Pawła II,
3. stolarstwo – Jedwabne ul. Jana Pawła II,
4. mechanika pojazdowa – Jedwabne ul. Polna,
5. betoniarstwo, kamieniarstwo, wyrób art. ściennych – Jedwabne ul. Jana Pawła II,
6. rymarstwo – Jedwabne ul. Przytulska,
7. naprawa radiowo-telewizyjna – Jedwabne ul. Cmentarna 6,
8. mechanika pojazdowa – Jedwabne ul. Rembielińskiego,
9. wulkanizacja – Jedwabne ul. Wojska Polskiego,
10. ślusarstwo usługowe – Przestrzele,
11. usługi transportowe – Grądy Małe,
12. usługi weterynaryjne – Jedwabne ul. Wesoła,
13. skup żywca, usługi transportowe – Szostaki,
14. usługi muzyczne, liturgiczne – Burzyn,
15. sprzedaż materiałów budowlanych i rolniczych – Jedwabne, ul. Przytulska,
16. usługi transportowe – Olszewo-Góra,
17. handel materiałów do produkcji rolnej – Jedwabne ul. Wesoła 13,
18. usługi kościelne – Jedwabne,
19. usługi muzyczne – Kotowo-Plac,
20. transport ciężarowy – Kubrzany,
21. maszyny rolnicze – Jedwabne ul. Konopnickiej,
22. mechanika pojazdowa – Kucze Wielkie,
23. fryzjerstwo – Jedwabne ul. Żwirki i Wigury,
24. murarstwo – Janczewo,
25. dystrybucja gazu, transportowe – Jedwabne ul. Łomżyńska,
26. piekarstwo – Jedwabne ul. Wojska Polskiego,
27. stolarstwo – Jedwabne ul. Przestrzelska,
28. fryzjerstwo – Jedwabne ul. Sadowa,
29. pracownia pedagogiczna – Jedwabne ul. Wojska Polskiego,
30. usługi budowlano-remontowe – Bronaki-Pietrasze,
31. usługi transportowe – Grądy Małe,
32. usługi remontowo-budowlane – Karwowo-Wszebory,

33. usługi budowlane – Bronaki-Pietrasze,

34. naprawa ciągników – Koniecki,

35. usługi ogólnobudowlane – Burzyn,

36. usługi remontowo-budowlane – Korytki,

37. usługi transportowe i ogólnobudowlane – Biodry.

2. Rolnictwo

2.1 Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Gmina miejsko - wiejska Jedwabne położona jest w powiecie łomżyńskim i zajmuje obszar 15.942 ha, w tym 1.147 ha - miasto Jedwabne, co stanowi 11,8% powierzchni ogólnej powiatu i 0,8% powierzchni województwa. Jest to gmina o charakterze rolniczym, gdzie warunki naturalne są wyższe od średnich dla powiatu łomżyńskiego. O jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej decyduje szereg czynników środowiska takich jak: gleba, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne, które przy ocenie metodą bonitacji punktowej, pozwalają na całościową ocenę warunków przyrodniczych produkcji rolniczej gminy.

Takim miernikiem tej oceny opracowanej przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach jest ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, który dla miasta i gminy Jedwabne wynosi 54,3 pkt. (powiat- 52,1 pkt. woj- 55,0 pkt., kraj - 66,6 pkt), w tym:

- jakość i przydatność rolnicza -40,0 pkt. powiat -37,8 pkt
- agroklimat - 8,0 pkt. powiat - 8,0 pkt.
- rzeźba terenu - 3,7 pkt. powiat - 3,8 pkt.
- warunki wodne - 2,6 pkt. powiat - 2,5 pkt.

Wskaźnik syntetyczny oceny jakości gleb w punktach wynosi:

- dla gruntów ornych - 41,5 pkt. powiat - 38,6 pkt.

w tym: bonitacja - 37,4 pkt. powiat - 36,3 pkt.

przydatność rolnicza - 45,5 pkt. powiat - 40,9 pkt.

- dla użytków zielonych - 34,9 pkt. powiat - 32,1 pkt

w tym: bonitacja - 34,0 pkt. powiat - 32,0 pkt.

przydatność rolnicza - 35,8 pkt. powiat - 32,2 pkt.

Jak wynika z powyższego zestawienia wskaźniki dla gminy są wyższe od wskaźników dla powiatu.

Jednym z czynników wpływających na intensywność organizacji rolnictwa i poziom produkcji rolnej są warunki przyrodnicze. Uzyskiwane plony wynikają między innymi z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, na którą składa się szereg czynników, między innymi: klasyfikacja gruntów, kompleksy rolniczej przydatności gleb, melioracje gruntów.

Klasyfikacja gruntów

Według danych Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach z waloryzacji agroekologicznej obszaru „Zielone Płuca Polski" wykonanej w 1994 roku na ogólną powierzchnię 9.552 ha gruntów ornych objętych klasyfikacją w mieście i gminie Jedwabne, co stanowi 59,9% powierzchni ogólnej gminy, obszar gruntów w poszczególnych klasach wynosi:

- klasa IIIa - 6 ha - 0,1%,
- klasa IIIb - 286 ha - 3,0%,
- klasa IVa - 1.720 ha - 18,0%,
- klasa IVb - 2.792 ha - 29,2%,
- klasa V - 2.873 ha - 30,1%,
- klasa VI - 1.788 ha - 18,7%,
- klasa VIz - 87 ha - 0,9%.

Obszar użytków zielonych, objętych klasyfikacją wynosi 2.819 ha, co stanowi 17,7% powierzchni ogólnej gminy, w tym:

- klasa II - 4 ha - 0,1%,
- klasa III - 124 ha - 4,4%,
- klasa IV - 1.079 ha, - 38,3%,
- klasa V - 1.014 ha, - 36,0%,
- klasa VI - 517 ha, - 18,3%.
- klasa VIz - 81 ha, - 2,9%.

Pozostałe grunty o powierzchni 3.571 ha stanowią 22,4% powierzchni gminy.

Na terenie gminy użytki rolne są średniej jakości, gdyż wyższe klasy bonitacyjne II-IV, stanowią 48,5% użytków rolnych (dla powiatu – 42,3%), w tym: grunty orne – 50,3%, użytki zielone – 42,8%.

Klasa bonitacyjna będąc dobrym wskaźnikiem wartości użytkowej gleb, nie zawsze w pełni informuje o ich rolniczej przydatności. Rolę tą spełniają kompleksy przydatności rolniczej, które łączą gleby o zbliżonych wartościach agroekologicznych ukształtowanych

w procesach glebotwórczych jak i na skutek przemian spowodowanych agrotechniką, zaś typy siedliska wyróżniają obszar odpowiedni do uprawy określonych gatunków roślin.

Kompleksy rolniczej przydatności gleb

Obszar objęty opracowaniem map glebowo- rolniczych obejmował powierzchnię 12.371 ha użytków rolnych, co stanowi 77,6% powierzchni ogólnej gminy, w których wyróżniono następujące kompleksy:

Grunty orne na powierzchni 9.552 ha, w tym:

2 - pszenny dobry	- 458 ha	- 4,8%,
3 - pszenny wadliwy	- 10 ha	- 0,1%,
4 - żytni bardzo dobry	- 1.595 ha	- 16,7%,
5 - żytni dobry	- 2.503 ha	- 26,2%,
6 - żytni słaby	- 2.512 ha	- 26,3%,
7 - żytnio- łubinowy	- 1.500 ha	- 15,7%,
8 - zbożowo- pastewny mocny	- 678 ha	- 7,1%,
9 - zbożowo- pastewny słaby	- 296 ha	- 3,1%.

Użytki zielone na powierzchni 2.819 ha, w tym:

1z - dobry i bardzo dobry	- 4 ha	- 0,1%,
2z - średni	- 1.203 ha	- 42,7%,
3z - słaby i bardzo słaby	- 1.612 ha	- 57,2%.

W gruntach ornych kompleksy pszenne i żytnie dobre (2-5 i 8) stanowią 54,9% (powiat- 43,4%), co daje dobre możliwości produkcyjne zbóż intensywnych i roślin okopowych. Natomiast w użytkach zielonych 42,8% stanowią kompleksy dobre i średnie, co stwarza możliwości dalszego rozwoju produkcji pasz, do produkcji zwierzęcej (powiat- 31,5%)

Melioracje gruntów

Zgodnie z danymi uzyskanymi w Wojewódzkim Zarządzie Melioracji i Urządzeń Wodnych obszar użytków rolnych wymagających melioracji wynosi na terenie miasta i gminy – 5.653 ha, co stanowi 35,4% ogólnej powierzchni użytków rolnych, w tym 487 ha zostało już zmeliorowanych, co stanowi 8,6% użytków wymagających melioracji, w tym:

- grunty orne wymagające melioracji -3.792 ha,
- zmeliorowano - 177 ha, co stanowi 4,7% potrzeb

- użytki zielone wymagające melioracji -1.861 ha,
- zmeliorowano - 310 ha, co stanowi 16,7% potrzeb.

Odpowiednio dla powiatu łomżyńskiego:

- użytki rolne wymagające melioracji -36.865 ha,
- zmeliorowano -16.132 ha, co stanowi 43,8% potrzeb,

w tym: - grunty orne wymagające melioracji -14.893 ha,
- zmeliorowano - 6.582 ha, co stanowi 44,2% potrzeb,
- użytki zielone wymagające melioracji -21.972 ha,
- zmeliorowano - 9.550 ha, co stanowi 43,5% potrzeb.

Jak wynika z powyższych danych obszar użytków rolnych oczekujących na melioracje na terenie miasta i gminy wynosi 5.166 ha, w tym 3.615 ha gruntów ornych i 1.551 ha użytków zielonych, odpowiednio dla powiatu – 20.733 ha, w tym 12.422 ha użytków zielonych. Dlatego też, miasto i gmina Jedwabne wymaga jeszcze dużych nakładów na melioracje.

2.2 Struktura użytków gruntowych

Zgodnie ze zbiorczym wykazem gruntów sporządzonym według stanu na dzień 1.01.2002 r. przez Starostwo Powiatowe w Łomży struktura użytków gruntowych w mieście i gminie Jedwabne oraz powiecie przedstawia zestawienie:

Nazwa użytku	Gmina Pow. w ha	%	Powiat Pow. w ha	%
1) powierzchnia ogólna	15.942	100,0	135.393	100,0
2) użytki rolne,	12.531	78,6	98.067	72,4
w tym: grunty orne,	9.436	75,3	67.761	69,1
sady,	37	0,3	361	0,4
łąki,	823	6,6	12.460	12,7
pastwiska,	1.999	15,9	15.052	15,3
grunty rolne zabudowane,	209	1,7	1.874	1,9
stawy, rowy szczegółowe.	27	0,2	559	0,6
3) grunty leśne i zadrzewione,	2.688	16,9	29.841	22,1
w tym: lasy,	2.577	95,9	29.350	98,4
grunty zadrzewione	111	4,1	491	1,6
4) grunty zabudowane i zurbanizowane,	532	3,3	4.998	3,7
w tym: ter. zabud. i zurb.	98	18,4	980	19,6
ter. komunikacyjne,	400	75,2	3.846	77,0
użytki kopalne	34	6,4	172	3,4
5) grunty pod wodami	29	0,2	1.139	0,8
6) użytki ekologiczne	-	-	50	0,0

7) nieużytki	160	1,0	1.198	0,9
8) tereny różne	2	0,0	100	0,1

Obszar gminy charakteryzuje się:

- dużym udziałem użytków rolnych w strukturze użytków gruntowych - 78,6%, powiat - 72,4%, województwo – 59,5%,
- dużym udziałem gruntów ornych w strukturze użytków rolnych – 75,3%, powiat – 69,1%, województwo – 66,1%,
- małą lesistością gminy:
  udział lasów w strukturze użytków gruntowych wynosi tylko – 16,9%,
  powiat – 22,1%, województwo – 29,6%, kraj – 27,8%.

2.3 Struktura władania gruntami

Zgodnie z wykazami gruntów według stanu na dzień 1.01.2002 roku sporządzonymi przez Starostwo Powiatowe w Łomży, struktura władania gruntami przedstawia się następująco:

Grupa rejestrowa	Wyszczególnienie gruntów	Gmina Powierzchnia w ha	%	Powiat Powierzchnia w ha	%
1+2	grunty Skarbu Państwa, w tym: -grunty wchodzące w skład zasobu własności rolnej SP, -Lasy Państwowe, -pozostałe grunty SP -grunty SP w użytkowaniu wieczystym	275 27 164 82 2	1,8 9,8 59,6 29,8 0,8	16.265 695 13.415 1.944 211	12,0 4,3 82,5 12,0 1,2
4+5	grunty gmin i związków między gminnych, w tym: grunty gminne przekazane w użytkowanie wieczyste,	355 7	2,3 2,0	3.219 49	2,4 1,5
7	grunty osób fizycznych, w tym: grunty osób fizycznych wchodzące w skład gosp. rolnych	15.153 15.036	95,1 99,2	113.231 111.615	83,7 98,6
8	grunty spółdzielni	-	-	55	0,0
9	grunty kościołów i związków wyznaniowych	13	0,0	297	0,2

10	grunty wspólnot gruntowych	40	0,1	1.677	1,2
11+12	grunty powiatów i związków powiatów,	104	0,7	558	0,4
13	grunty województw	-	-	7	0,0
15	grunty spółek prawa handlowego,	2	0,0	134	0,1
	Powierzchnia ogólna	**15.942**	**100,0**	**135.393**	**100,0**

W strukturze władania gruntami dominuje sektor prywatny, który stanowi 95,1% powierzchni ogólnej gminy i jest większy niż udział tych gruntów w strukturze władania całego powiatu – 83,7%. Niski jest też udział gruntów Skarbu Państwa w gminie- 1,8%, w powiecie 12,0%.

2.4 Charakterystyka indywidualnych gospodarstw rolnych

Struktura obszarowa i agrarna gospodarstw rolnych

Według danych ostatnio przeprowadzonego spisu rolnego z 1996 roku na terenie miasta i gminy Jedwabne było 997 indywidualnych gospodarstw rolnych, w tym w mieście – 166 oraz 96 działek rolnych, w tym w mieście - 21 o ogólnej powierzchni 28 ha. W poszczególnych grupach obszarowych użytków rolnych ich ilość i powierzchnia tych gospodarstw przedstawia się następująco:

grupa obszarowa w ha	**ilość gospodarstw**	**%**	**powierzchnia w ha**	**%**
1-2	31	3,1	43	0,4
2-3	34	3,4	85	0,7
3-5	70	7,0	281	2,3
5-7	85	8,5	516	4,1
7-10	157	15,8	1.354	10,8
10-15	312	31,3	3.856	30,8
15-20	176	17,7	3.017	24,1
20-50	132	13,2	3.356	26,8
R a z e m	**997**	**100,0**	**12.508**	**100,0**

W strukturze obszarowej największy udział stanowią gospodarstwa rolne o powierzchni: 10-15 ha, których udział wynosi 31,3 %, zaś powierzchnia stanowi 30,8 % powierzchni ogólnej użytków rolnych wszystkich gospodarstw rolnych.

Jak wykazują dane ze Spisu Rolnego z 1996 roku średnia powierzchnia działki w indywidualnych gospodarstwach wynosi: miasto - 2,2 ha, wieś - 3,4 ha (powiat - 2,8 ha), a ich ilość w gospodarstwie wynosi: miasto - 3,8, wieś - 5,0 (powiat – 4,9), zaś średnia odległość od siedliska do najdalej położonej działki w gospodarstwie wynosi: miasto - 3,5 km, wieś - 5,0 km, (powiat – 4,7 km).

Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzaju użytków dla gminy (miasta i terenów wiejskich) i powiatu wynosi odpowiednio:

Wyszczególnienie	miasto Jedwabne, powierzchnia w ha	tereny wiejskie, powierzchnia w ha	powiat, powierzchnia w ha
powierzchnia ogólna	**8,5**	**17,3**	**13,4**
w tym: użytki rolne	7,0	13,7	11,1
grunty orne	5,4	10,2	7,6
łąki	1,0	2,3	2,2
pastwiska	0,6	1,2	1,3
lasy	1,1	2,6	1,7
pozostałe grunty	0,4	1,1	0,6

Jak wynika z powyższej analizy struktura agrarna indywidualnych gospodarstw rolnych, ich rozłóg, średnia powierzchnia i struktura użytków gruntowych, ogólnie kształtuje się powyżej średnich dla powiatu na terenach wiejskich i poniżej tych średnich w mieście. Należy stwierdzić, że ogólnie jest korzystna do dalszego rozwoju indywidualnych gospodarstw rolnych.

Typy gospodarstw rolnych, rodzaje i kierunki prowadzonej działalności

Zgodnie z danymi Spisu Rolnego z 1996 roku możemy wyróżnić na terenie gminy następujące typy gospodarstw rolnych:

typ gospodarstwa rolnego	ilość	%
I rolniczy	710	71,3
II rolniczo- pracowniczy	25	2,5
III pracowniczy i pracowniczo - rolniczy	78	7,8
IV emerytów i rencistów	106	10,7
V poza rolniczą działalnością gospodarczą	13	1,3

VI utrzymujący się z nie zarobkowych źródeł utrzymania niż emerytura i renta	10	1,0
VII pozostałe	54	5,4
r a z e m	996	100,0

Ilość gospodarstw rolnych ze względu na rodzaj prowadzonej działalności i cel produkcji przedstawia się następująco:

- nie prowadzących żadnej działalności - 28
- nie prowadzących działalności rolniczej - 43
- prowadzących tylko działalność rolniczą na własne potrzeby - 133

w tym: głównie na własne potrzeby - 133

- głównie na rynek - 800
- prowadzących pozarolniczą i rolniczą działalność - 20

Wśród gospodarstw prowadzących działalność rolniczą głównie na rynek dominują gospodarstwa o średniej produkcji towarowej, a mianowicie:

- o wartości w złotych, 2.501 - 4.999 - 103
- o wartości w złotych, 5.000 - 14.999 - 434
- o wartości w złotych, 15.000 i więcej - 263

Wydatki poniesione przez indywidualne gospodarstwa rolne na cele inwestycyjne oraz na bieżącą produkcję rolną w gminie według Spisu Rolnego z 1996 roku przedstawiają się następująco:

wyszczególnienie	miasto Jedwabne- wydatki w zł	tereny wiejskie- wydatki w zł
wydatki ogółem na jedno gospodarstwo	3.197	6.288
wydatki na 1 ha użytków rolnych	441	453
nakłady inwestycyjne na 1 gospodarstwo	5.431	11.879
nakłady na 1 ha użytków rolnych	643	793
wybrane wydatki na bieżącą produkcję rolniczą na 1 gospodarstwo	1.961	3.337
wybrane wydatki na bieżącą produkcję rolniczą na 1 ha użytków rolnych	269	240

Wydatki na bieżącą produkcję rolniczą wynoszą 38,9% - dla miasta i 26,2% dla terenów wiejskich, towarowej produkcji rolniczej.

Kierunki produkcji rolnej

Liczba gospodarstw rolnych zakwalifikowanych podczas Spisu Rolnego w 1996 roku w poszczególnych kierunkach produkcji przedstawia się następująco:

- roślinna - 179, 18,2 %,
- zwierzęca - 351, 35,8 %,
- mieszana - 451, 46,0 %.

Większość gospodarstw prowadzi produkcję zwierzęcą lub mieszaną, ponieważ posiada dużo użytków zielonych oraz ukształtowane tradycje produkcji zwierzęcej, w szczególności bydła mlecznego.

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta, według Spisu Rolnego z 1996 roku, wynosi - 889, w tym podstawowe gatunki:

- bydło - 837,
- w tym krowy - 832,
- trzodę chlewną - 725,
- konie - 163,
- owce - 19,

Liczba gospodarstw rolnych nie posiadających zwierząt gospodarskich wynosi - 107, co stanowi 10,7 % wszystkich gospodarstw. Natomiast 84 % gospodarstw posiada bydło.

Struktura zasiewów głównych ziemiopłodów w indywidualnych gospodarstwach rolnych według danych Spisu Rolnego z 1996 roku oraz informacji Urzędu Gminy na gruntach ornych o powierzchni 9.436 ha (wg wykazu gruntów) przedstawia się następująco:

wyszczególnienie	powierzchnia w ha– dane z 1996 r	% zasiewów	powierzchnia w ha- dane z 2002 r	% zasiewów
grunty pod zasiewami	9.168	100,0	8.028	100,0
zboża ogółem	5.937	64,8	5.686	70,8
w tym: pszenica	479	5,2	257	3,1
-żyto	2.892	31,5	2.417	30,0
-jęczmień	121	1,3	59	0,6
-owies	843	9,2	984	12,6
-pszenżyto	474	5,2	940	11,6
-mieszanki zboż.	1.116	12,2	999	12,4

-kukurydza	12	0,1	40	0,5
ziemniaki	1.874	20,5	986	12,3
okopowe past.	8	0,1	2	0,0
strączkowe past.	253	2,8	250	3,0
motylkowe	920	10,0	984	12,6
warzywa	26	0,3	10	0,1
pozostałe uprawy	150	1,6	100	1,2

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż, które stanowią ponad 60 % powierzchni zasiewów, głównie żyto oraz na lepszych gruntach mieszanki zbożowe.

Szczegółowe dane dotyczące zasiewów będą znane po opracowaniu danych ze Spisu Rolnego w 2002 roku

Jednak jak wynika z analizy powyższych danych produkcja roślinna jest w przeważającej części podporządkowana produkcji zwierzęcej o czym świadczy obsada inwentarza żywego w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

wyszczególnienie	Ilość dane z 1996 r	obsada na 100 ha UR	Ilość dane z 2002 r	obsada na 100 ha UR
bydło	7.011	56	8.174	65
w tym : - krowy dojne	3830	31	4.692	37
trzoda chlewna	13.039	104	12.704	102
w tym: lochy	1.157	9	1.432	11

Obsada na 100 ha użytków rolnych w powiecie łomżyńskim, dla bydła wynosi 53 sztuki, dla trzody – 95 sztuk. Jak wynika z powyższego zestawienia, następuje zwiększenie obsady bydła i trzody chlewnej, których wskaźnik jest na poziomie średniego wskaźnika dla powiatu. Na terenie gminy dynamicznie rozwija się produkcja zwierzęca związana z hodowlą bydła mlecznego, przede wszystkim we wsiach: Biodry, Siestrzanki, Nadbory, Witynie, Makowskie, Kamianki, Przestrzele, Kucze Wielkie, czyli we wschodniej części gminy w rejonie nadbiebrzańskim, natomiast w zachodniej części gminy bardziej dynamicznie rozwija się hodowla trzody chlewnej, ze względu na mniejszy udział użytków zielonych w strukturze obszarowej gospodarstw rolnych i ukształtowane tradycje,

Ludność zamieszkała w gospodarstwach rolnych.

Według Spisu Rolnego z 1996 roku ludność faktycznie zamieszkała w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wynosiła na terenie gminy:

ogółem - 4.804 osób,

w tym: - 2.495 mężczyzn,

- 2.309 kobiet,

- w tym, według ekonomicznych grup wieku:
  - przedprodukcyjnym - 1.347 osób,
  - produkcyjnym - 2.511 osób,
  - poprodukcyjnym - 946 osób.
- w tym według wieku:
  - 0 - 14 lat - 1.159 osób,
  - 15 - 19 lat - 329 osób,
  - 20 - 29 lat - 667 osób,
  - 30 - 39 lat - 567 osób,
  - 40 - 49 lat - 563 osób,
  - 50 - 59 lat - 438 osób,
  - 60 - 64 lat - 265 osób,
  - 65 lat i więcej - 816 osób.

Na jedno gospodarstwo rolne przypada: w mieście - 5,35 osoby, na terenach wiejskich- 4,71 osób, przy czym w wieku produkcyjnym mobilnym – 2,0 osoby w mieście i 1,62 osoby na terenach wiejskich.

Użytkownicy gospodarstw rolnych według wieku:

przedział wieku	ilość osób	%
15 - 19 lat	7	0,6
20 - 29 lat	119	10,8
30 - 39 lat	267	24,3
40 - 49 lat	287	26,2
50 - 59 lat	190	17,4
60 - 64 lat	75	6,8
65 lat i więcej	153	13,9

Użytkownicy indywidualnych gospodarstw rolnych według poziomu wykształcenia:

wykształcenie	ilość osób	%
wyższe	11	1,1
policealne	10	1,0
średnie zawodowe	85	8,5
średnie ogólnokształcące	22	2,2
zasadnicze zawodowe	201	20,2
podstawowe ukończone	571	57,3
podstawowe nieukończone	96	9,6
razem	996	100,0

Ponadto 440 osób ukończyło kursy rolnicze. Struktura wieku właścicieli gospodarstw rolnych jest korzystna, gdyż 61,9% stanowią ludzie w wieku do lat 50.

Natomiast wykształcenie użytkowników gospodarstw rolnych należy ocenić jako niezadowalające, gdyż 66,9% posiada wykształcenie podstawowe ukończone i nieukończone.

Budownictwo zagrodowe w indywidualnych gospodarstwach rolnych

Według ostatniego Spisu Rolnego z 1996 roku na terenie gminy znajdują się następujące budynki i budowle zagrodowe w indywidualnych gospodarstwach rolnych, których powierzchnia i stopień wykorzystania na produkcję rolniczą wynosi:

Wyszczególnienie	Powierzchnia w m.kw.	Stopień wykorzystania
obory	22.906	96,4
chlewnie	10.586	95,7
kurniki	499	94,0
stodoły	187.307	98,1
budynki wielofunkcyjne	132.979	95,9

Ponadto w gminie powstały nowoczesne budynki inwentarskie:

- obory: Olszewo Góra -2, Pawełki -2, Kubrzany -1, Janczewko -1, Kotówek -1, Przestrzele -1, Konopki Tłuste -2, Konopki Chude -1, Witynie -4, Nadbory -3, Mocarze -1, Siestrzanki -1, Szostaki -1,
- chlewnie: Pluty -1, Koniecki - 1, Nadbory - 1, Olszewo Góra -1.

2.5 Obsługa produkcji rolnej

Na terenie gminy funkcjonuje:

- 11 zlewni mleka zlokalizowanych w mieście Jedwabne oraz we wsiach: Kaimy, Grądy Małe, Makowskie, Siestrzanki, Mocarze, Kucze Wielkie, Stryjaki, Kotowo-Plac, Burzyn, Pluty, obsługiwanych przez „Mlekpol" Spółdzielnię Mleczarską „Kurpianka" Zakład Produkcji Mleczarskiej w Kolnie.
- 3 punkty prowadzące skup żywca zlokalizowane w m. Jedwabne oraz we wsiach: Szostaki i Olszewo Góra. Część żywca skupowana jest przez ubojnie położone poza granicami gminy, bezpośrednio od rolników. Na terenie gminy obecnie brak jest ubojni i masarni.
- na terenie gminy brak jest punktów skupu zboża, które sprzedawane są przez rolników we własnym zakresie, przeważnie na targowisku w Jedwabnem,
- 2 punkty skupu ziemniaków zlokalizowane w m. Jedwabne oraz we wsi Szostaki obsługiwane przez „PEPEES" S.A. w Łomży.
- usługi weterynaryjne świadczą dwie prywatne lecznice dla zwierząt zlokalizowane w Jedwabnem
- obsługą bankową rolników zajmuje się Bank Spółdzielczy w Jedwabnem,
- usługi inseminacyjne świadczą punkty w: Kuczach Wielkich, Mocarzach, Bronakach- Olkach i Szostakach,

Usługi rolnicze związane ze sprzedażą nawozów, środków do produkcji, maszyn rolniczych świadczą punkty sprzedaży położone w Jedwabnem i Łomży.

Na terenie gminy powstały gospodarstwa agroturystyczne, a mianowicie:

- Szostaki - 1,
- Brzostowo - 2,
- Bronaki- Pietrasze - 1,

3. Gospodarka leśna

Lasy stanowią jeden z naturalnych zasobów gminy, lecz ich gospodarcza rola jest ograniczona z uwagi na małe powierzchnie, duże rozdrobnienie, mało korzystną strukturę wiekową, małe zróżnicowanie gatunkowe drzewostanów oraz strukturę władania.

W lasach prywatnych gospodarcza rola lasów polega na pozyskiwaniu drewna na bieżące potrzeby właścicieli, między innymi budownictwa indywidualnego, tartaków i zakładów stolarskich oraz na opał.

Gospodarka produkcyjna Nadleśnictwa Łomża ogranicza się do bilansowania zrębów z odnowieniami w ramach planu urządzania gospodarstwa leśnego.

Skala zalesiania gruntów rolnych o najniższej wartości produkcyjnej i nieużytków jest badzo mała, chociaż potrzeby są znacznie większe, zwłaszcza w zachodniej części gminy w obrębie wsi: Pieńki Borowe, Janczewo, Janczewko, Bronaki Pietrasze, Korytki Borowe, Orlikowo, Olszewo Góra.

4. Turystyka i wypoczynek

Turystyka odgrywa małą rolę w strukturze społeczno-gospodarczej gminy pomimo istniejących predyspozycji do jej rozwoju, szczególnie na terenach związanych z doliną Biebrzy. Główną przyczyną jest brak odpowiedniego zagospodarowania turystycznego w postaci bazy noclegowej i gastronomicznej, urządzeń infrastruktury technicznej, w tym dróg i sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, a także promocji walorów turystyczno-wypoczynkowych.

Ruch turystyczny posiada jedynie znaczenie lokalne i ogranicza się do turystyki pobytowej o charakterze letniskowym, turystyki wodnej wzdłuż szlaku Biebrzy oraz wypoczynku weekendowego mieszkańców Łomży i Białegostoku. Uzupełnieniem tych form jest wypoczynek połączony z wędkarstwem oraz turystyka kwalifikowana i specjalistyczna.

Na bazę turystyczną gminy składają się:

- gospodarstwa agroturystyczne w Brzostowie, Szostakach i Bronakach Pietraszach,
- zabudowa letniskowa w Szostakach,
- pola namiotowe w Brzostowie i Burzynie,
- stacje paliw płynnych w Jedwabnem i Szostakach,
- wieża widokowa w Burzynie i Brzostowie.

Przez teren gminy przebiegają trzy szlaki turystyczne:

- szlak pieszo-rowerowy „Biebrzański" na trasie: Wizna-Burzyn-Osowiec-Goniądz (szlak żółty),
- szlak samochodowy na trasie: Łomża-Jedwabne-Radziłów-Osowiec,
- szlak wodny Biebrzy.

Predyspozycje rozwoju turystyki

Na zasoby walorów turystycznych składają się walory wypoczynkowe (krajobraz naturalny, przydatność rekreacyjna lasów i wód powierzchniowych, walory wędkarskie itp.) oraz walory krajoznawcze (przyrodnicze i kultury materialnej).

Pod względem walorów wypoczynkowych obszar gminy charakteryzuje się na ogół przeciętnymi w skali województwa wartościami środowiska przyrodniczego.

Najwyższą atrakcyjnością turystyczną odznacza się zbliżony do naturalnego krajobraz nadbiebrzański w granicach parku narodowego i jego strefy ochronnej w obrębie wsi Brzostowo, Szostaki i Burzyn.

Znaczącym elementem krajobrazu naturalnego jest duża różnica wzniesień pomiędzy obszarem wysoczyzny a doliną Biebrzy, przydatność wód powierzchniowych do kąpieli i pływania, o czym decyduje przede wszystkim stan sanitarny wód i ich dostępność brzegowa. Walory krajobrazowe wód powierzchniowych są zróżnicowane. Wody Biebrzy należą do III klasy czystości, co umożliwia ich wykorzystanie dla celów turystyczno-wypoczynkowych. Dogodne brzegi Biebrzy predysponują tereny te do lokalizowania bazy turystycznej, a dostępność brzegowa do kąpieli i pływania. Ponadto rzeki wyróżniają się dużą atrakcyjnością wód przydatnych do wędkowania. Nizinny charakter rzeki, leniwe ich nurty, szerokie rozlewiska oraz liczne starorzecza decydują o dużych walorach wędkarskich. Pozostałe cieki wodne pozbawione są możliwości wykorzystania ich dla celów rekreacyjnych.

Istotnym elementem atrakcyjności turystycznej są tereny leśne. Na walory turystyczne lasów składają się elementy taksacyjne w postaci typu siedliska, składu gatunkowego i wieku drzewostanów. Za najkorzystniejsze z punktu widzenia przydatności turystycznej uznaje się lasy na siedliskach borów i lasów mieszanych świeżych z drzewostanami sosny, dębu i brzozy, w starszych grupach wiekowych. Biorąc pod uwagę powyższe kryteria lasy charakteryzują się na ogół dobrą przydatnością na cele turystyki. Wartościami turystycznymi odznaczają się lasy położone w obrębie wsi Korytki Borowe i Orlikowo. Obszary leśne mogą być zagospodarowane turystycznie poprzez budowę parkingów i szlaków turystycznych. Inne obszary leśne stanowić mogą jedynie bazę rekreacji związanej z grzybobraniem i zbieraniem jagód. Pewną trudnością w ich turystycznym zagospodarowaniu jest zdecydowana dominacja własności prywatnej.

Na terenie gminy występują obiekty chronione o znaczących wartościach przyrodniczych i kultury materialnej godne rangi turystycznej. Są to:

- Biebrzański Park Narodowy ze strefą ochronną,

- zabytkowy układ przestrzenny Jedwabnego,
- zespół kościoła parafialnego p.w. Jakuba Apostoła i plebania w Jedwabnem,
- zabytkowe cmentarze parafialne w Jedwabnem oraz Burzynie oraz cmentarze wojenne we wsiach: Borawskie, Makowskie i Orlikowo,
- mogiła ludności żydowskiej z okresu II wojny światowej,
- zespół dworski w Jedwabnem (dwór, czworak, park).

Pod względem atrakcyjności krajoznawczej rozumianej jako stopień nagromadzenia obiektów, ich rodzaju i walorów Jedwabne zaliczono do III grupy miejscowości o znaczeniu lokalnym.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JEDWABNE

VI. KOMUNIKACJA

Łomżyński Zespół Projektowo-Inwestycyjny w Łomży

Łomża, 2003 rok

VI. KOMUNIKACJA

1. Komunikacja drogowa

Gmina Jedwabne leży w centralnej części Ziemi Łomżyńskiej po lewej stronie Narwi, przylegając od strony południowej do węzła komunikacyjnego i obszaru miasta Łomży. Najważniejszymi drogami gminy jest droga wojewódzka – brak odcinków dróg krajowych. Odcinek drogi wojewódzkiej nr 668 relacji Piątnica – Jedwabne – Przytuły – Radziłów - Osowiec (droga krajowa nr 65 – Białystok – Grajewo- Gołdap) posiada na terenie gminy długość ok. 10,6 km.

Ze względu na bardzo słabo rozwiniętą sieć PKP w obszarze Ziemi Łomżyńskiej oraz brak bezpośredniego dostępu do znaczącej komunikacyjnie linii kolejowej na obszarze gminy występuje konieczność dowozu towarowego transportem samochodowym.

Gmina Jedwabne jest położona poza ważnymi drogami tranzytowymi o charakterze drogi międzynarodowej, międzyregionalnej, nie występują zatem kolizje z ruchem zewnętrznym. Jedwabne leży jednak w obszarze potencjalnych ruchów turystycznych, głównie w okresie letnim. Należy tu uwzględnić drogę wojewódzką, drogi powiatowe łączące Stawiski przez Jedwabne z Wizną i szlak drogowy nad Biebrzą .

W rejonie Jedwabnego zbiega się 7 kierunków dróg powiatowych i drogi wojewódzkiej co oznacza, że miasto jest lokalnym węzłem drogowym. Należy jednak zauważyć, że drogi te w dużej mierze prowadzą ruch docelowy lokalny i gminny. Z powyższego względu w dotychczasowych planach zagospodarowania przestrzennego nie przewidywano rezerwy terenu na trasy obejścia Jedwabnego w ciągu drogi wojewódzkiej.

Wschodnią granicę gminy stanowi rzeka Biebrza co ma istotny wpływ na ukształtowanie układu komunikacyjnego regionu. Na drodze nr 23 506 (Radziłów – Wizna) biegnącej wzdłuż prawego brzegu Biebrzy istnieją 3 mostki o konstrukcji betonowej (realizowane w latach 60-tych) wymagające radykalnej modernizacji. Na terenie gminy Jedwabne brak jest dużych obiektów mostowych w tym przejścia przez rzekę Biebrzę.

Należy zauważyć, że gmina Jedwabne nie jest istotnym ośrodkiem ruchotwórczym i wobec tego istnieje stosunkowo duża równowaga między lokalnymi potrzebami i uwarunkowaniami lokalnego systemu transportowego. Konflikty komunikacyjne mogą wystą-

pić sporadycznie w związku z incydentalnymi świętami lub w dni targowe i są one ograniczone do wzrostu potrzeb parkingowych lub krótkotrwałego wzrostu ruchu.

Drogi wylotowe z Jedwabnego dają stosunkowo dobre połączenia komunikacyjne z siecią drogową kraju lecz w obszarach przebiegu przez wsie mogą powodować kolizje z ruchem rolniczym i lokalnym. Ograniczenia w obsłudze terenów przyległych mogą docelowo występować przy ciągu drogi wojewódzkiej, ale nie będzie to uciążliwe dla funkcjonowania gospodarki gminy.

Odcinki dróg powiatowych o znaczeniu lokalnym pokazano na rysunku uwarunkowań - należą do nich odcinki dróg (oznaczenia wg. dotychczasowej numeracji) :

- droga nr 23 351 – Kossaki – Olszewo Góra dł. ok. 4,8 km
- droga nr 23 145 – Jedwabne – granica gminy (Stawiski) dł. ok. 4,6 km
- droga nr 23 353 – Orlikowo – Pawełki dł. ok. 1,5 km
- droga nr 23 148 – Stryjaki – granica gminy (Mieczki Czarne) dł. ok. 2,1 km
- droga nr 23 368 – Stryjaki – Karwowo dł. ok. 2,6 km
- droga nr 23 149 – Jedwabne – Konopki Chude- granica gminy (Supy) dł. ok. 8,1 km
- droga nr 23 364 – Jedwabne – Dziubele dł. ok. 11,0 km
- droga nr 23 365 – Siestrzanki- Brzostowo dł. ok. 3,0 km
- droga nr 23 361 – Jedwabne – Burzyn dł. ok. 11,2 km
- droga nr 23 363 – Makowskie – Bartki dł. ok. 1,8 km
- droga nr 23 362 – Makowskie – Koniecki dł. ok. 1,0 km
- droga nr 23 367 – Borawskie– Witynie dł. ok. 1,5 km
- droga nr 23 369– Chyliny – granica gminy (Wagi Gnaty) dł. ok. 7,0 km
- droga nr 23 506 – odcinek drogi Radziłów – Wizna dł. ok. 10,5 km
- droga nr 23 500 – Jedwabne – Kotowo Plac– granica gminy (Wizna) dł. ok. 5,5 km
- droga nr 23 357 – Kotowo Plac– Stare Kotowo granica gminy dł. ok. 3,3 km
- droga nr 23 355 – droga woj. Janczewko – droga woj. (Jedwabne) dł. ok. 5,5 km
- droga nr 23 345 – droga woj. Kaimy – Pieńki Borowe granica gm. dł. ok. 4,0 km

Odcinki ważniejszych dróg gminnych pokazano na rysunku uwarunkowań. Drogi te łącznie posiadają długość ok. 56,4 km. Wyboru ważniejszych dróg gminnych dokonano przyjmując kryteria prawidłowego kształtu całej sieci drogowej (odcinki uzupełniające) z uwzględnieniem sieci osiedleńczej gminy.

Na rysunku sieci dróg wskazano miejsca niebezpieczne, o złej widoczności oraz skrzyżowania o nienormatywnej geometrii. Miejsca niebezpieczne powinny być przebudowane a rozwiązania włączeń i skrzyżowań nienormatywnych przebudowane. Ostateczną lokalizację i ilość miejsc niebezpiecznych określa administracja drogowa. Naniesione punkty do modernizacji podlegają weryfikacji przez zarządcę dróg.

2. Układ komunikacyjny miasta Jedwabne

Przez Jedwabne przebiega odcinek drogi wojewódzkiej nr 668. W trakcie analizy stwierdzono, że odcinek przechodzący przez obszar zabudowany jest nienormatywny, nie pozwala na odpowiednią modernizację i posiada co najmniej 2 punkty bardzo ograniczające ruch i punkty niebezpieczne.

Na rysunku uwarunkowań dotyczącym układu komunikacyjnego miasta pokazano istniejący układ ulic, z których wydzielono ulice zbiorcze i o funkcji nadrzędnej (przebieg drogi wojewódzkiej i wyloty głównych dróg powiatowych nr 23145 oraz 23 500). Ponadto pokazano podstawowe ulice miasta – układ ulic o funkcji lokalnej „L" a także wybrane ulice o funkcji dojazdowej „D".

Podstawowe drogi i ulice wiejskie leżące w ciągach dróg powiatowych powinny być zaliczone do min. klasy funkcjonalnej „L" a w ciągach dróg gminnych do klasy funkcjonalnej D. Niezbędne poszerzenia pasów ulicznych dotyczą głównie obszarów skrzyżowań w centrum miasta. Przewiduje się docelowe szerokości ulic podstawowych min. 15,0 m, dla wyższych klas minimum 20,0 m. Pozwala to na urządzenia pasa ulicznego, ale będzie niekiedy niewystarczające dla przeprowadzenia uzbrojenia (szczególnie w wypadku istnienia zieleni wysokiej lub zajęcia terenu przez niewłaściwie ułożone sieci podziemne, których nie można przebudować).

Powyższe drogi stanowią szkielet układu komunikacyjnego Jedwabnego. W świetle aktualnych przepisów powinny one posiadać docelowo klasę wg Rozporządzenia MTIGM z dnia 02 03 1999 r dla dróg wojewódzkich „G", dla dróg powiatowych klasę „Z" wyjątkowo „L". Pozostałe ulice oznaczone na rysunku uwarunkowań posiadają i powinny posiadać klasę „L" i wyjątkowo „D". Wyjaśnia się, że obecne przepisy formalne (ww. Rozporządzenie MTiGM z 1999 r) zobowiązują do kwalifikacji dróg i odpowiadających im ciągów ulic zgodnie od obecnych szerokości pasa terenu i rzeczywistych parametrów technicznych.

Problemem lokalnym jest brak wyizolowanych ciągów pieszych (docelowo także ścieżek rowerowych) wzdłuż dróg tranzytowych i wylotowych z Jedwabnego.

Należy się też liczyć ze stałym wzrostem uciążliwości przebiegu głównej drogi tranzytowej przez teren gminy. Jednocześnie należy zauważyć, że obecnie poza szczególnymi okresami ruchów rekreacyjnych i wakacyjnych ruch w godzinach szczytu w 90% związany jest z regionem lub samym obszarem gminy.

W części (ok. 60%) drogi i odpowiadające im ciągi ulic na terenie Jedwabnego nie posiadają należnej docelowo nośności warstw podbudowy jezdni. Oznacza to, że w przyszłości należy liczyć się z modernizacją podbudów głównych dróg i ulic. Mimo nie w pełni normatywnych standardów technicznych wyżej opisywanej sieci podstawowej dróg i ulic zapewnia ona dojazd do wszystkich obszarów zainwestowania i podmiejskich wsi. Całość docelowej sieci dróg i ulic wymaga sukcesywnych modernizacji i przebudów tak aby w ciągu ok. 20 najbliższych lat doprowadzić do ulepszenia nawierzchni i wzmocnienia słabej podbudowy oraz likwidacji miejsc niebezpiecznych i dostosowania do wymaganych przepisami parametrów technicznych .

Na rysunku uwarunkowań pokazano przebiegi ulic i dróg ponadlokalnych, wybrane ulice miejskie i wiejskie stanowiące układy podstawowe oraz pokazano lub uwzględniono lokalizację głównych obiektów i elementów komunikacyjnych (stacje paliw, lokalizację głównych przystanków PKS-u, lokalizację skrzyżowań głównych ulic do przebudowy ze względu na istniejącą geometrię wlotów, lokalizację skrzyżowań predysponowanych docelowo do sterowania sygnalizacją świetlną, niezbędne ciągi piesze do dobudowy). Oprócz dróg tranzytowych i ulic miejskich na trenie Jedwabnego i wsi występują drogi i ulice wewnętrzne (dojazdy gospodarcze i dojazdy na terenach zamieszkania) oraz drogi zakładowe. Drogi te nie podlegają szczegółowej analizie w ramach studium ogólnego. Drogi i ulice lokalne nie wydzielone na rysunku planu oraz drogi i ulice wewnętrzne są adaptowane w zakresie swej funkcji i przebiegu, mogą być modernizowane zależnie od potrzeb lokalnych.

W obszarze miejscowości gminnej znajdują się następujące obiekty zaplecza systemu transportowego:

- 2 stacje paliw ,
- przystanek PKS,
- samochodowe warsztaty diagnostyczne i naprawcze (3 szt.),
- 2 parkingi publiczne.

KOMUNIKACJA - DIAGNOZA

Obsługa transportu PKS-u jest związana z drogami powiatowymi gminy oraz głównymi ciągami tras lokalnego PKS-u w kierunku Łomży, Stawisk, Przytuł i Wizny. Wszystkie większe wsie leżą bezpośrednio przy ciągu dróg powiatowych i posiadają połączenia PKS-u . Niedorozwój połączeń komunikacji występuje jedynie w odniesieniu do małych kolonii i pojedynczej, luźnej zabudowy zagrodowej rozproszonej w terenach rolniczych.

Ruch drogowy na drogach o znaczeniu regionalnym na terenie województwa podlaskiego podwoił się w okresie ostatnich 10 lat . Jednak ta tendencja nie będzie zapewne trwała . Na drogach powiatowych a tym bardziej gminnych na terenie gminy nie występują natężenia ruchu powyżej 600 pojazdów na dobę . Natężenia takie nie wymagają specjalnego uwzględniania w opracowaniach komunikacyjnych gdyż są to wartości wyraźnie niższe niż przepustowości dwupasmowych dróg o szerokościach normatywnych jezdni.

W dalszej fazie opracowań urbanistycznych należy przeanalizować na tle potrzeb gospodarczych i specyfiki przestrzennej gminy i miasta funkcjonalność oraz gęstość sieci drogowej, dostępność oraz zasady obsługi terenów ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia zjazdów z dróg o charakterze tranzytowym (klasy G), zagadnienia zbilansowania miejsc postojowych na terenach mieszkaniowych i przy głównych lokalizacjach usług lub miejsc pracy oraz zagadnienia budowy ciągów ścieżek rowerowych. Podstawowym zagadnieniem jest określenie wymagań w zakresie zasadności docelowej funkcji obwodnicy Jedwabnego oraz zagadnień etapowania rozwoju sieci drogowej .

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JEDWABNE

VII. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Łomżyński Zespół Projektowo-Inwestycyjny w Łomży

Łomża, 2003 rok

VII. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1. Zaopatrzenie w wodę

Siecią wodociągową o długości 30,9 km objęte jest miasto Jedwabne wraz z przysiółkiem Kossaki oraz 5 wsi przy 43 występujących w gminie. Gmina jest zwodociągowana w około 12%, biorąc pod uwagę liczbę wsi objętych siecią wodociągową. Zwodociągowanie odbiega od średniego procentu w województwie podlaskim, który wynosi 71% (wg stanu z 31.12.2001 r).

W zakresie ujęć, stacji i sieci wodociągowych gmina dysponuje jedynie potencjałem w postaci grupowego „Wodociągu Jedwabne". Eksploatacją ujęcia, stacji i sieci wodociągowej zajmuje się Komunalny Zakład Budżetowy w Jedwabnem.

Wodociąg „Jedwabne"

Wodociąg miejski oparty jest na dwóch studniach głębinowych. Jedna z nich zlokalizowana jest na działce stacji wodociągowej (w południowej części miasta) przy ul. Mickiewicza, natomiast druga studnia na bazie byłego SKR-u (w północnej części miasta) przy ul. Przytulskiej. Studnie posiadają następujące parametry:

lp	Numer studni	Głębokość (m)	Wydajność eksploatacyjna studni (m^3/h)	Depresja (m)	Rok włączenia do eksploatacji
1.	SW- przy ul. Mickiewicza	146	12,1	5,2	1987
2.	SW- przy ul. Przytulskiej	53	26,8	18,5	1979

Studnie zlokalizowane są na dwóch krańcach miasta i włączone są do sieci poprzez dwie stacje wodociągowe. Pozwolenie wodno – prawne ROŚB.6223/I/3/2002 z dnia 31 sierpnia 2002 roku, wydane zostało na okres dziesięciu lat i aktualne jest do 2012 roku. Określa ono maksymalny pobór wody z obu ujęć, który nie może przekraczać $Q_{dśr}$= 250 m^3/d.

Dla wyżej wymienionych ujęć opracowany został „Projekt ustanowienia i zagospodarowania strefy ochronnej ujęć wód podziemnych", z którego wynika, że ujęcie przy ul. Mickiewicza należy chronić jedynie poprzez strefę ochrony bezpośredniej wynoszącą 10 m i zawierającą się w granicach działki ujęcia. Ze względu na skład warstwy wodonośnej nie ma potrzeby wyznaczania strefy ochrony pośredniej. Natomiast ujęcie przy

ul. Przytulskiej jest chronione poprzez strefę ochrony bezpośredniej i pośredniej, ustanowionej decyzją z dnia 19.05.1998 r. Nr OŚ.6226-11/98 i wniesionej na rysunek „Studium".

Stacja wodociągowa przy ul. Mickiewicza pracuje w układzie jednostopniowego pompowania. Woda surowa ze studni kierowana jest do 2 hydroforów o pojemności 400 dm^3, skąd tłoczona jest do sieci miejskiej. Stacja wodociągowa przy ul. Przytulskiej również nie posiada uzdatniania wody. Woda do sieci miejskiej podawana jest poprzez 2 hydrofory o pojemności 2500 dm^3. Obie stacje nie posiadają zbiorników wyrównawczych.

W roku 2002 z obu ujęć w Jedwabnem wyprodukowano 60,3 tys. m^3, a sprzedano 51,1 tys. m^3 wody. Ujęcie i stacje wodociągowe przy projektowanym podłączeniu kilku wsi wymagają rozbudowy między innymi o następną studnię głębinową.

Wodociąg obejmuje swym zasięgiem prawie całe miasto i dociera do 99% zabudowanego obszaru miejskiego, mimo to z sieci korzysta jedynie około 40% mieszkańców miasta (przy średniej w miastach województwa podlaskiego 88%). W sieć wodociągową nie jest uzbrojona jedynie ul. Rembelińskiego i niewielki odcinek ul. Polnej. Sieć jest w dobrym stanie technicznym, a jej przekroje zawierają się w przedziale 100–200 mm. Sieć pracuje w układzie pierścieniowym i częściowo promienistym.

Długość wykonanej sieci wodociągowej na terenie miasta (razem z przysiółkiem Kossaki) wynosi 14,8 km. Istniejące przyłącza wodociągowe (według stanu na koniec 2002 roku) to 315 sztuk. Zużycie wody na jednego mieszkańca (razem dla miasta i terenów wiejskich) według stanu na koniec 2000 roku wynosiło 6,4 m^3/Mr i było czterokrotnie niższe od średniego zużycia wody w województwie podlaskim, które wynosiło 28,1 m^3/Mr.

Z wodociągu „Jedwabne" zaopatrywane są również wsie: Przestrzele, Kotowo Plac, Kucze Wielkie, Grądy Małe i Grądy Wielkie. Długość sieci wodociągowej na terenie wymienionych wsi wynosi 16,1 km, przy 115 przyłączach wodociągowych.

Ogółem na terenie miasta i gminy wybudowano 30,9 km sieci wodociągowej oraz 430 przyłączy.

2. Odprowadzenie ścieków

W gminie Jedwabne odprowadzenie ścieków sanitarnych odbywa się głównie do przydomowych, lokalnych zbiorników bezodpływowych z przeznaczeniem do wywożenia. Prawidłowo rozwiązaną gospodarkę ściekową opartą na zbiorczym systemie odprowadzenia ścieków posiada jedynie ośrodek miejski.

2.1 Oczyszczalnia ścieków

Miasto posiada mechaniczno – biologiczną oczyszczalnię ścieków opartą o metodę osadu czynnego. Oczyszczalnia zlokalizowana w południowej części miasta, posiada wydajność 500 m^3/d. Wybudowana została w 1992 roku i wyposażona jest w następujące urządzenia: komora krat, piaskownik poziomy, osadnik wstępny, Ekoblok 500 i osadnik wtórny. Na terenie oczyszczalni znajduje się również punkt zlewny wraz z II ciągiem technologicznym, w skład którego wchodzą urządzenia: komora zrzutowa z kratą koszową, piaskownik wirowo-szczelinowy i Ekoblok, poprzez które doprowadza się ścieki dowożone do właściwego oczyszczania.

Oczyszczone ścieki w ilości 350 m^3/d odprowadzane są do rowu melioracyjnego, dopływu rzeki Jedwabnianki.

Oczyszczalnia posiada duże rezerwy w przyjęciu ścieków, wymaga jednak modernizacji ze względu na to, iż w urządzeniach oczyszczalni nie jest prowadzona redukcja związków biogennych azotu i fosforu. W trakcie opracowania jest projekt modernizacji oczyszczalni, gdzie przewiduje się wykorzystanie istniejących urządzeń na bioreaktory do usuwania związków azotu i fosforu oraz budowę nowych obiektów do usuwania osadu (poletka ociekowe, laguny trzcinowe i stawy oczyszczające).

2.2 Sieć kanalizacji sanitarnej

Miasto posiada rozbudowany system kanalizacji sanitarnej z zastosowaniem odprowadzenia wyłącznie grawitacyjnego. Przepompownia ścieków znajduje się jedynie na terenie oczyszczalni.

Sieć kanalizacji sanitarnej jest w dobrym stanie technicznym ze względu na jej wiek. Jej budowa prowadzona była w latach dziewięćdziesiątych. Przekroje kanałów są niewielkie i zawierają się w przedziale 200 – 300 mm.

Miasto praktycznie w 85% pokryte jest siecią kanalizacji sanitarnej o długości 6,4 km z 174 przyłączami kanalizacyjnymi. Jedynie ulice: Przytulska, Skłodowskiej i część Polnej nie posiadają sieci kanalizacji sanitarnej. Z sieci korzysta jedynie około 30% mieszkańców, przy średniej w miastach województwa podlaskiego 76,4% (według stanu na koniec 2000 roku).

Miast posiada słabo rozbudowany system kanalizacji deszczowej z odprowadzenie kanałem o średnicy 400 mm do rowu melioracyjnego w pobliżu oczyszczalni ścieków.

Eksploatacja oczyszczalni i sieci kanalizacyjnych prowadzona jest przez Komunalny Zakład Budżetowy w Jedwabnem.

3. Zaopatrzenie w gaz

Istniejący system gazociągów wysokiego ciśnienia na terenie naszego województwa nie pozwala na bezpośrednie zaopatrzenie w gaz przewodowy gminy Jedwabne. Brak aktualnego programu i deklaracji mieszkańców na pobór gazu również nie pozwala na dokładne sprecyzowanie możliwości zaopatrzenia w gaz przewodowy gminy.

Główne elementy realizacji systemu gazowniczego zapewniające dostawę gazu ziemnego to budowa: gazociągu magistralnego wysokiego ciśnienia stanowiącego przedłużenie gazociągu z Łomży, gazociągu o średnicy 100 mm (jako odgałęzienie od gazociągu magistralnego), stacji redukcyjnej I-go stopnia w okolicy miasta Jedwabne oraz sieci gazowej średniego ciśnienia obejmującej miasto i poszczególne wsie. Ze względu na dużą odległość czasową budowy systemu zaopatrzenia w gaz przewodowy wskazane jest utrzymanie i rozwijanie stosowania gazu propan – butan przez mieszkańców gminy.

4. Elektroenergetyka

Gmina Jedwabne zasilana jest w energię elektryczną liniami napowietrznymi 15kV z istniejących stacji transformatorowych 110/15kV w Łomży (RPZ-III Jantar) oraz w Wiśnie (GPZ).

Na terenie gminy znajduje się 65 stacji transformatorowych 15/0,4kV, w tym w mieście Jedwabnem 12 stacji.. Są to słupowe stacje transformatorowe typu ŻH, STS lub STSa.

Odbiorcy energii elektrycznej są obsługiwani przez posterunek energetyczny w Jedwabnem. Sieć elektroenergetyczna na terenie gminy jest administrowana i eksploatowana przez Zakład Energetyczny Białystok S.A. w Białymstoku oraz Rejon Energetyczny w Łomży.

Remontu i modernizacji wymagają urządzenia elektroenergetyczne SN i nn w następujących miejscowościach: Brzostowo, Grądy Małe, Witynie, Mocarze, Makowskie. Szacuje się, że znaczna część sieci oświetleniowej w poszczególnych miejscowościach wymaga również remontu i modernizacji.

Aktualnie w gminie, ze względu na konfigurację sieci elektroenergetycznej SN i jej stan techniczny, dostarczana jest moc i energia elektryczna do odbiorców w ilości przez nich zapotrzebowanych. Ilość stacji transformatorowych 15/0,4kV w zasadzie jest wystarczająca w stosunku do potrzeb odbiorców.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA JEDWABNE

VIII. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU

Łomżyński Zespół Projektowo-Inwestycyjny w Łomży

Łomża, 2003 rok

VIII. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU

1. W zakresie struktury funkcjonalno - przestrzennej

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- korzystne położenie gminy:
  - atrakcyjność położenia w środowisku przyrodniczym - obszar "Zielonych Płuc Polski", Biebrzański Park Narodowy, rzeka Biebrza,
  - czyste środowisko przyrodnicze,
- walory środowiska kulturowego - obiekty zabytkowe oraz o wartościach kulturowych,
- dobra jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- korzystne warunki mieszkaniowe,
- korzystne warunki infrastruktury technicznej,
- dobrze rozwinięta sieć placówek infrastruktury społecznej;

Uwarunkowania ograniczające rozwój

- brak odpowiedniej ilości zakładów pracy zapewniających zatrudnienie dla ludności pozarolniczej,
- położenie części obszaru w strefie ochronnej BPN;

2. W zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- występowanie gleb o dobrej przydatności rolniczej jako podstawy rozwoju rolniczej funkcji gminy,
- położenie wschodniej części gminy w zasięgu europejskiej (EECONET) i krajowej (ECONET PL.) sieci ekologicznej umożliwiających promocję gminy na zewnątrz (Biebrzański Park Narodowy),
- walory krajobrazowe doliny Biebrzy (strefa krawędziowa, punkty widokowe, starorzecza, rzadkie zbiorowiska roślinne i populacje zwierząt),
- występowanie udokumentowanych złóż surowców mineralnych umożliwiających rozwój przemysłu materiałów budowlanych,

- brak zagrożeń powodziowych dla zabudowy wiejskiej i gospodarki rolnej,
- brak obiektów o znaczącym oddziaływaniu na środowisko i stwarzających zagrożenia nadzwyczajne.

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- duże spadki terenu w strefie krawędziowej doliny Biebrzy stwarzające zagrożenia erozji gleb i obniżania ich wartości produkcyjnych,
- słaby stopień zalesienia oraz mała wartość gospodarcza i wypoczynkowa powierzchni leśnych,
- zanieczyszczenie bakteriologiczne i chemiczne wód powierzchniowych jako utrudnienie w rozwoju funkcji turystycznej i ekologicznej;

3. W zakresie środowiska kulturowego

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- występowanie obiektów zabytkowych,
- występowanie miejsca pamięci narodowej,
- historia i tradycja regionu;

4. W zakresie sfery społecznej

Uwarunkowania wspierające rozwój:

- korzystne położenie miasta Jedwabne - wielofunkcyjnego lokalnego względem gminy,
- występowanie podstawowych placówek usługowych o znaczeniu lokalnym,
- korzystne warunki mieszkaniowe charakteryzujące się dużą powierzchnią użytkową mieszkania na 1 osobę i małą ilością osób w mieszkaniu oraz wzrostem powierzchni użytkowej budowanych mieszkań;

Uwarunkowania ograniczające rozwój:

- duże rozmiary bezrobocia, szczególnie wśród absolwentów i ludzi młodych w przedziale wiekowym 18 – 34 lata;

5. W zakresie sfery gospodarczej

5.1 Pozarolnicza działalność gospodarcza

Uwarunkowania wspierające rozwój: